

Registreringsdokument

for

Stavanger, 26. april 2017

Viktig informasjon

Dette Registreringsdokument er blitt utarbeidet av SpareBank 1 SR-Bank ASA ("Banken" eller "Sparebank 1 SR-Bank"). i forbindelse med søknad om opptak av lån til notering på Oslo Børs.

Vennligst se punkt 10.1 "Definisjoner" for en nærmere forklaring av definerte begreper i Registreringsdokumentet, som også får anvendelse på Registreringsdokumentets forside.

Dette Registreringsdokumentet er utarbeidet for å oppfylle reglene i lov av 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel ("Verdipapirhandelloven") §§ 7-13 flg. med tilhørende forskrifter, samt Prospektdirektivet (the Commission Regulation (EC) No. 809/2004 of 29 April 2004 implementing Directive 2003/71/EC of the European Parliament and of the Council). Registreringsdokumentet er kontrollert og godkjent av det norske Finanstilsynet i henhold til Verdipapirhandelloven §§ 7-7 og 7-8. Finanstilsynet har ikke kontrollert og/eller godkjent riktigheten eller fullstendigheten av opplysninger som gis i Registreringsdokumentet. Finanstilsynets kontroll og godkjenning knytter seg utelukkende til at utsteder har inntatt beskrivelser i henhold til en på forhånd definert liste med innholdskrav. Finanstilsynet har ikke foretatt noen former for kontroll eller godkjenning av selskapsrettslige forhold som er beskrevet i eller på annen måte omfattet av Registreringsdokumentet. Finanstilsynet har godkjent prospektet 26.april 2017. Registreringsdokumentet er gyldig 12 måneder fra Finanstilsynets godkjenning.

Registreringsdokumentet er regulert av norsk rett. Eventuelle tvister vil være underlagt norske domstoler med Stavanger tingrett som verneting.

Distribusjon av Registreringsdokumentet er underlagt restriksjoner i visse jurisdiksjoner, eksempelvis i USA og Storbritannia. Med unntak av kontroll og godkjenning av Registreringsdokumentet fra Finanstilsynet, er det ikke gjort tiltak for å tillate distribusjon av Registreringsdokumentet i noen jurisdiksjon hvor særskilte tiltak kreves. Registreringsdokumentet kan ikke anses for et tilbud om tegning i obligasjoner eller sertifikater i noen jurisdiksjon hvor distribusjon av Registreringsdokumentet eller fremsettelse av et slikt tilbud krever særskilte tiltak. Enhver som mottar Registreringsdokumentet skal orientere seg om, og opptre i henhold til, enhver slik restriksjon.

Ingen andre enn de parter som er angitt i Registreringsdokumentet er gitt tillatelse til å gi informasjon eller andre opplysninger om Registreringsdokumentet eller om forhold omtalt i Registreringsdokumentet. Dersom noen andre enn slike parter likevel gir slik informasjon, må disse anses som uberettiget til dette.

Informasjonen som fremkommer i Registreringsdokumentet er ajourført frem til datoen for Registreringsdokumentet. Distribusjon av Registreringsdokumentet skal ikke under noen omstendighet gi uttrykk for at det ikke kan ha skjedd forandringer i forhold vedrørende Banken som beskrevet i Registreringsdokumentet etter Registreringsdokumentets dato. Enhver ny vesentlig omstendighet og enhver vesentlig unøyaktighet i Registreringsdokumentet som kan få betydning for vurderingen av Banken og som fremkommer eller oppdages mellom tidspunktet for offentliggjøring av Registreringsdokumentet og det tidspunkt da de nye obligasjonene eller sertifikatene tas opp til børsnotering, vil offentliggjøres i form av et tilleggsprospekt i henhold til verdipapirhandelloven § 7-15.

Regnskapstall som er gjengitt i Registreringsdokumentet er utarbeidet i henhold til IFRS ("International Financial Reporting Standards") hvis ikke annet er angitt. Dokumenter det henvises til i Registreringsdokumentet er tilgjengelige på hovedkontoret til Banken. Der hvor kilde ikke er angitt er Bankens ledelse eller Styre kilde til informasjonen.

Innholdet i Registreringsdokumentet skal ikke under noen omstendighet anses som juridiske, økonomiske eller skattemessige råd. Enhver obligasjonseier bør konsultere med sin egen juridiske og/eller – økonomiske rådgiver og/eller skatterådgiver.

Innholdsfortegnelse

1. Risikofaktorer	6
1.1 Generell risiko.....	6
1.2 Forretningsmessig risiko.....	7
2. Erklæringer	11
2.1 Ansvarlig for opplysninger i dette dokumentet	11
2.2 Ansvarserklæring.....	11
2.2 Erklæring vedrørende fremtidsrettede uttalelser.....	12
2.3 Tredjepartsinformasjon.....	12
3. Presentasjon av Sparebank 1 SR-Bank ASA.....	13
3.1 Informasjon om Sparebank 1 SR-Bank ASA.....	13
3.2 Historikk.....	13
3.3 Forretningsidé og Strategi	15
3.4 Organisasjonsstruktur i Sparebank 1 SR-Bank-konsernet.....	16
3.5 Beskrivelse av Sparebank 1 SR-Banks virksomhet.....	18
3.6 Datterselskaper	19
3.7 Felleskontrollert Virksomhet og Tilknyttede Selskaper.....	21
3.8 SpareBank 1-alliansen	21
3.9 Sparebank 1 SR-Banks Kundegrunnlag og Markedsposisjon.....	22
3.10 Kredittprosessen.....	24
3.11 Innskudd og Utlån.....	33
3.12 Bankens Finansiering.....	36
3.13 Investeringer.....	39
3.14 Viktige Kontrakter.....	43
3.15 Forskning og Utvikling, Patenter og Lisenser	43
3.16 Varige Driftsmidler	43
3.17 Miljø.....	43
3.18 Merkevaren SpareBank 1 SR-Bank	44
3.19 Risiko og Kapitalstyring i SpareBank 1 SR-Bank.....	44
3.20 Kapitaldekning	60
4. Finansiell Informasjon	61
4.1 Regnskapsprinsipper for Bankens Konsoliderte IFRS-Regnskap	61
4.2 Historiske Finansielle Tall	69
4.3 Konsolidert Kontantstrømoppstilling	73

4.4 Endringer i Egenkapitalen.....	74
4.5 Nøkkeltall.....	75
4.6 Hendelser etter Sist Avlagte Delårstall.....	75
4.7 Endringer i Finansiell eller Konkurransmessig Stilling	75
4.8 Trendinformasjon	75
4.9 Revisor	76
5. Generelt om Konkurransen og Strukturen i Finansnæringen	77
5.1 Generelt om Bank- og Finanssektoren	77
5.2 Bank- og Finanssektoren i Norge.....	77
5.3 Markedsandeler i den Norske Finanssektoren.....	78
6. Organisasjon, Styre og Ledelse.....	80
6.1 Innledning.....	80
6.2 Generalforsamling	80
6.3 Representantskap.....	80
6.4 Kontrollkomité.....	80
6.5 Styre.....	80
6.6 Ledelse.....	81
6.7 Kontrollkomitéens, Styrets og Ledelsens Bakgrunn	82
6.8 Styrets og Ledelsens Uavhengighet.....	88
6.9 Godtgjørelse til Kontrollkomité, Styre og Ledelse.....	88
6.10 Ansatte.....	90
6.11 Transaksjoner med Nærstående	91
6.12 Revisjonsutvalget.....	93
6.13 Godtgjørelsesutvalget	93
6.14 Risikoutvalget	94
6.15 Valgkomiteen.....	95
6.16 Største aksjonærer	95
7. Juridiske Forhold	97
7.1 Tvister MV.....	97
7.2 Immaterielle Rettigheter	97
8. Dokumenter til Gjennomsyn	98
8.1 Dokumenter til Gjennomsyn	98
8.2 Opplysninger Inn tatt ved Henvisning	98
9. Definisjoner, Lover og Forskrifter	99

9.1 Definisjoner	99
9.2 Relevante Lover og Forskrifter	100
VEDLEGG 1: VEDTEKTER FOR SPAREBANK 1 SR-BANK ASA.....	101

1. Risikofaktorer

Investeringer i obligasjoner og sertifikater utstedt av SpareBank 1 SR-Bank er beheftet med risiko. Eventuelle investeringer i obligasjoner og sertifikater i Banken bør grundig vurderes mot risikofaktorene presentert i dette kapittelet, sammen med informasjon presentert i Registreringsdokumentet for øvrig. Styret i SpareBank 1 SR-Bank har gjort alle rimelige tiltak for å sikre at Banken har oversikt over alle (spesifikke) risikoforhold. Dersom én eller flere av risikofaktorene faktisk inntreffer, vil Bankens virksomhet, finansielle stilling, driftsresultat og/eller kurs på obligasjoner og sertifikater kunne bli vesentlig negativt påvirket.

SpareBank 1 SR-Bank har egne risiko- og kapitalstyringssystemer for å støtte opp under Bankens strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Se nærmere avsnitt 3.19 for en nærmere beskrivelse av risiko- og kapitalstyringssystemene.

1.1 Generell risiko

Med generell risiko menes den risiko som ligger utenfor det Banken selv har herredømme over.

1.1.1 Utvikling i regional og nasjonal økonomi

De globale kapital- og kredittmarkedene har vært volatile siden høsten 2008 og har hatt en negativ effekt på den internasjonale banksektoren. Denne effekten har i hovedsak vært redusert likviditet og økt kredittisiko premie. I tillegg har det i perioder vært vesentlig reduksjon i tilgjengeligheten av finansiering.

Eventuell vedvarende volatilitet, nye markedsforstyrrelser eller forringelse i den globale økonomien kan ha vesentlig negativ effekt på Bankens evne til å få tilgang til kapital og / eller virksomheten for øvrig, resultater av virksomheten og / eller økonomiske tilstand.

Bankens inntjening og resultater kan bli negativt påvirket av en forverring i økonomiske forhold i den regionen virksomheten drives. En forverring av makroøkonomiske forhold i Norge kan ha negativ effekt på Bankens resultater og økonomiske stilling, spesielt dersom arbeidsløshet eller inflasjon øker eller verdier på eiendom faller. I tillegg til å redusere etterspørselen etter Bankens produkter og tjenester, kan kvaliteten på Bankens kreditt portefølje påvirkes negativt og vil kunne oppleve kredittapp.

En vesentlig del av virksomhet i Norge er innenfor, eller utledet fra, olje og gass industrien som står sterkt i den regionen Banken driver sin virksomhet. Som et resultat, vil Norsk økonomi på lang sikt bli påvirket av utviklingen i olje og gasspriser. En vedvarende vesentlig reduksjon i olje- og gassprisene vil ha en negativ effekt på norsk økonomi og vil ha en negativ effekt på Bankens virksomhet, finansielle tilstand, driftsresultater og likviditet.

1.1.2 Rammebetingelser og myndigheters handlinger

Statlige myndigheter kan til enhver tid innenfor rammene til EØS-avtalen innføre regelverk eller gjennomføre finans- eller pengepolitiske tiltak, herunder endringer i skatte-, avgifts- og valutalovgivning, som vil kunne påvirke Bankens og resten av finansindustriens inntekter og kostnader. Et eksempel på dette er beskatningen av utbytte. Myndighetene kan også innføre andre tiltak som kan påvirke Bankens virksomhet negativt; eksempelvis gjennom skjerpede soliditetskrav. Gjennom sin kontroll med tilsyns- og styringsinstitusjonene i penge- og kredittmarkedet vil myndighetene også kunne foreta disponeringer som påvirker Bankens virksomhet direkte. Endringer i rammebetingelser og myndigheters handlinger kan ha negativ effekt på Bankens virksomhet, finansielle stand, driftsresultat og likviditet.

Samlet krav for Banken til ren kjernekapitaldekning inkludert motsyklisk kapitalbuffer og Pilar 2 påslag var pr 31.12.2016 13,5 prosent, og kravet til kapitaldekning var 17,0 prosent. Banker klassifisert som systemviktige finansinstitusjoner pålegges i tillegg ett særskilt kapitalbufferkrav. Banken er ikke definert som systemviktig finansinstitusjon.

I Norge blir det krevd en motsyklisk kapitalbuffer i intervallet 0 - 2,5 prosent i form av ren kjernekapital. Formålet med motsyklisk kapitalbuffer er å gjøre bankene mer solide og robuste overfor utlånstap. Kapitalbufferkravet var 1,5 prosent-poeng pr 31.12.2016. Finansdepartementet har besluttet å øke kravet til 2,0 prosent-poeng fra 31.12.2017. Det samlede minstekravet til ren kjernekapital vil dermed øke til 14,0 prosent ved utgangen av 2017.

Pilar 2 –påslaget er et institusjonsspesifikt påslag med formål å skape sikkerhet for at norske banker har tilstrekkelig kapital til å dekke risikoen forbundet med virksomheten også utover de risikoene som inngår i det regulatoriske minimumskravet. Finanstilsynet har i sin vurdering gitt konsernet et individuelt Pilar 2 - påslag på 2,0 %. Kravene, slik de nå er kjent, tilsier at Banken må ha en ren kjernekapital på 15 prosent innen utgangen av 2017.

Endringer i kapitaldekningsregler og skjerpede soliditetskrav kan ha negativ effekt på Bankens virksomhet, finansielle stand, driftsresultater og likviditet. For nærmere omtale om dagens regelverk for kapitaldekning og utvikling se punkt 3.20 og 6.2.4.

1.2 Forretningsmessig risiko

1.2.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er faren for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor Banken.

Banken analyserer sin kredittportefølje på kontinuerlig basis, og klassifiserer lån i henhold til deres kredittkvalitet. Beregninger av tap på utlån er basert på tilgjengelig informasjon, forutsetninger og anslag, og er som sådan underlagt usikkerhet. En betydelig økning i utlånstapene i næringene som Banken er eksponert mot kan ha en negativ effekt på Bankens finansielle stilling, likviditet og / eller resultatet av driften.

Banken utfører rutinemessig et høyt volum av transaksjoner med motparter i finansielle tjenester, blant annet verdipapirforetak, banker, forsikringselskaper og andre institusjonelle kunder, noe som resulterer i store daglige oppgjør og betydelig kreditteksponering. Mange av disse transaksjonene eksponerer Banken for risikoen for kontraktsmessig mislighold. Hvis Bankens motparter går konkurs eller på annen måte ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser overfor Banken, kan Bankens finansielle stilling bli negativt påvirket.

1.2.2 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Banken ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økning i eiendeler.

Bankens kredittrating vil være viktig for om Banken evner å refinansiere sin gjeld eller finansiere økning i eiendeler. En nedgradering av ratingbyråene vil kunne ha en negativ innvirkning på Bankens finansielle stilling og/ eller resultat.

Det er gjensidig avhengighet mellom finansinstitusjoner og bekymringer om en institusjon kan føre til betydelige likviditetsproblemer, tap eller mislighold hos andre institusjoner. Selv oppfattet manglende kredittverdighet, eller spørsmål om, kan føre til tap eller mislighold. Denne risikoen er noen ganger referert til som "system-risiko". System-risikoen kan ha en vesentlig negativ effekt på Bankens evne til å hente inn ny finansiering, økonomiske stilling, driftsresultater og likviditet.

1.2.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko er en samlebetegnelse som omfatter risikoen for tap knyttet til poster på og utenfor balansen som følge av endringer i markedspriser. Verdipapirrisiko, valutarisiko, renterisiko, risiko forbundet med egenbeholdning og/ eller bruk av egenkapital i syndikater, samt garantistillelse for fulltegning av emisjoner er inkludert i denne risikoklassen.

En nedgradering i kredittvurdering av Bankens kunder eller verdipapir Banken eier vil kunne ha en negativ innvirkning på Bankens inntekter og risikovekt, som fører til økte kapital krav.

Bankens virksomhet er eksponert for risiko knyttet til rentemarginer realisert mellom utlån og lånekostnader. Endringer i renteforskjellene kan direkte påvirke Banken i den grad de påvirker avkastning på rentebærende eiendeler, og renter betalt på rentebærende gjeld, og spesielt om endringene er uforholdsmessige eller uventede, eller på annen måte påvirker forholdet mellom marginer på utlån og lån. Bankens viktigste finansieringskostnader er rente betalt på innskudd og finansiering fra pengemarkedet, mens de viktigste renteinntektene kommer fra utlån til kunder og

rentebærende verdipapirer. Når tidspunktet for justeringer av renter ikke er sammenfallende, for eksempel når en økning av rentene i fundingmarkedet ikke er mulig å overføre til utlån, kan dette påvirke inntektene negativt.

Banken har investeringer i verdipapirer hvor verdi er avhengig av volatilitet og generell utvikling av flere variabler, for eksempel renter, valutakurser, kredittspreader og aksjekurser. En negativ utvikling i verdi på disse verdipapirene vil ha en negativ påvirkning på Bankens finansielle stilling og/ eller resultat.

1.2.4 Operasjonell Risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Banken er avhengig av et betydelig antall operasjoner hver dag i hver enhet i en rekke ulike markeder og geografiske områder. Bankens virksomhet avhenger av evnen til å håndtere disse operasjoner effektivt på tvers av ulike enheter, og rapportere disse operasjonene nøyaktig. Banken er eksponert for operasjonell risiko som for eksempel svikt eller mangler i interne prosesser og systemer (inkludert, men ikke begrenset til, finansiell rapportering og risikostyringssystemer), IT-infrastruktur, utstyr/ maskiner, dokumentasjon av transaksjoner eller avtaler med tredjeparter, manglende sikring av eiendeler og ansattes feil. Videre om Bankens ikke klarer å opprettholde forsvarlige fullmakter, eller oppfylle regulatoriske krav (inkludert, men ikke begrenset til, databeskyttelse og anti-hvitvaskingslover) og lovgivning for de markedene hvor Bankens virksomhet. Bankens er også utsatt for operasjonell risiko på grunn av klager fra kunder og svikt i eksterne systemer. Dessuten kan Bankens bli negativt påvirket av uredlige handlinger eller brudd på interne instruksjoner begått av egne ansatte. Bankens kan ikke forutsi hvorvidt slike tilfeller av interne misligheter vil oppstå, eller hvis de skulle oppstå, i hvilken grad disse handlinger ville få negativ innvirkning.

Metoder for risikostyring av operasjonell risiko bygger på estimer, forutsetninger og tilgjengelig informasjon som kan være feil eller utdatert. Dersom risikostyring er utilstrekkelig kan dette ha en vesentlig negativ effekt på Bankens. Skulle operasjonell risiko som er nevnt ovenfor materialisere seg, kan dette føre til både omdømmemessig og økonomisk skade, og kan ha en vesentlig negativ effekt på Bankens virksomhet, økonomiske stilling, likviditet og / eller resultatet av driften.

Bankens operasjoner er svært avhengig av sin evne til å behandle og overvåke, på daglig basis, et stort antall transaksjoner, hvorav mange er svært komplekse, på tvers av mange og ulike markeder, og i mange valutaer. Bankens økonomi, regnskap, databehandling eller andre operativsystemer og fasiliteter kan stoppe å fungere skikkelig eller kan bli svekket på grunn av for eksempel en økning i transaksjonsvolum, som kan ha en negativ effekt på Bankens evne til å behandle transaksjoner eller yte tjenester. Andre faktorer som kan forårsake Bankens operativsystemer å stoppe eller ikke fungerer ordentlig omfatter en forverring i kvaliteten på IT-utvikling, support og drift prosesser og særlig høy utskifting av ansatte, noe som resulterer i et utilstrekkelig antall personell til å håndtere den vekst og økende kompleksiteten i operasjoner. Til tross for Bankens betydelige utgifter på eksisterende og nye IT-systemer, kan det ikke være noen sikkerhet for at disse utgiftene vil bli tilstrekkelig dekket eller at IT-systemer vil fungere og / eller bli gjennomført som planlagt. Enhver forstyrrelse av IT eller andre systemer som brukes av Bankens, herunder systemer som eies av kontraktsparter, kan ha vesentlig negativ effekt på Bankens virksomhet, finansielle stilling og resultater.

Til tross for beredskapsplaner og fasiliteter Bankens har på plass, kan virksomheten være negativt påvirket av en forstyrrelse i den infrastrukturen som støtter systemene. Dette kan omfatte en forstyrrelse som involverer elektrisk, kommunikasjon, transport eller andre tjenester som brukes av Bankens eller tredjeparter som det driver virksomhet, eller en katastrofal hendelse som involverer alle steder der Bankens har en betydelig operasjonell base.

Bankens operasjoner er avhengig av sikker bearbeiding, lagring og overføring av konfidensiell og annen informasjon i sine datasystemer og nettverk. De datasystemer, programvarer og nettverk som brukes av Bankens kan være sårbare for uautorisert tilgang, datavirus eller annen ondsinnet kode og andre ytre angrep eller interne brudd som kan være en trussel mot datasikkerheten. Hvis en eller flere slike hendelser oppstår, kan noen av dem potensielt true konfidensielle og andre opplysninger om Bankens, kunder eller motparter. Bankens kan bli nødt til å bruke ekstra ressurser for å endre beskyttende tiltak eller for å undersøke og avhjelpe sårbarheter eller andre eksponeringer. Bankens kan også bli gjenstand for søksmål og økonomisk tap for forhold som det enten ikke er forsikret mot eller som det ikke fullt ut er dekket for gjennom forsikringer.

Bankens virksomhet er avhengig av den kollektive innsatsen av sine høyt utdannede ansatte på alle nivåer. Konkurransen om de beste medarbeiderne fra finanssektoren og fra bedrifter utenfor finansnæringen, er hard. Dersom Banken ikke er i stand til å beholde og tiltrekke seg tilstrekkelig personell med riktig kompetanse, kan dette ha en negativ effekt på virksomheten. Videre kan tap av nøkkelpersonell og ledelse ha en negativ effekt på Bankens virksomhet, strategi, finansielle stilling og / eller resultater.

Banken er utsatt for betydelig konkurranse innenfor alle sine forretningsområder. Konkurranse kan øke i Bankens markeder som følge av lover, forskrifter, teknologi eller andre faktorer. Økt konkurranse kan føre til at Banken mister markedsandeler eller får redusert lønnsomhet på sine produkter og tjenester, og ellers ha en negativ effekt på virksomheten sin økonomiske stilling og resultater. Det er også en risiko for ytterligere konsolidering i markedene hvor Banken driver, som kan føre til økt konkurranse.

Risikoen for at bankene vil bli utsatt for eller brukes til hvitvasking har økt. Risikoen for hvitvasking er høyere i fremvoksende markeder enn i Norge og andre mer utviklede markeder. Risikoen for fremtidige hendelser i forhold til hvitvasking finnes alltid for finansinstitusjoner. Eventuelle brudd på antihvitvaskings regler, eller forsøk på brudd, kan ha alvorlige juridiske og omdømmemessige konsekvenser for Banken og kan resultere i negativ innvirkning på Bankens virksomhet.

Banken utvider omfanget av sin virksomhet og sin kundebase og iverksetter stadig nye retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse for å hindre potensielle interessekonflikter. Å identifisere og håndtere interessekonflikter er komplekst, delvis på grunn av at interne brudd på retningslinjer kan være vanskelig å oppdage. Bankens omdømme kan bli skadet, og viljen for kundene til å inngå transaksjoner der en slik konflikt kan oppstå kan bli berørt, dersom Banken ikke klarer, eller synes å ikke klare, å identifisere og håndtere interessekonflikter.

1.2.5 Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at Banken blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/ eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor Banken har en vesentlig eierandel og innflytelse.

Risiko knyttet til eierandeler i felleskontrollerte virksomheter er betydelige. Dette medfører økt risiko for volatilitet i Bankens resultater og effekt på kapitaldekningen.

1.2.6 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Bankens virksomhet er underlagt skatt og moms i samsvar med lovgivning og praksis. Framtidige tiltak av den norske eller andre regjeringer til å øke skatte- og avgiftsberegningen eller å pålegge ekstra skatter eller avgifter vil redusere Bankens lønnsomhet. Revisjoner av skatt eller merverdiavgift eller endringer i tolkingen samt forskjeller i oppfatning mellom Banken og skattemyndighetene med hensyn til tolkning av relevante lovgivningen kan også påvirke Bankens finansielle stilling i fremtiden. Slike endringer kan ha en negativ effekt på Bankens virksomhet, økonomiske stilling, resultater og likviditet. Videre kan det ikke være noen garanti for at slik endring i skatt- og merverdiavgiftslovgivning eller tolkingen av skatt og merverdiavgift lovgivning ikke kan ha tilbakevirkende effekt på Bankens virksomhet, økonomiske stilling, resultater og likviditet.

Banken har en lukket ytelsesbasert tjenstepensjon for enkelte ansatte. Ordningen er langsiktig i sin natur, og det tar 30 år pensjonsgivende tjeneste for å nå full pensjonsrettighet. Pensjonsordningen er basert på antagelser, inkludert forventet avkastning, forventet økning i pensjoner og diskonteringsrente. Hvis verdien av forpliktelsene blir større enn forventet, eller verdien av eiendelene blir lavere enn forventet, og dermed resulterer i et verdigap, vil Banken kunne være forpliktet til å gjøre avsetninger for sine pensjonsordninger. Slike avsetninger kan være betydelige og har en negativ effekt på Bankens finansielle stilling og / eller resultater.

1.2.7 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risikoen for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter.

Bankens omdømme er en av de viktigste verdiene. Omdømmerisiko, inkludert risikoen for tapt inntjening og kapital, er iboende i virksomheten finansielle tjenester. Svekket omdømme kan skyldes en rekke årsaker, blant annet utro tjenere, aktiviteter av forretningspartnere der Banken har begrenset eller ingen kontroll, alvorlig eller langvarig økonomisk tap, usikkerhet om Bankens soliditet eller pålitelighet eller brudd på Bankens "code of conduct". Svekket omdømme kan ha negativ innvirkning på Bankens evne til å beholde og tiltrekke seg kunder, innskyttere og investorer, samt dens relasjoner med myndigheter og allmennheten.

1.2.8 Strategisk risiko

Strategisk risiko er risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsninger.

Banken opererer i en rekke forretningsområder og i flere geografiske områder. Som en del av fremtidig strategi, kan Banken velge å gjøre om på strategiske satsninger til enten å styrke driften eller trekke ut et virksomhetssegment eller geografisk område. Det er ingen garanti for at Banken vil være i stand til å fullføre integrasjonen av oppkjøpte enheter, komplett avhendelser som tilsiktet eller med hell identifisere alle potensielle forpliktelser før transaksjonene er avsluttet. Enhver slik hendelse kan ha negativ effekt på Bankens virksomhet, finansielle stilling, likviditet og / eller resultater.

1.2.9 Compliance-risiko(Etterlevelse)

Compliance-risiko er risikoen for at Banken pådrar seg offentlige sanksjoner/ bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

Nye eller endring i lover, forskrifter og øvrige juridiske og regulatoriske krav hvor Banken opererer kan innebære betydelige kostnader å etterkomme. Områder hvor endringer eller utviklingen i regulering og / eller tilsyn kan ha en negativ innvirkning kan være (dog ikke begrenset til) (i) endringer i penge-, rente- og øvrig politikk, (ii) generelle endringer i regjeringen og regulerende myndighet eller regimer som kan påvirke investorers beslutninger eller øke kostnadene av å gjøre forretninger, (iii) endringer i konkurranse og prissettingsområdene, (iv) differensiering blant finansinstitusjoner av regjeringer med hensyn til utvidelsen av garantier til bankinnskudd fra kunder og vilkårene knyttet til slike garantier, (v) videre utvikling i den finansielle rapporteringen, (vi) endringer i regelverket for Bankens nåværende struktur, (vii) annen ugunstig politisk, militær eller diplomatisk utvikling, sosial ustabilitet eller juridisk usikkerhet, som igjen kan påvirke etterspørselen etter Bankens produkter og tjenester og (viii) ekspropriasjon, nasjonalisering og inndragning av eiendeler. Som svar til dagens økonomiske uro eller en fremtidig krise eller andre bekymringer, kan regulatoriske myndigheter vedta nye eller ytterligere reguleringer, for eksempel restriksjoner eller begrensninger på Bankenes virksomhet, herunder, men ikke begrenset til, høyere kapitalkrav, økte rapporteringskrav og restriksjoner på visse typer transaksjoner. Banken forventer å møte sterkere regulering av sin virksomhet.

Banken opererer i et juridisk og regulatorisk miljø som utsetter den for potensielle rettsaker og regulatorisk risiko. Som et resultat kan Banken bli involvert i ulike tvister og juridiske, administrative og offentlige saker i Norge og andre jurisdiksjoner som potensielt kan utsette Banken for tap. Slike krav, tvister og søksmål er gjenstand for mange usikkerheter, og deres resultater er ofte vanskelig å spå, spesielt i de tidlige stadier av en sak.

Tap av rettsaker kan resultere i sanksjoner av ulike typer for Banken, inkludert men ikke begrenset til, betaling av bøter eller erstatning, ugyldiggjørelse av kontrakter, eller begrensninger på Bankens virksomhet, noe som kan ha en negativ effekt på Bankens omdømme eller finansielle stilling.

Fra tid til annen, endrer International Accounting Standards Board ("IASB") standardene som styrer utarbeidelsen av regnskapet. For at en ny standard skal være gjeldende må de være godkjente (ratifiserte) av EU. Videre kan endringer skje i tolkningen av, eller forskjeller i oppfatning kan oppstå mellom Banken og myndigheter med hensyn til anvendelsen av, slike standarder. Disse endringene kan være vanskelige å forutsi og kan vesentlig påvirke hvordan Banken bokfører og rapporterer resultater av virksomheten. I noen tilfeller kan Banken bli pålagt å bruke en ny eller revidert standard, eller endre anvendelsen av en eksisterende standard, med tilbakevirkende kraft. Enhver slik endring i Bankens regnskapsprinsipper eller gjeldende regnskapsstandarder kan påvirke rapporterte finansielle tall og / eller resultater.

2. Erklæringer

2.1 Ansvarlig for opplysninger i dette dokumentet

Personer ansvarlig for de opplysninger som er gitt i dette registreringsdokumentet er:
SpareBank 1 SR-Bank ASA, Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger

2.2 Ansvarserklæring

I henhold til kommisjonsforordning nr 809/2004 bilag XI punkt 1.2 bekrefter herved SpareBank 1 SR-Bank ASA som ansvarlig for Registreringsdokumentet at opplysningene i Registreringsdokumentet så langt Banken kjenner til er i samsvar med de faktiske forhold, at det ikke forekommer utelatelse fra Registreringsdokumentet som er av en slik art at de kan endre Registreringsdokumentets betydningsinnhold og at den ansvarlige har gjort alle rimelige tiltak for å sikre dette.

Undertegnede, Arne Austreid, er administrerende direktør i SpareBank 1 SR-Bank ASA og tegner selskapet alene, jf. Bankens vedtekter og allmennaksjeloven § 6-31 første ledd.

Stavanger, 26. april 2017

Arne Austreid
Administrerende direktør

2.2 Erklæring vedrørende fremtidsrettede uttalelser

Dette Registreringsdokumentet inneholder "fremtidsrettede" uttalelser, herunder, prognoser og forventninger til SpareBank 1 SR-Bank ASA fremtidige finansielle posisjon, forretningsstrategi, planer og målsettinger. Alle fremtidsrettede uttalelser i dette Registreringsdokumentet er basert på informasjon tilgjengelig for SpareBank 1 SR-Bank ASA, samt SpareBank 1 SR-Bank ASAs synspunkter og vurderinger, slik disse foreligger per datoen for Registreringsdokumentet. SpareBank 1 SR-Bank ASA fraskriver seg uttrykkelig enhver forpliktelse til å utarbeide eventuelle oppdateringer eller rettelser av fremtidsrettede uttalelser inntatt i dette Registreringsdokumentet, eller reflektere eventuelle endringer i SpareBank 1 SR-Bank ASA forventninger med hensyn til slike uttalelser eller endringer i faktiske forhold eller omstendigheter som slike uttalelser er basert på, med mindre slik oppdatering eller rettelse er pålagt ved lov.

Når uttrykkene "forventer", "tror", "estimat", "forventer", "søker å", "kanskje", "plan" og lignende uttrykk benyttes i dette Registreringsdokumentet, og de relaterer seg til SpareBank 1 SR-Bank ASA, dets datterselskaper eller dets ledelse, er disse uttrykkene ment å identifisere fremtidsrettede uttalelser. SpareBank 1 SR-Bank ASA kan ikke gi noen garanti for riktigheten av slike fremtidsrettede uttalelser og investorer advares om at fremtidsrettede uttalelser ikke er garantier for fremtidig utvikling. Fremtidsrettede uttalelser er gjenstand for kjente og ukjente risikoer, usikkerheter og andre faktorer som kan føre til at faktiske resultater, ytelser eller prestasjoner for SpareBank 1 SR-Bank ASA, dets datterselskaper, eller SpareBank 1 SR-Bank ASA bransje vil avvike vesentlig fra de fremtidige resultater, ytelser eller prestasjoner som er uttrykt eller innforstått i slike fremtidsrettede uttalelser. Slike fremtidsrettede uttalelser er basert på en rekke forutsetninger om SpareBank 1 SR-Bank ASA og dets datterselskapers nåværende og fremtidige forretningsstrategier og bransjen SpareBank 1 SR-Bank ASA og dets datterselskaper opererer eller skal operere i. Faktorer som kan føre til at SpareBank 1 SR-Bank ASA og dets datterselskapers faktiske resultater, ytelse eller prestasjoner vesentlig avviker fra de fremtidsrettede uttalelsene består blant annet av, men er ikke begrenset til, risikofaktorene beskrevet i kapittel 1 "Risikofaktorer" samt andre steder i Registreringsdokumentet.

Gitt de nevnte usikkerhetene, advares potensielle investorer mot å legge utilbørlig vekt på noen av disse fremtidsrettede uttalelsene.

Fremtidsrettede uttalelser er gitt i Registreringsdokumentets punkt 3.3, 3.4, 3.5, 3.8, 3.9, 3.10, 3.12, 3.16, 3.19, 4.8 og 5.1.

2.3 Tredjepartsinformasjon

Det er enkelte steder i Registreringsdokumentet gjengitt informasjon som stammer fra tredjepart. I slike tilfeller er kilden alltid oppgitt. Slik informasjon er korrekt gjengitt, og så langt Banken kjenner til og kan kontrollere ut fra offentliggjorte opplysninger fra tredjepart, bekreftes at det ikke er utelatt fakta som kan medføre at de gjengitte opplysningene er unøyaktige eller villedende.

3. Presentasjon av Sparebank 1 SR-Bank ASA

3.1 Informasjon om Sparebank 1 SR-Bank ASA

SpareBank 1 SR-Bank ble etablert 1. oktober 1976 og er registrert i Foretaksregisteret med organisasjonsnummer 937 895 321. Banken er etablert i henhold til og underlagt bestemmelsene i Allmennaksjeloven, Forretningsbankloven og Finansieringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter. Det vises for øvrig til kapittel 9 "Definisjoner, Lover og Forskrifter". Hovedkontoret er lokalisert i Bjergsted Terrasse 1, 4066 Stavanger i Norge, tlf.:02002.

Banken driver sin virksomhet i Norge og reguleres av norsk rett. Gjeldene vedtekter per dato for Registreringsdokumentet er inntatt i vedlegg 1 og kan også lastes ned fra internett på www.sr-bank.no.

Banken er Sør- og Vestlandets største og ledende finanskonsern med 49 kontorer i 31 kommuner i Rogaland, Hordaland og Agder-fylkene. Samlet sett har Banken over 300 000 kunder fordelt på de ulike selskapene i Banken og en forvaltningskapital per 31.12.2016 på ca 193 mrd kroner. SpareBank 1 SR-Bank er i dag landets nest største norskeide bank (<https://www.finansnorge.no/contentassets/1a77378303a9403591ccab82aa9424a2/markedsandeler---forvaltningskapital.xlsx>).

Banken sitt kjerneområde er Rogaland både innenfor person- og bedriftsmarkedet, samt eiendomsmegling. Om lag syv av ti av Bankens utlånsengasjementer har tilknytning til Rogaland, mens resten av porteføljen er fordelt mellom Agder, Hordaland og øvrige fylker.

Gjennom deltakelsen i SpareBank 1-alliansen er Banken knyttet sammen i et samarbeid mellom selvstendige, lokalt forankrede banker som til sammen utgjør landets nest største bankgruppering. Alliansetilknytningen har vært en viktig bidragsyter til bankens suksess, hvor en har lyktes i å forene hensynet til effektiv drift og stordriftsfordeler med det å være nær kunder og markeder. SpareBank 1 Gruppen AS er morselskapet i det felleseide produktkonsernet i SpareBank 1-alliansen. Gjennom dette konsernet er det utviklet konkurransedyktige produkter som distribueres gjennom alliansebankene.

SpareBank 1 SR-Bank har en sterk regional tilknytning og sparebanktradisjonen har satt sitt tydelige preg på forretningsidéen og bedriftskulturen.

3.2 Historikk

SpareBank 1 SR-Banks eldste røtter går tilbake til etableringen av Egersund Sparebank i 1839.

1. oktober 1976 slo 22 sparebanker i Rogaland seg sammen til Sparebanken Rogaland (endret merkenavn til SpareBank 1 SR-Bank i 1996) og dannet med dette Norges første regionale sparebank. Sammenslutningen var den mest omfattende som til da hadde funnet sted i norsk sparebankvesen og var en respons på et økende behov for en tung, regionalt forankret finansaktør. Ved starttidspunktet forvaltet sparebanken 1,5 mrd kroner og hadde 350 ansatte. Landets nest største sparebank og første regionbank vokste fram gjennom aktivt samspill med samfunns- og næringsutviklingen i Rogaland og i dag består SpareBank 1 SR-Bank av 40 tidligere lokalbanker fordelt på 36 kontorer som forvalter ca 193 mrd kroner og har over 1 100 årsverk.

Fra 1976 til i dag har vår del av landet, og da spesielt Rogaland og Hordaland, vært blant landets desidert mest dynamiske regioner. Utviklingen kjennetegnes av sterk økonomisk vekst og stor befolkningsøkning.

Som de fleste andre større norske banker ble Banken hardt rammet av bankkrisen tidlig i 1990-årene. Gjennom målrettet innsats i 1992/93 ble grunnlaget lagt for at Banken kunne drive videre som en selvstendig, lønnsom og regionalt forankret sparebank. Det daværende sikringsfondets innskudd på 744 mill kroner ble solgt over børs i 1994 og Banken har fram til og med 2011 vært notert på Oslo Børs med grunnfondsbevis (som etter hvert fikk benevnelsen egenkapitalbevis). Siden 1. januar 2012 har Banken vært notert med ordinære aksjer.

I november 1996 var Sparebanken Rogaland med på å etablere SpareBank 1-alliansen som et bank- og produktsamarbeid, og endret samtidig merkenavn til SpareBank 1 SR-Bank. Gjennom deltakelsen i SpareBank 1-alliansen er SpareBank 1 SR-Bank knyttet sammen i et samarbeid mellom selvstendige og lokalt forankrede banker. På denne måten kan hensynet til effektiv drift og stordriftsfordeler forenes med fordelen det er å være nær kunder og marked. Som et ledd i etableringen av SpareBank 1-alliansen ble SpareBank 1 Gruppen AS etablert.

Våren 2001 etablerte SpareBank 1 SR-Bank kontorer i Agder-fylkene i forbindelse med overtakelse av porteføljen til det daværende Vår Bank og Forsikring.

Våren 2006 åpnet SpareBank 1 SR-Bank kontor i Bergen og innledet dermed sin satsing i Hordaland.

I februar 2007 ble det juridiske navnet på endret fra Sparebanken Rogaland til å samsvare med det etablerte merkenavnet SpareBank 1 SR-Bank.

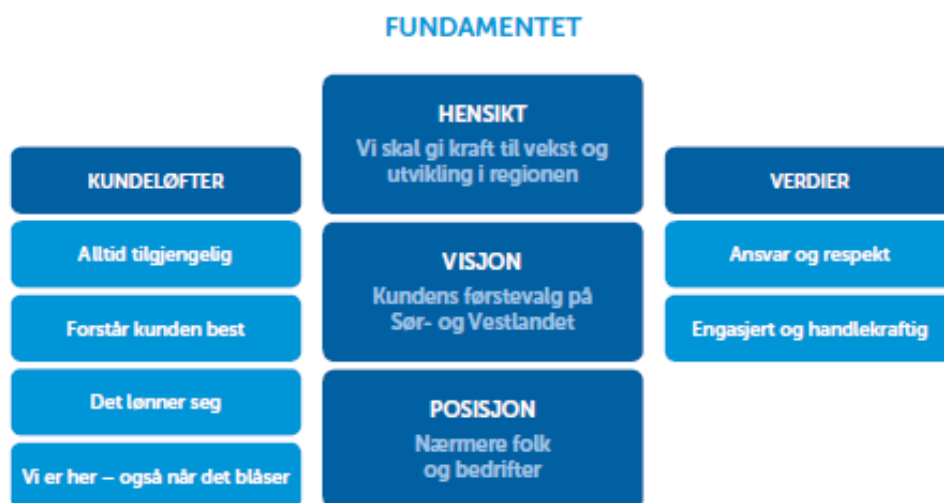
I november 2010 ble Kvinnherad Sparebank slått sammen med SpareBank 1 SR-Bank, noe som gav tilgang til 26 000 nye kunder i Kvinnherad, Sunnhordland og Odda.

I juni 2011 ga Finansdepartementet SpareBank 1 SR-Bank tillatelse, med vilkår, til å omdanne virksomheten fra egenkapitalbevis bank til aksjebank. Omdanningen ble gjennomført med virkning fra 1. januar 2012. Samtidig ble bankens juridiske navn endret til SpareBank 1 SR-Bank ASA.

SR-Boligkreditt AS ble etablert i 2. kvartal 2015 med formål å kjøpe boliglån av SpareBank 1 SR-Bank og finansiere dette ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett.

3.3 Forretningsidé og Strategi

3.3.1 Strategi og Målsetning

For å være den mest attraktive leverandøren av finansielle tjenester har SpareBank 1 SR-Bank som mål å fortsatt vokse gjennom organisk vekst, innovasjon og utnyttelse av strategiske muligheter.

SpareBank 1 SR-Bank har videre som mål gjennom innovasjon og kontinuerlig fokus på effektivisering og utvikling å bidra til verdiskaping hos både kunde og seg selv. SpareBank 1 SR-Bank har som forutsetning for å være den mest attraktive leverandøren at de tiltrekker seg motiverte, ansvarsfulle og dyktige medarbeidere med riktig kompetanse som er tilpasset framtidige kundebehov.

3.3.2 Visjon og Verdier

SpareBank 1 SR-Bank sin visjon er å være kundens første valg på Sør- og Vestlandet.

Å være kundens førstevalg er en plass vi må fortjene, hver eneste dag. Enten så blir du valgt, eller så blir du ikke valgt.

Det handler om å forstå kundens behov, og leve opp til kundens forventninger til oss. Da må vi fortløpende forbedre og fornye oss i takt med markedet.

Visjonen innebærer at vi skal bli det ledende finanshuset på Sør- og Vestlandet, gjennom et mål om markedsvekst.

Vi jobber etter verdiene:

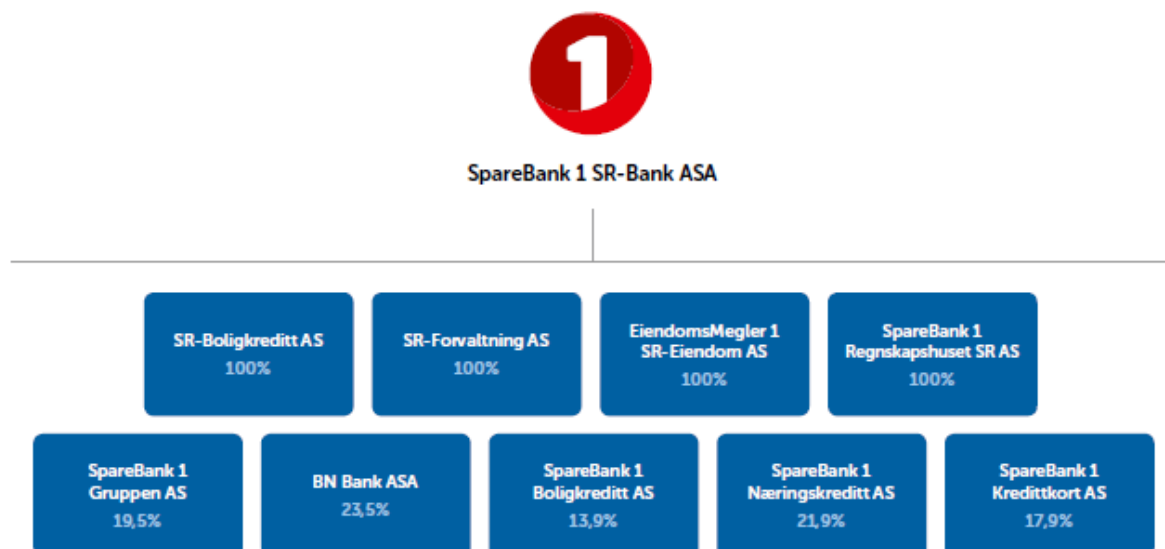
- Ansvar og respekt
- Engasjert og handlekraftig

For at kunden skal sitte igjen med en god opplevelse fokuserer SpareBank 1 SR-Bank på at de ansatte skal opptre skikkelig og ha et felles verdigrunnlag som etterleves av hver og en. Det er utarbeidet etiske retningslinjer og "code of conduct" for å ivareta dette. Dette skal være grunnlaget for å skape den nødvendige tillit hos kundene og ellers i markedet og er en forutsetning for den gode kundeopplevelsen.

3.4 Organisasjonsstruktur i Sparebank 1 SR-Bank-konsernet

3.4.1 Selskapsstruktur

SpareBank 1 SR-Bank med datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter er etablert i Norge og opererer etter norsk lovgivning. Figuren nedenfor viser de vesentligste selskapene som inngår i Konsernet. SpareBank 1 SR-Bank ASA er morselskap i Konsernet. Disse selskapene og virksomhetene anses alle som viktige for den totale driften til SpareBank 1 SR-Bank. For en komplett oversikt over Bankens investering i andre selskap se kapittel 3.13.

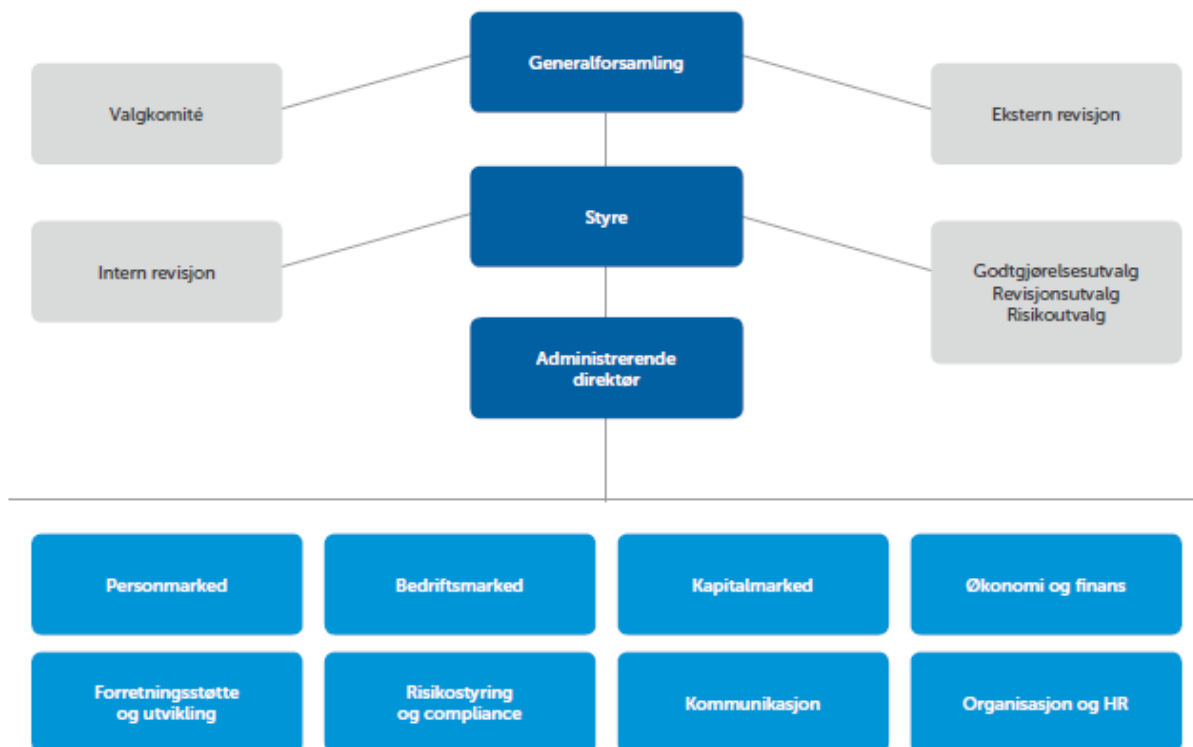

For nærmere beskrivelse av virksomhetene i konsernselskapene se egne punkt under i kapittel 3.6. Som det fremgår av figuren over eier SpareBank 1 SR-Bank 19,5 prosent av aksjene i SpareBank 1 Gruppen AS som igjen er eier av flere produktselskaper. For nærmere beskrivelse av disse virksomhetene og organisering se pkt. 3.8 under.

3.4.2 Organisering av virksomhetene

Figuren under presenterer hvordan SpareBank 1 SR-Bank er strukturert operasjonelt. Som det fremgår av figuren er hoveddelen av konsernets operasjonelle virksomhet i morselskapet SpareBank 1 SR-Bank ASA.

SpareBank 1 SR-Bank er organisert i tre forretningsområder; personmarked, bedriftsmarked og kapitalmarked. Forretningsmodellen og organiseringen av virksomheten er utviklet for å best mulig møte kundens forventninger og for å styrke grunnlaget til å fortsatt være et solid og kraftfullt finanskonsern på Sør- og Vestlandet. Målet med SpareBank 1 SR-Banks forretningsmodell og organisering er først og fremst å være et lønnsomt, solid og attraktivt finanskonsern, med fokus på den gode kundeopplevelsen.

SpareBank 1 SR-Bank har en visjon om å være kundenes førstevalg på Sør- og Vestlandet. For å oppnå dette må konsernet bygge sterkere kunderelasjoner og levere et helhetlig kundetilbud. Konsernet må bruke kundedata på en måte som gjør det enkelt å være kunde og ta initiativer overfor kunden som er relevante. Dette handler både om en forenkling av kundens hverdag og effektivisering av bankens prosesser – i begge tilfeller med digitalisering som en tydelig driver. Å bygge sterkere kunderelasjoner handler om å kombinere det beste fra to verdener; kunstig intelligens, gjennom smart teknologi og robotisering, og emosjonell intelligens gjennom den personlige kontakten med kompetente ansatte.

Kundene setter stadig høyere krav til brukervennlige digitale tjenester. Konsernet har gjort endringer i alle forretningsdivisjonene ved inngangen til 2017, for å spisse satsingen på digitale flater. Målet er å øke det digitale salget framover.

SpareBank 1 SR-Bank er kontinuerlig i endring for å effektivisere, kutte kostnader og tilpasse organisasjonsstrukturen etter kundenes adferd. Dette har betydning for de ansattes arbeidsoppgaver og kompetansen bedriften vil rekruttere framover. I løpet av de neste fem årene vil konsernet rekruttere flere matematikere, ingeniører og teknologer, enn økonomer.

Endringer og nye oppgaver vil kreve stor omstillingsevne av medarbeiderne som jobber i SpareBank 1 SR-Bank. Hver enkelt medarbeider må vise handlekraft og engasjement for å forstå kundenes behov og deres nye preferanser. Fundamentet skal være en rettesnor for alt medarbeiderne gjør i SpareBank 1 SR-Bank.

For en mer detaljert beskrivelse av virksomheten i SpareBank 1 SR-Bank, divisjonene og de ulike forretningsområdene se pkt. 3.5 under.

3.5 Beskrivelse av Sparebank 1 SR-Banks virksomhet

3.5.1 Introduksjon

SpareBank 1 SR-Bank har bidratt til verdiskaping i mer enn 175 år på Sør - og Vestlandet. Med hovedkontor i Stavanger, er Banken godt etablert i et marked med stort potensial for fortsatt videre vekst og lønnsomhet.

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at det bor 1 285 000 innbyggere i konsernets markedsområde (<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/kvartal/2016-05-12?fane=tabell&sort=nummer&tabell=265361>).

Relativt sett er både Rogaland og Hordaland et kapitalintensivt område, målt i forhold til andel av befolkning. Næringsstrukturen er dominert av olje- gass- og shippingrelatert virksomhet.

Bankens konkurransekraft og konkurransefortrinn er å finne i noen enkle, men likevel effektive prinsipper i forholdet til kunden.

Kunden skal oppleve forutsigbarhet og gjenkjennelse på tvers av kommunikasjonskanal. Uavhengig av hvem kunden møter skal vedkommende få den samme gode opplevelsen bygget på samme fundament.

Kunden skal oppleve Banken som effektiv og kompetent. Kunden skal oppleve at Bankens kompetanse anvendes slik at den resulterer i en merverdi for kunden. Et viktig særtrekk ved SpareBank 1 SR-Bank er at kunden skal kunne treffe mennesker i de fysiske arenaene som er sentralt plassert i Bankens markedsområder.

Humankapitalen i form av mer enn 1 100 årsverk er den viktigste ressursen for å skape verdier for eiere, kunder og regionen. Det satses målrettet på kompetanseutvikling for å imøtekomme økende krav fra både kunder og regulatoriske myndigheter. Kundene skal oppleve at Banken tilbyr bedre rådgivning og service enn konkurrentene. I kampen om den mest kompetente arbeidskraften legger Banken vekt på å utvikle et attraktivt arbeidsmiljø som bl.a. kjennetegnes av høy ansatt-tilfredshet, høy friskhetsgrad og stabil turn-over.

Lokal forankring og beslutningskraft er viktige interne virkemidler for å nå Bankens strategiske mål, og innebærer at Banken gjennom sine beslutninger skal vise at den kjenner og forstår kunden og markedet best. Det innebærer at Banken må være tilstede der kundene ferdes, og fatte beslutningene nærmest mulig kundene basert på lokalkunnskap.

Soliditet, lønnsomhet og tillit i markedet er virkemidler som tydelig vektlegger målsettingen om å være blant de mest lønnsomme finansinstitusjoner i Norden sammen med behovet for å være riktig kapitalisert til enhver tid. Beslutninger preget av langsiktighet bygger opp omkring vårt verdigrunnlag og viser soliditet overfor kunder og investorer. Med tillit i markedet vektlegges behovet for tillit hos alle interessenter som kunder, medarbeidere, investorer og myndigheter. Gode kundeopplevelser basert på skikkelig og kompetent opptreden preget av kvalitet og service fra alle medarbeidere styrker vår tillit hos kundene.

Det unike med SpareBank 1 SR-Bank ligger i samspillet mellom disse, og gjennom riktig utnyttelse skal vi kunne kapitalisere på dette.

Under følger en beskrivelse av divisjonene i SpareBank 1 SR-Bank ASA og nøkkeltall per 31.12.2016. Det er ingen vesentlige endringer i virksomhetene, volumer og antall ansatte frem til dato for Registreringsdokumentet, bortsett fra det som er omtalt under punkt 4.6.

3.5.2 Personmarked

SpareBank1 SR Bank er ledende på personmarkedet på Sør- og Vestlandet med 312 000 personkunder over 13 år. Det utgjør en markedsandel på 20 prosent i markedsområdet ved utgangen av 2016. I tillegg til personkunder betjener divisjonen 5 900 personlig næringsdrivende- og landbrukskunder. Et samlet tilbud av gode digitale tjenester, et moderne kundesenter og et godt utbygd kontornettverk gir kundene rask og enkel tilgang til finansielle tjenester og kompetanse i alle kanaler

PM	31.12.2016
Brutto utlån	93 159 mnok
Sum innskudd	47 754 mnok
Driftsresultat før skatt	1 219 mnok
Antall årsverk	435

3.5.3 Bedriftsmarked

Bedriftsmarkedet har 14 500 bedriftskunder fordelt på fem regionale forretningsenheter, samt to spesialavdelinger innen energi og maritim og offentlig sektor. SpareBank 1 SR-Bank er en totalleverandør av finansielle produkter og tjenester til bedrifter, og en satsing som komplementerer kundetilbudet er oppbyggingen av en spesialistavdeling innen internasjonal cash management (ICM). Divisjonen har medarbeidere med høy faglig kompetanse og erfaring i å håndtere forretningsmuligheter og å avdekke risiko. Dette er avgjørende for at bedrifter skal velge SpareBank 1 SR Bank som sin samarbeidspartner.

BM	31.12.2016
Brutto utlån	54 922 mnok
Sum innskudd	37 355 mnok
Driftsresultat før skatt	751 mnok
Antall årsverk	150

3.5.4 Kapitalmarked

SpareBank 1 SR Bank Markets er regionens ledende verdipapirforetak. Virksomheten omfatter kunde- og egenhandel med renter, valuta og aksjer, rådgivning og tilrettelegging av fremmed- og egenkapitalfinansiering samt verdipapiradministrative tjenester. Kundeaktiviteter i samarbeid med konsernet sine øvrige forretningsområder skal være hovedvirksomheten og bidra til å kombinere spesialistkompetanse med lokal kunnskap og forståelse.

KM	31.12.2016
Sum inntekter	175 mnok
Kundeinntekter	140 mnok
Egenhandel	35 mnok
Driftsresultat før skatt	94 mnok
Antall årsverk	28

3.6 Datterselskaper

SpareBank 1 SR-Banks datterselskaper er etablert i Norge og opererer etter norsk selskapslovgivning.

3.6.1 Eiendomsmegler 1 SR-Eiendom AS

EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS er en del av den landsomfattende EiendomsMegler 1-kjeden. Forretningsvirksomheten består av næringsmegling, formidling av fritidsboliger, nybygg og brukte boliger.

EM1	31.12.2016
Sum inntekter	350 mnok
Formidlingsverdi	18,6 mrd nok
Antall omsetninger	6 042
Resultat før skatt	16,2 mnok
Årsverk	191

3.6.2 SpareBank 1 SR-Finans AS

SpareBank 1 SR-Finans AS er et finansieringsselskap som tilbyr leasingfinansiering til næringslivet, og bil-, båt- og forbrukslån til personkunder. Produktene distribueres gjennom bankens distribusjonsnett, egne rådgivere, selvbetjente løsninger og eksternt forhandlerkanal. For å styrke konsernets satsing på leasing, og bli en sterkere aktør på området ble det i september 2016 besluttet en mor-/datterfusjon mellom SpareBank 1 SR-Finans og SpareBank 1 SR-Bank. Fusjonsplanen er signert av styrene i begge selskap og ble gjennomført 1. januar 2017.

SR-Finans	31.12.2016
Sum inntekter	231 mnok
Forvaltningskapital	6,9 mrd nok
Nysalg	2 388
Resultat før skatt	84 mnok
Årsverk	31

3.6.3 SR-Forvaltning AS

SR-Forvaltning har konsesjon til å drive aktiv forvaltning og forvaltning av verdipapirfond. Forvaltningsselskapet har tre verdipapirfond; SR-Utbytte, SR-Kombinasjon og SR-Rente, hvor alle ble etablert for over tre år siden. Selskapet forvalter i tillegg diskresjonære porteføljer for SpareBank 1 SR Bank sin pensjonskasse, samt for eksterne kunder under diskresjonære mandat. Den eksterne kundebasen består av pensjonskasser, offentlige og private virksomheter, samt formuende privat-personer.

SR-Forvaltning	31.12.2016
Sum inntekter (brutto)	85,4 mnok
Forvaltet kapital	9,5 mrd
Netto nyttegning	-300
Resultat før skatt	28
Årsverk	12

3.6.4 SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS

Selskapet ble etablert i 1. kvartal 2015 og har siden oppstarten vokst fra 0 til nærmere 82 mill kroner i omsetning, og har 97 medarbeidere per 31.12.2016. Selskapet har seks kontorer, fire i Rogaland og to i Bergen som totalt betjener mer enn 2 000 kunder. SpareBank 1 Regnskapshuset SR har gjennomført et oppkjøp i 2016, Regnskap Partner Bergen AS, med rundt 12 mill kroner i årlig omsetning.

SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS	31.12.2016
Sum inntekter	82 mnok
Resultat før skatt	2 mnok
Årsverk	79

3.6.5 SR-Boligkreditt AS

SR-Boligkreditt er et heleid datterselskap og ble etablert i 2. kvartal 2015. Selskapets formål er å kjøpe boliglån av SpareBank 1 SR-Bank og å finansiere dette ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Gjennom SR-Boligkreditt kan SpareBank 1 SR-Bank diversifisere og optimalisere sin funding. Moody's har gitt sin beste rating, Aaa til SR-Boligkreditt.

SR-Boligkreditt AS	31.12.2016
Sum inntekter	121 mnok
Forvaltet kapital	29,4 mrd nok
Resultat før skatt	115 mnok
Årsverk	0

3.7 Felleskontrollert Virksomhet og Tilknyttede Selskaper

3.7.1 SpareBank 1 Gruppen AS

SpareBank 1 SR-Bank er medeier i SpareBank 1 Gruppen AS gjennom en eierandel og stemmeandel på 19,5 prosent. Forretningsadressen til SpareBank 1 Gruppen AS er Storgata 65, 9008 Tromsø.

SpareBank 1 Gruppen AS har en registrert aksjekapital på 1 956 mill kroner. Resultat etter skatt for 2016 var 1 618 mill kroner for konsernet, mens for året 2015 var resultat etter skatt på 1 287 mill kroner.

Se mer informasjon om SpareBank 1 Gruppen i avsnitt 3.8 og i avsnitt 3.13.

3.7.2 SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har konsesjoner som kredittforetak og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i henholdsvis boliglåns- og næringsseidoms-porteføljer kjøpt av eierbankene. Selskapene eies av banker i SpareBank 1-alliansen og bidrar til å sikre eierbankene tilgang til stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS hadde ved utgangen av 2016 et samlet utlånsvolum på 174,5 mrd kroner, hvorav 24,2 mrd kroner var boliglån kjøpt fra SpareBank 1 SR-Bank. Banken sin eierandel i selskapet er 13,9 prosent og justeres ved hvert årsskifte i samsvar med andel solgt volum. SpareBank 1 Næringskreditt AS hadde ved utgangen av 2016 et samlet utlånsvolum på 11,0 mrd kroner, hvorav 0,5 mrd kroner var lån kjøpt fra SpareBank 1 SR-Bank. Banken sin eierandel i selskapet er 21,9 prosent.

3.7.3 BN Bank ASA

SpareBank 1 SR-Bank og de andre sparebankene i SpareBank 1-alliansen kjøpte Glitnir Bank ASA i 4. kvartal 2008. Navnet ble siden endret til BN Bank ASA. SpareBank 1 SR-Bank eier 23,5 prosent av aksjene.

3.8 SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet gjennom sitt eierskap og deltagelse i SpareBank 1 Banksamarbeidet mens utvikling og drift av produktselskaper er organisert gjennom bankenes eierskap i holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. Alliansens hensikt er å anskaffe og levere konkurransedyktige, finansielle tjenester og produkter, samt å ta ut stordriftsfordeler i form av lavere kostnader og/eller høyere kvalitet. Alliansen bidrar på denne måten til at kundene opplever lokal forankring, dyktighet og en enklere hverdag.

SpareBank 1 Gruppen AS er 100 prosent eid av SpareBank 1-banker og Landsorganisasjonen LO med følgende eierbrøker: SpareBank 1 SR-Bank (19,5 %), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %), SpareBank 1 SMN (19,5 %), Sparebanken Hedmark (11 %), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %), SpareBank 1 Oslo Akershus (1,4 %) og Landsorganisasjonen og fagforbund tilknyttet LO (9,6 %).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 % av aksjene i følgende datterselskaper:

- SpareBank 1 Forsikring (livsforsikring)
- SpareBank 1 Skadeforsikring
- ODIN Forvaltning
- SpareBank 1 Medlemskort (51 %) (forvaltning av LOfavør)
- SpareBank 1 Gruppen Finans (factoring og portefølje)
- Conecto (inkasso)

SpareBank 1 Gruppen AS har administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor læring (Tromsø), betaling (Trondheim) og kreditt (Stavanger).

3.9 Sparebank 1 SR-Banks Kundegrunnlag og Markedsposisjon

3.9.1 Lokalisering og Distribusjonsnettverk

SpareBank 1 SR-Bank er Norges største regionbank, og nest største norskeide bank (Kilde: FNO (<https://www.finansnorge.no/contentassets/1a77378303a9403591ccab82aa9424a2/markedsandeler---forvaltningskapital.xlsx>)) og Årsregnskaper norske banker. Beregningsmetode: Sammenligning av forvaltningskapital). Rogaland utgjør kjerneområdet med satsing på Agder-fylkene og Hordaland. Fylkene i markedsområdet har samlet ca 1 285 000 innbyggere (Kilde: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/kvartal/2016-05-12?fane=tabell&sort=nummer&tabell=265361>) og det er registrert ca 127 000 virksomheter i regionen (Kilde: <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/bedrifter/aar/2017-01-20?fane=tabell&sort=nummer&tabell=291604>).

Norge

Den makroøkonomiske utviklingen gjennom 2016 tyder på en fortsatt moderat og dempet internasjonal vekst. I Norge har enkelte svake økonomiske indikatorer og lavere styringsrenteforventninger blant annet bidratt til at kronen har svekket seg. Ved inngangen til 2017 er styringsrentene nær null i mange land, og markedsaktørenes forventninger til styringsrentene fremover er lave. Usikkerheten om den makroøkonomiske utviklingen er fortsatt stor og sammen med lavere oljepriser representerer dette en risiko for makrobildet også i Norge.

Sør- og Vestlandet

Stavangerregionen har vært sentral i utviklingen av olje- og energivirksomheten i Norge, siden det første oljefunnet ble gjort på norsk sokkel i 1969. Dette har gitt regionen velstand, men også samlet unik kompetanse og sterke aktører i vårt markedsområde. Både Norges største oljeselskap, Statoil, og de fleste internasjonale operatørselskapene har sine norske hovedkontor i Stavangerregionen. Statlige organisasjoner som Petoro, Oljedirektoratet og Petroleumstilsynet, samt Oljeindustriens Landsforening (OLF), har sine hovedkontor i Stavanger.

Lavere oljepriser fører med seg en risiko for at investeringer i norsk sokkel vil avta og at aktiviteten i regionen kan avta. Dette innebærer en risiko for en dempet etterspørsel etter arbeidskraft og redusert press på boligpriser.

Etter nedturen startet i oljesektoren har omstilling og nye forretningsmuligheter hatt stort fokus i regionen. Ipark Inkubator, Mess & Order, Innovation Dock, Creator og SpareBank 1 SR-Bank sitt eget Gründerhus er alle møtepunkt og arbeidssted for gründere. Disse miljøene har i løpet av kort tid etablert seg i Stavangerregionen.

Rogaland er en av landets viktigste produsenter av kjøtt, melkeprodukter og grønnsaker. Her finnes også en sterk finansnæring, med SpareBank 1 SR-Bank, Hitec Vision og Skagenfondene som de største aktørene. I tillegg foregår store infrastrukturprosjekter som bidrar til gode vilkår for regionens nærings- og befolkningsutvikling.

Agder og Hordaland har en del bedrifter innenfor oljesektoren, men har også en større andel næringsliv som nyter godt av svak kronekurs som for eksempel innenfor fiskerinæringen, tradisjonell eksport og reiseliv.

Landsdelen har også store kraftressurser. Flere sentrale aktører i norsk energiproduksjon holder til på Sør- og Vestlandet, der nærheten til Europa kan innebære betydelige vekstmuligheter for fornybar kraftproduksjon i årene fremover.

De viktigste konkurrentene for SpareBank 1 SR-Bank er fullservicebanker som DNB, Nordea, Danske Bank og lokale sparebanker.

3.9.2 Kundegrunnlag

SpareBank 1 SR-Bank sitt markedsområde dekker ca 25 prosent av Norges befolkning (Kilde: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/kvartal/2016-05-12?fane=tabell&sort=nummer&tabell=265361>).

Effektene av fall i oljeprisene og dempet aktivitet i oljesektoren har vært større enn de positive effektene av svakere kronekurs og lave renter for sysselsetting og næringsaktiviteten i regionen gjennom 2016. Etter flere år med sterk vekst ble 2016 et år med økende arbeidsledighet og fall i oljeinvesteringene. Effekten har vært størst for Rogaland. Netto tilflytting per fylke i 2016 var;

Aust Agder	611
Vest Agder	602
Rogaland	-1 220
Hordaland	874

(kilde: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/kvartal/2017-03-02?fane=tabell&sort=nummer&tabell=295649>)

Lånekundene til SpareBank 1 SR-Bank er delt inn i personmarked og bedriftsmarked. I tillegg til personkunder omfatter personmarkedet en rekke mindre bedrifter, samt landbrukssektoren. Dette gjelder i første rekke virksomheter som er organisert som personlige foretak med lav kompleksitet og risiko. Dersom virksomhetene endrer karakter, blir de overført til bedriftsmarkedsdivisjonen, som tilbyr mer spesialisert kompetanse.

Tabellen nedenfor viser SpareBank 1 SR-Bank omsetning (netto renteinntekter, netto provisjonsinntekter og andre driftsinntekter) i de geografiske markedene der Sparebank 1 SR-Bank opererer. Det er ingen vesentlige endringer i den geografiske sammensetningen eller volumene av kundegrunnlaget i perioden fra 31.12.16 og frem til dato for Registreringsdokumentet.

SPAREBANK 1 SR-BANKS OMSETNING PER GEOGRAFISK MARKED 2015 – 2016

(MNOK)	2016	2015
Rogaland	4 152	3 732
Agder	355	336
Hordaland	412	361
Ikke fordelt omsetning	49	0
Sum	4 968	4 429

Tabellen nedenfor viser utviklingen i innskudd fra kunder innenfor person- og bedriftsmarkedet for de to siste regnskapsår. Se 3.11.1 for en mer detaljert oversikt over innskudd fra kunder. Det er ingen vesentlige endringer i innskudd fra kunder innenfor person- og bedriftsmarkedet i perioden fra 31.12.16 og frem til dato for Registreringsdokumentet.

INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER

(MNOK)	2016	2015
Personmarked	42 908	42 101
Bedriftsmarked	43 741	47 341
Opptjente renter	6	2
Netto konsernkonti valuta	-741	0
Sum	85 914	89 444

Tabellen nedenfor viser utviklingen i utlån til kunder innenfor person- og bedriftsmarkedet for de to siste regnskapsår. Se nærmere informasjon om Bankens utlån i avsnitt 3.11.2. Det er ingen vesentlige endringer i utlån til kunder innenfor person- og bedriftsmarkedet i perioden fra 31.12.16 og frem til dato for Registreringsdokumentet.

BRUTTO UTLÅN TIL KUNDER

(MNOK)	2016	2015
Personmarked	91 171	87 229
Bedriftsmarked	66 497	67 342
Ufordelte og opptjente renter	-322	619
Sum SpareBank 1 SR-Bank konsern	157 346	155 190
SpareBank 1 Boligkreditt	24 177	28 168
Sparebank 1 Næringskreditt	518	538
Sum SpareBank 1 SR-Bank inkl. Boligkreditt og Næringskreditt	182 040	183 896

Totale utlån fra SpareBank 1 SR-Bank utgjør ca 4,7 prosent av totale utlån i Norge.

(Kilde: <https://www.finansnorge.no/contentassets/1a77378303a9403591ccab82aa9424a2/markedsandeler---brutto-utlan-i-norge.xlsx>. Målt i brutto utlån. Statistikk per 31.12.2015)

For nærmere beskrivelse av privatmarkedet og bedriftsmarkedet i de ulike fylkene i markedsområdet se kapittel 3.5.

3.9.3 Omsetning Innen Ulike Segmenter

Tabellen nedenfor viser utviklingen i netto omsetning fordelt på virksomhetsområder for de to siste regnskapsår. Det er ingen vesentlige endringer i aktiviteten fordelt på virksomhetsområder i perioden fra 31.12.16 og frem til dato for Registreringsdokumentet.

NETTO OMSETNING FORDELT PÅ VIRKSOMHETSOMRÅDER

(MNOK)	2016	2015
Personmarked	1 822	1 801
Bedriftsmarked	1 639	1 329
Kapitalmarked	129	82
Stab/ støtte morbank	1 016	556
EiendomsMegler 1	350	386
SR-Finans	231	235
Øvrig virksomhet inkludert elimineringer	-216	40
Sum Sparebank 1 SR-Bank Konsern	4 968	4 429

Marginer i boliglånsmarkedet har økt noe de senere årene, hovedsakelig som følge av økte kapitalkrav. Provisjonsinntekter fra personmarkedet har hatt den største økningen fra forsikringsprovisjoner og porteføljeinntekter innenfor spare- og investeringsområdet. Fortsatt god økning i produktsalget er et resultat av Konsernets satsing på bredderådgivning.

Aktiviteten i næringslivet er under press, men det oppleves fortsatt sterk konkurranse i markedet. Det arbeides aktivt med breddealg av Konsernets produkter, og produktdekningen er stigende. Kvaliteten i utlånsporteføljen vurderes som god og andelen misligholdte lån er fortsatt lav.

Størstedelen av inntektene i Kapitalmarkedsdivisjonen kommer fra handel med rente- og valutainstrumenter.

EiendomMegler1 melder om litt fallende men fortsatt høy omsetning av boliger. Imidlertid treffer strammere rammebetingelser og økte krav til egenkapital markedet. Aktiviteten i markedet for næringseiendom er noe fallende og gjenspeiler aktiviteten i Stavanger-regionen. Det er klare tegn som tyder på et noe mer avdempet utleiemarked og fortsatt arealledighet for kontorlokaler.

Det forventes vedvarende sterk konkurranse på de tradisjonelle produktområdene innskudd og utlån. Det legges til grunn en stabil utvikling i arbeidsledighet. Gjennom høy kundetilfredshet har SpareBank 1 SR-Bank et godt utgangspunkt for ytterligere å styrke sin markedsposisjon. Det forventes en fortsatt positiv underliggende utvikling i forretningsområdene framover.

For nærmere beskrivelse av utlån og innskuddsaktivitet til de ulike kundegrupper og sektorer se kapittel 3.11.

3.10 Kredittprosessen

Den mest sentrale prosessen i SpareBank 1 SR-Bank er knyttet til kredittgivning. Beskrivelsen nedenfor redegjør i mer detalj for Bankens prosedyrer knyttet til kredittgivning, risikoanalyser og porteføljeovervåking, mislighold og tap.

SpareBank 1 SR-Bank har gjennom flere år lagt ned betydelige ressurser i å utvikle metoder, prosesser og risikostyringssystemer på høyde med de beste sammenlignbare internasjonale bankene. Banken har en aktiv rolle innen

utvikling av risikostyringssystemer i SpareBank 1-alliansen og jobber kontinuerlig med å tilpasse eksisterende risikostyringsprosesser, inkludert rammeverk, teknologi, retningslinjer og organisering, i henhold til beste praksis.

Risikostyringen i SpareBank 1 SR-Bank skal støtte opp om Bankens strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

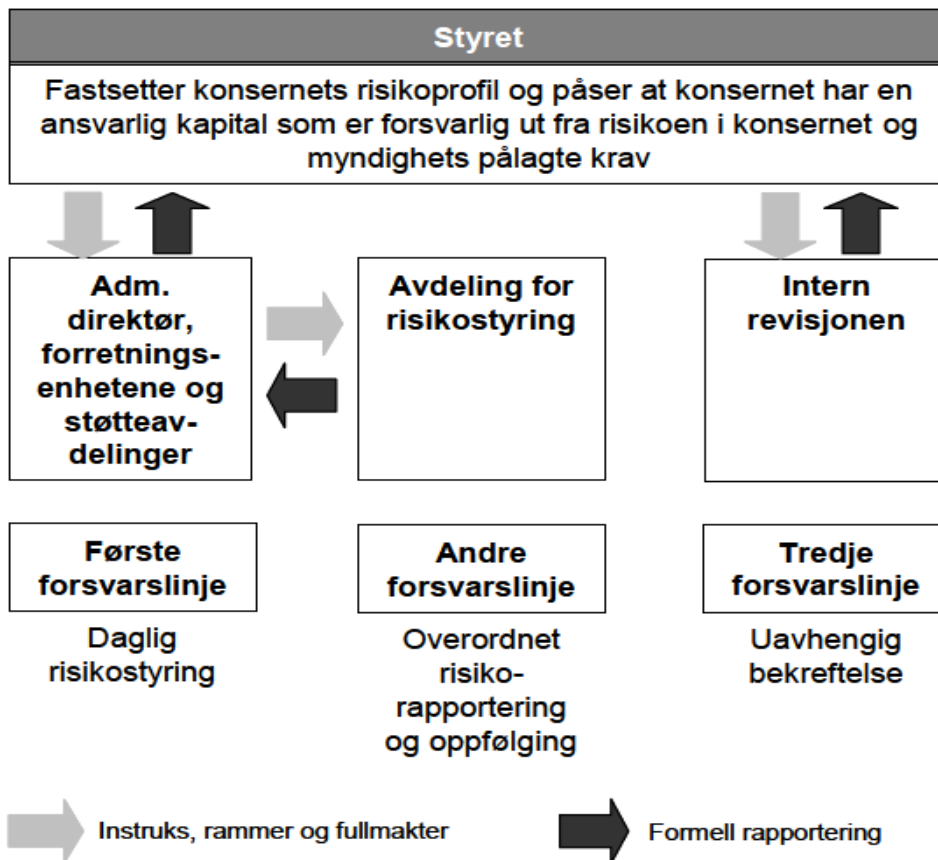
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen. Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade Konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Banken har en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelser skal kunne skade Bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens målsetting er å opprettholde sin nåværende internasjonale rating. Banken er, per dato for registreringsdokumentet ratet med karakter A1/A- for den langsiktige ratingen og P-1/F2 for den kortsiktige ratingen fra Moody's og Fitch.

Bankens risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap og risikojustert kapital beregnes for alle hovedgrupper av risiki og for alle forretningsområder i Banken. Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SR-Bank. Bankens overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og Styret.

Bankens sterke fokus på risikostyring er reflektert gjennom kontinuerlig opplæring av ansatte i forhold til kredittvurdering og risikostyring. Figuren nedenfor viser hvordan ansvaret for risikostyringen er fordelt i Banken.

ORGANISERING AV RISIKOSTYRING I SPAREBANK 1 SR-BANK

3.10.1 Kredittsystemer og Beslutningsstruktur

Nedenfor følger en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks kredittprosesser innenfor henholdsvis personkundemarkedet og bedriftsmarkedet.

Kredittprosessen er konseptuelt tilnærmet lik for personkunder og bedriftskunder. De vesentlige skiller er ulike scoringsmodeller, krav til innhold i analyser og kredittfullmakter.

Kredittprosessen styres av Bankens overordnede kredittstrategi, kredittpolitiske retningslinjer og bevilgningsreglement. Kredittstrategi skal støtte opp under Bankens strategiske utvikling og måloppnåelse. Dette skal sikres gjennom:

- Et sunt kredittmiljø
- En hensiktsmessig prosess for kredittgivning og effektiv risikostyring
- Å tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å tilstrebe en lik risikojustert avkastning på kundene over tid innenfor vedtatte forretningsstrategi
- En diversifisert portefølje

Bankens kredittstrategi, kredittpolitiske retningslinjer og kredittfullmakter er tydelig kommunisert internt gjennom opplæring og gjennom Bankens systemer for dokumentasjon av rutiner og prosesser. I tillegg har bedriftsmarkedsdivisjonen samlet de overordnede retningslinjene i et kredittheft, som er utdelt til alle kundeansvarlige, medlemmer av kredittutvalg og beslutningstakere i Banken.

Figuren nedenfor viser en konseptuell oversikt over SpareBank 1 SR-Banks kredittsystem.

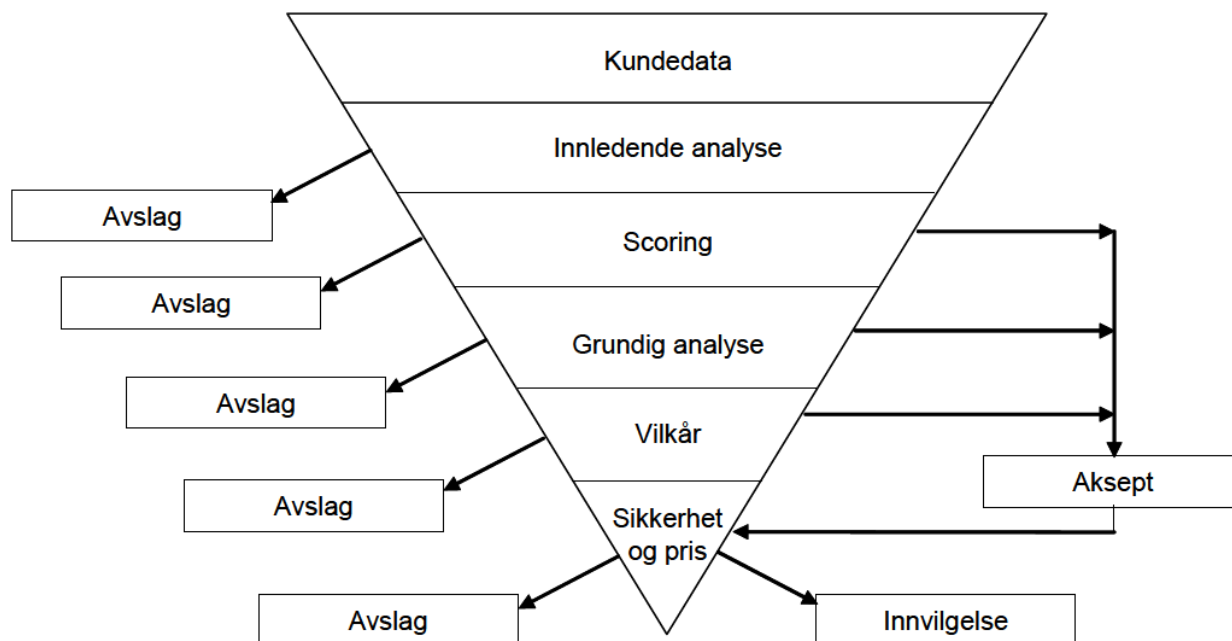
SPAREBANK 1 SR-BANKS KREDITTSYSTEM

Innledende analyse	Scoring	Grundig analyse	Sikkerhetsvurdering	Vilkår/pris/beslutning
Den innledende analyse er både en policysjekk samt en innledende risikoanalyse for å luke ut søknader som ikke er forenlig med Bankens kredittpolitikk på et tidlig stadium	Kundens sannsynlighet for mislighold beregnes ut i fra objektive kundedata som samles inn fra ulike kilder. Kundedata hentes fra tre områder; Inntjening, tæring og adferd	I grundig analyse – analyse av fremtidig betjeningsevne og risikoforholdene er det den kundeansvarliges vurderinger som står sentralt. Hensikten med analysen er å standardisere behandlingen og støtte kundeansvarlig i de større og eventuelt mer uklare sakene. For hvert av delområdene blir kundeansvarlig bedt om å svare på et sett forhånds-definerte spørsmål.	I dette trinnet er formålet å registrere viktig informasjon om tilbudte sikkerheter, samt å foreta en nøktern verdivurdering av disse. Sikkerheter vurderes ut fra forhåndsdefinerte parametre.	Ut fra den risiko som fremkommer under grundig analyse og tilbudt sikkerhet fastsettes vilkårssett og pris. Deretter innstilles saken for beslutning. Forslag til pris er beregnet ut i fra betjeningsevne og sikkerhetsdekning.

Ovenstående kredittsystem omfatter også en risikoklassifiseringsmodell (se nærmere informasjon i avsnitt 1.2.1 og nedenfor).

Nedenstående figur illustrerer kredittsystemet slik det benyttes for bedriftsmarkedsdivisjonen.

BEDRIFTSMARKEDSDIVISJONENS KREDITTSYSTEM

Nærmere om SpareBank 1 SR-Banks kredittsystem for bedriftsmarkedet

Innledende analyse

Kontrollen av policyregler skjer automatisk på bakgrunn av kjente data. Eksempler på policyregler er om kunden har tilhørighet innenfor Bankens markedsområde, bransjeandel, utlånsramme i bransje, brudd på tidligere lånevilkår, tapsavsetning på kunde, sannsynlighet for mislighold m.v.

Innledende risikoanalyse består av en rekke spørsmål innen kategoriene; kjennskap til kunden, tillit til nøkkelpersoner, nøkkelpersoners kompetanse, fortsatt drift og kundens renommé. Spørsmålene vil variere i forhold til kundetype.

Scoring

Den finansielle informasjon innhentes automatisk, slik at siste reviderte regnskapstall og regnskapsinformasjon med eventuelle registrerte anmerkninger blir vurdert.

Scoringmodellen analyserer godheten i kundens inntjening, tæringsevne samt adferd. Modellen er basert på objektiv informasjon, samt at kundeansvarlig gjør en vurdering av om der er positive/ negative forhold i regnskapet som det må korrigeres for. Scoringmodellen angir sannsynlighet for mislighold og er Bankens mest sentrale verktøy i forhold til kredittvurdering, kredittoppfølging og porteføljestyling.

Grundig Analyse

Grundig analyse deles i Inntjening - Tæring – Ledelse.

Inntjening

Formålet med den grundige analysen av inntjening er å støtte kundeansvarliges analyse av om drift genererer kontantoverskudd til å dekke fremtidige renter og avdrag. Grundig analyse inntjening tar utgangspunkt i en normalisert kontantstrøm. Denne skal gi kundeansvarlig svar på om kunden tåler en høyere belåning. Kundeansvarlig må også vurdere trend og risiko for postene i kontantstrømsanalysen. I tillegg vurderer kundeansvarlig trend og fallhøyde for omsetning og margin for bransjen.

Tæring

Formålet med grundig analyse tæring er at kundeansvarlig på en enkel måte skal analysere kundens tæringsevne, det vil si hvor mye kunden har av reserver som de kan trekke på ved eventuell svikt i resultatet. Analysen tar utgangspunkt i en forenklet balanse. Ved sviktende inntjening er kunden avhengig av tæringsevne for å betjene renter og avdrag.

Ledelse

Formålet med grundig analyse ledelse er å avdekke organisatoriske, strategiske og økonomiske forhold som kan medføre at kundens fremtidige vekst/utvikling ikke blir tilfredsstillende. Sentrale faktorer vil blant annet være om kunden har en klar og gjennomtenkt – dokumentert – strategi og målplaner, kritiske forhold nøkkelpersoner/ledelse, kritiske forhold for å gjennomføre strategien og kritiske forhold omkring økonomisk styring og kontroll. Modellen består av en rekke spørsmål rundt ledelse, styring og kompetanse, i hovedsak subjektive vurderinger fra kundeansvarlig. Man vil i tillegg få spørsmål om anmerkninger dersom dette finnes på kunden. Det er også her forskjell på størrelsen på analysene, hensyntatt om det er en liten eller stor kunde.

Sikkerhetsvurdering

I dette trinnet er formålet å registrere viktig informasjon om tilbudte sikkerheter, samt å foreta en nøktern verdivurdering av disse. Det er utviklet en egen verdivurderingsmodell for sikkerheter som er implementert i kredittverktøyet.

Pris/Beslutning

Basert på den informasjon som er innsamlet og behandlet vil det i siste trinn av beslutnings-støttemodell Bedriftsmarkedet foreslås en beslutning med tilhørende pris. Forslag til pris er beregnet ut i fra betjeningsevne og sikkerhetsdekning.

Beslutningsstruktur

Beslutningsstrukturen og fullmaktsnivåene i SpareBank 1 SR-Bank er tydelig oppdelt mellom ulike risikonivåer og mellom bedriftskunder, privatkunder og offentlig sektor. Se tabell nedenfor for nærmere informasjon om fullmaktsnivåer i SpareBank 1 SR-Bank.

De største finansieringssakene behandles av Bankens Styre. Kreditsaker som ønskes presentert for Bankens Styre skal i forkant fremlegges for administrerende direktør som beslutter om saken skal presenteres for Styret. Direktør for bedriftsmarkedsdivisjonen og direktør for personmarkedsdivisjonen har fullmakt til å foreta mindre endringer i

vilkårssett knyttet til kredittsaker. I kredittsaker som fremlegges for Styret skal det fremgå hvorvidt det stilles krav til sikkerheter, finansielle nøkkeltall og andre vesentlige forhold. Detaljerte krav fastsettes av adm. direktør.

Det bærende element ved fastsettelse av rentesatser er at risiko skal reflekteres i renten, det vil si at høyere risiko skal prises med høyere rente. Kundeansvarlig er ansvarlig for at Bankens lønnsomhet i det enkelte engasjement er tilfredsstillende under hensyn til de til enhver tid rådende betingelser og risikoklassifisering. Tilsagnsbrev og lånedokumenter utferdiges i henhold til rutinebeskrivelse i Bankens kredittsystem. Lånedokumenter undertegnes av kundene i Banken og utbetalinger av lån skjer først når de respektive forutsetninger i lånetilsagnet er oppfylt. Formålet med løpende oppfølging er å sikre at kredittforutsetningene i tilsagnsbrevet og etterfølgende avtaler til enhver tid er oppfylt. Videre skal oppfølgingen sikre at Bankens krav til avkastning ivaretas, samt at avvik fører til rask handling fra Bankens side.

SpareBank 1 SR-Bank har nedsatt et hoved- (HKU) og et bedriftsmarkedskredittutvalg (BKU) for behandling av større kredittsaker. For å sikre en best mulig kredittbeslutning skal kredittutvalgene avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver. Hovedkredittutvalg består av fire til seks medlemmer og en til to varamedlemmer oppnevnt av adm. direktør. Ved behandlingen av saker innen personmarkedet har direktør for personmarkedsdivisjonen møte- og forslagsrett. Utvalget kan avgi innstilling når minst tre medlemmer inklusiv varamedlem eller settemedlem er til stede. Beslutningstaker er adm. direktør. Regionale kredittutvalg består av tre til seks medlemmer og en til to varamedlemmer oppnevnt av adm. direktør. Utvalget kan avgi innstilling når minst to medlemmer/ varamedlemmer som ikke tilhører vedkommende bedriftsmarkedsavdeling er til stede. Beslutningstaker i regionale kredittutvalg for bedriftsmarkedsdivisjon er avdelingsleder i de respektive bedriftsmarkedsavdelinger eller direktør for bedriftsmarkedsdivisjonen. Kredittrisikoansvarlig har møte- og talerett og rett til å delta sammen med de enkelte kredittutvalgs leder ved fremleggelse av kredittutvalgets innstilling til beslutningstaker.

Kredittfullmakter uten innstilling fra kredittutvalg kan ikke benyttes dersom det foreligger avvik fra kredittstrategi og kredittpolitiske retningslinjer, mislighold over 30 dager eller nedskrivning.

Avvik fra kredittpolitiske retningslinjer skal godkjennes av adm. direktør. Dersom avviket ikke anses å være av vesentlig art, kan det godkjennes av direktør for bedriftsmarked eller direktør for personmarked og forelegges adm. direktør til orientering. Slik avvik skal protokolleres i referat fra kredittutvalg og kredittrisikoansvarlig.

Tabellen nedenfor inneholder en oversikt over de sentrale fullmaktsnivåer og beslutningsstruktur i SpareBank 1 SR-Bank per dato for Registreringsdokumentet. Oversikten er gruppert i de ulike risikonivåene Bankens jobber ut fra.

OVERSIKT OVER KREDITTFULLMAKTER (I MNOK)

Kredittfullmakter BM- mill	Stat	Fylke & Komm	Laveste og Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko
Adm. Direktør	1.500	750	350	175	75	50
Konserndirektør BM	500	250	150	75	30	20
Konserndirektør PM	25	25	20	15	10	10
BM Ledere Nivå 1	250	150	100	50	15	10
BM Ledere Nivå 2	100	50	50	25	7,5	5
BM Ledere Nivå 3	50	25	25	12,5	4	2,5
BM Kundeansvarlig Nivå 4	-	-	6	4	1	1

BM = Bedriftsmarked. PM= Personmarked

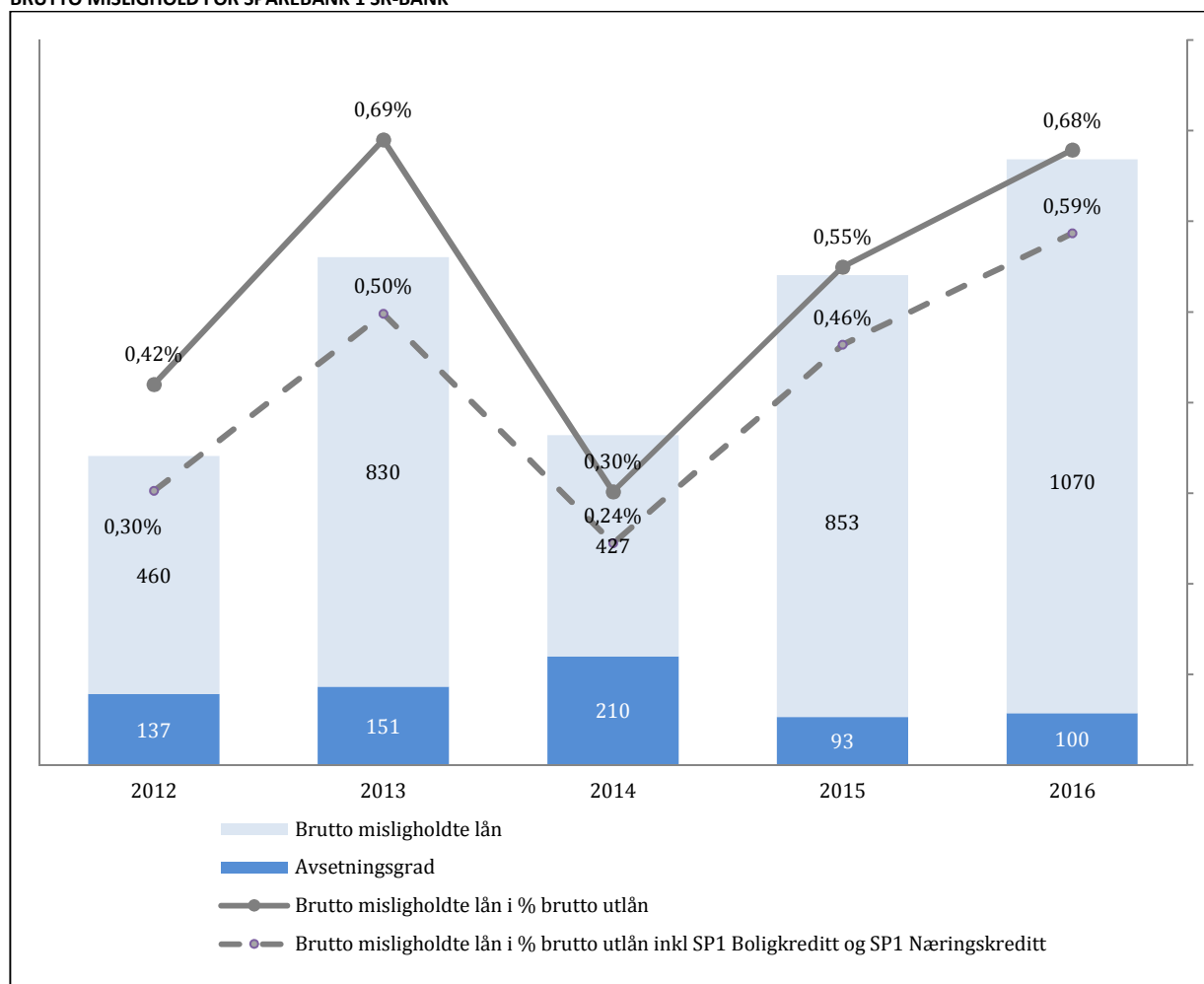
3.10.2 Risikoanalyse og Porteføljeovervåkning - Kredittrisiko

Se Registreringsdokumentets pkt 1.2.1.

3.10.3 Mislighold og Tap

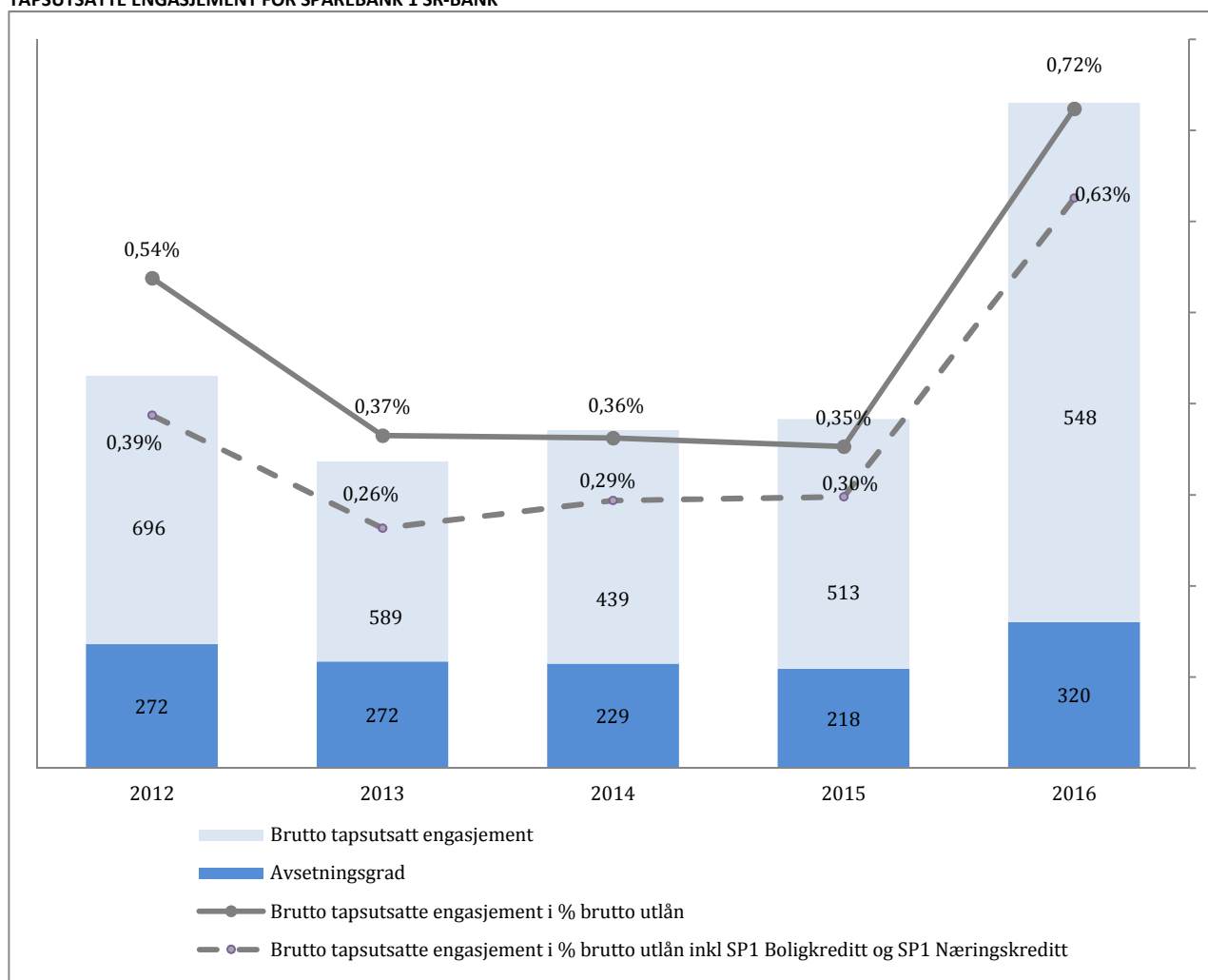
Brutto misligholdte engasjementer ved utgangen av desember 2015 utgjorde 853 mill kroner, tilsvarende 0,55 prosent av brutto utlån. Porteføljen av brutto tapsutsatte, men ikke misligholdte engasjementer, utgjorde 548 mill kroner per 31. desember 2015. Grafene nedenfor viser utviklingen i brutto mislighold og tapsutsatte engasjement.

BRUTTO MISLIGHOLD FOR SPAREBANK 1 SR-BANK

Brutto misligholdte engasjement – mislighold før fradrag av tapsavsetninger. Mislighold over 90 dager.

TAPSUTSATTE ENGASJEMENT FOR SPAREBANK 1 SR-BANK

Tapsutsatte engasjement – nedskrevne engasjement som ikke er misligholdt, men hvor det foreligger objektive bevis for verdifall som følge av tapshendelser hos debitor som vurderes å redusere utlånets fremtidige kontantstrøm.

3.10.3.1 Prosedyrer for å behandle misligholdte engasjement

Å redusere mislighold på engasjementer er et prioritert område i SpareBank 1 SR-Bank, og Banken har tett oppfølging av løpende engasjementer for å holde misligholdet på et lavt og forsvarlig nivå. I tillegg til egen spesialavdeling for kredittsikring på konsernnivå, benytter SpareBank 1 SR-Bank eksterne inkassobyrå for oppfølging av misligholdte personkunde-engasjement.

Bedriftsmarkedskunder (BM):

Engasjement med betalingsmislighold fra dag en følges løpende opp av kundeansvarlig. Ved betalingsmislighold utover 60 dager skal kundeansvarlig utarbeide handlingsplan som skal godkjennes av Kredittsikring. Ansvar for forsvarlig oppfølging av BM-engasjement ligger hos hver enkelt BM-avdeling og overvåkes av kredittsikkeringsenheten.

Privatmarkedskunder (PM):

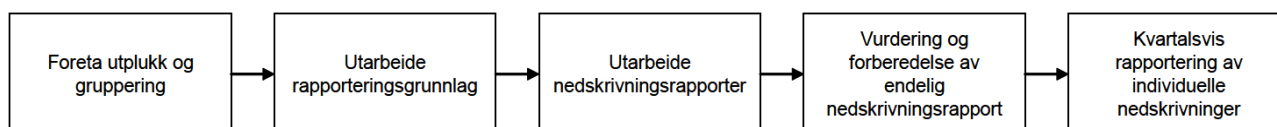
Engasjement med betalingsmislighold utover 16 dager følges opp av hver enkelt kundeansvarlig via egen arbeidsliste. Prosedyrer for oversendelse til eksternt inkassobyrå for inndrivelse etter 60 dagers mislighold inngår i rutinen. Alle engasjement som er oversendt for inndrivelse av eksternt inkassobyrå følges opp videre via spesialenheten Kredittsikring.

Banken legger stor vekt på å ha en optimal oppfølging av den misligholdte porteføljen til enhver tid.

Bankens spesialenhet for kredittsikring har mandat som gir spesialenheten beslutningsmyndighet til å avgjøre om misligholdte engasjement skal følges opp lokalt eller sentralt, herunder godkjenne handlingsplaner som sikrer optimal behandling.

Rutiner og kriterier for nedskrivning, oppfølging og sikring av tapsutsatte og misligholdte engasjementer. Figuren nedenfor illustrerer Bankens rutiner og kriterier for nedskrivning, oppfølging og sikring av tapsutsatte og misligholdte engasjementer.

3.10.4 Rutiner og Kriterier for Nedskrivning

Bankens nedskrivningsprosess er tilpasset kravene i Forskrift om kapitalkrav (IRB) og utlånsforskriften (IAS). Prosessen tar utgangspunkt i informasjon om de enkelte engasjementene som trekkes ut fra interne portefølje- og kjernesystem etter gitte kriterier. Utplukket blir bearbeidet av sentral enhet for kredittsikring, og det blir tatt en vurdering på hvilke engasjement det skal utarbeides rapport på. Kundeenhetene vurderer om det foreligger objektive bevis på de enkelte engasjementene. Dersom det er dokumentert at det foreligger objektive bevis for verdifall, skal kundens fremtidige kontantstrøm analyseres og dokumenteres. Deretter neddiskonteres fremtidige kontantstrøm, og en eventuell underdekning foreslås nedskrevet. Sentral enhet for kredittsikring gjennomgår og kvalitetssikrer innrapporterte engasjement, og tar stilling til om anbefalt endring i nedskrivningene er i henhold til forskriftene. Deretter utarbeides det en sluttrapport som presenteres for konsernledelsen hvor rapporten blir gjennomgått og diskutert. Sluttrapporten endres i henhold til kommentarer fra konsernledelsen, før administrerende direktør godkjenner den endelige sluttrapporten.

3.10.4.1 Oppfølging og sikring av tapsutsatte og misligholdte engasjement

Den enkelte kundeansvarlige har ansvar for regelmessig og grundig oppfølging av de engasjementer som en har fått tildelt ansvar for. Dette innebærer hyppig gjennomgang av kundens økonomiske utvikling og sikkerhetsdekning, samt oppfølging av vilkår i forhold til gjeldende låneavtale. I saker hvor kunden er i brudd med vilkår i låneavtale skal det etableres dialog med kunden om bruddet og handlingsplaner skal utformes. Disse sakene skal saksbehandles og besluttes på samme måte som om kunden søker om en forhøyelse av engasjementet. Engasjement som vurderes som tapsrisikoutsatt skal rapporteres til nærmeste overordnede. For høyrisikoengasjement skal det alltid, og umiddelbart etter at et engasjement er blitt høyrisiko, utarbeides en målsetting for utviklingen i engasjementet sammen med en oversikt over tiltak og planer som vil bli gjennomført for å nå målsettingen. Banken legger til grunn IRB-forskriftens § 6-1 for misligholdte engasjement. De kundeansvarlige skal daglig holde seg orientert om mislighold på sine respektive kunder gjennom Konsernets egne verktøy for misligholdsoppfølging. Engasjement i mislighold følges opp av kundeenhet i samarbeid med sentral enhet for kredittsikring i henhold til handlingsplaner. Ved konkurs eller tvangsavvikling håndteres saken av sentral enhet for kredittsikring med bistand fra kundeenheten ved behov.

3.10.4.2 Regnskapsmessig behandling av mislighold og verdifall på engasjement

For nærmere omtale av regnskapsprinsipper vises det til avsnitt 4.1 nedenfor. Banken har gjennom kredittsikringsenhetene godt etablerte prosesser for å sikre løpende oppfølging av misligholdte engasjement, samtidig som enhetene og har ansvar for å sikre at nedskrivninger blir foretatt, jf. avsnitt 4.1.7, 4.1.8, 4.1.10 og 4.1.11. Tabellen nedenfor inneholder en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks tapsutsatte, misligholdte og nullstilte engasjementer.

TAPSUTSATTE OG MISLIGHOLDTE ENGASJEMENTER

(MNOK)	2016	2015
Misligholdte engasjement	1 070	853
Øvrige tapsutsatte engasjement	1 141	548
Totalt tapsutsatte engasjement	2 211	1 401
Individuelle nedskrivninger	595	318
Renter på nedskrevne utlån	65	2
Netto Tapsutsatte engasjement	1 551	1 081

Tabellen nedenfor viser Bankens utvikling i tap på utlån og garantier.

NEDSKRIVNINGER PÅ UTLÅN		
(MNOK)	2016	2015
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 1.1.	318	322
Konstaterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-141	-78
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-51	-107
Økning i nedskrivninger på engasjement hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	33	65
Amortisert kost	-7	-2
Nedskrivninger på engasjement hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	443	117
Nedskrivninger på garantier hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	0	0
Individuelle nedskrivninger pr 31.12	595	318
Nedskrivninger på grupper av utlån:		
Nedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier 1.1.	518	378
Periodens nedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	158	140
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier pr 31.12.	676	518

3.11 Innskudd og Utlån

3.11.1 Innskudd

Se tabellen nedenfor for en oversikt over Bankens innskudd fra kunder fordelt på innskytersektorer og næringer.

INNSKUDD FORDELT PÅ INNSKYTERSEKTORER OG NÆRINGER		
(MNOK)	2016	2015
Jordbruk / skogbruk	1 166	1 146
Fiske / fiskeoppdrett	460	351
Bergverksdrift / utvinning	1 226	2 529
Industri	1 305	1 426
Kraft og vannforsyning / bygg og anlegg	1 968	2 090
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	2 529	2 599
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	2 084	1 662
Eiendomsdrift	5 640	7 078
Tjenesteytende virksomhet	9 440	12 243
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	17 923	16 217
Sum næring	43 741	47 341
Personkunder	42 908	42 101
Påløpte renter	6	2
Netto konsernkonti valuta	-741	0
Sum innskudd fordelt på sektor og næring	86 655	89 444

Innskuddsveksten i 2016 var -3,9 %.

Innskudd fra bedriftsmarkedet utgjør ca. 50,5 prosent og personmarkedet ca. 49,5 prosent.

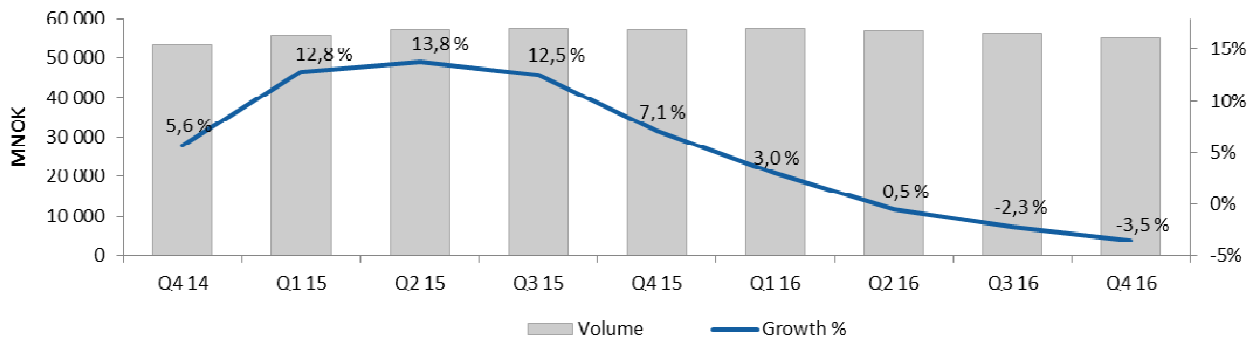
3.11.2 Utlånsportefølje

Per 31. desember 2016 er brutto utlånsportefølje i Banken på 157,6 mrd kroner. Inkludert utlån på totalt 24,7 mrd kroner solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, utgjorde brutto utlån 182,3 mrd kroner ved utgangen av 2016.

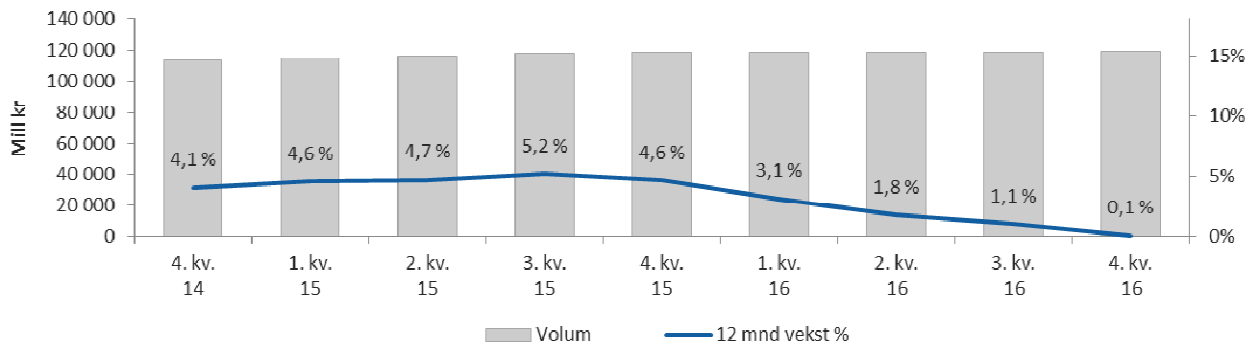
Utlånsveksten inkludert SR-Boligkreditt, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, siste 12 mnd var -0,9 %, og er i tråd med konsernets målsetning om gradvis redusert utlånsvekst for blant annet å møte nye kapitalkrav. Utlån til personmarkedet utgjorde 62,9 % av totale utlån (inkludert utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt) pr. 31 desember 2016.

Figurene nedenfor viser kvartalsvis utvikling i SpareBank 1 SR-Banks utlån innenfor bedriftsmarkedet og personmarkedet fra 2014 til 2016.

UTLÅN BEDRIFTSMARKEDET, 4. KVARTAL 2014 – 4. KVARTAL 2016

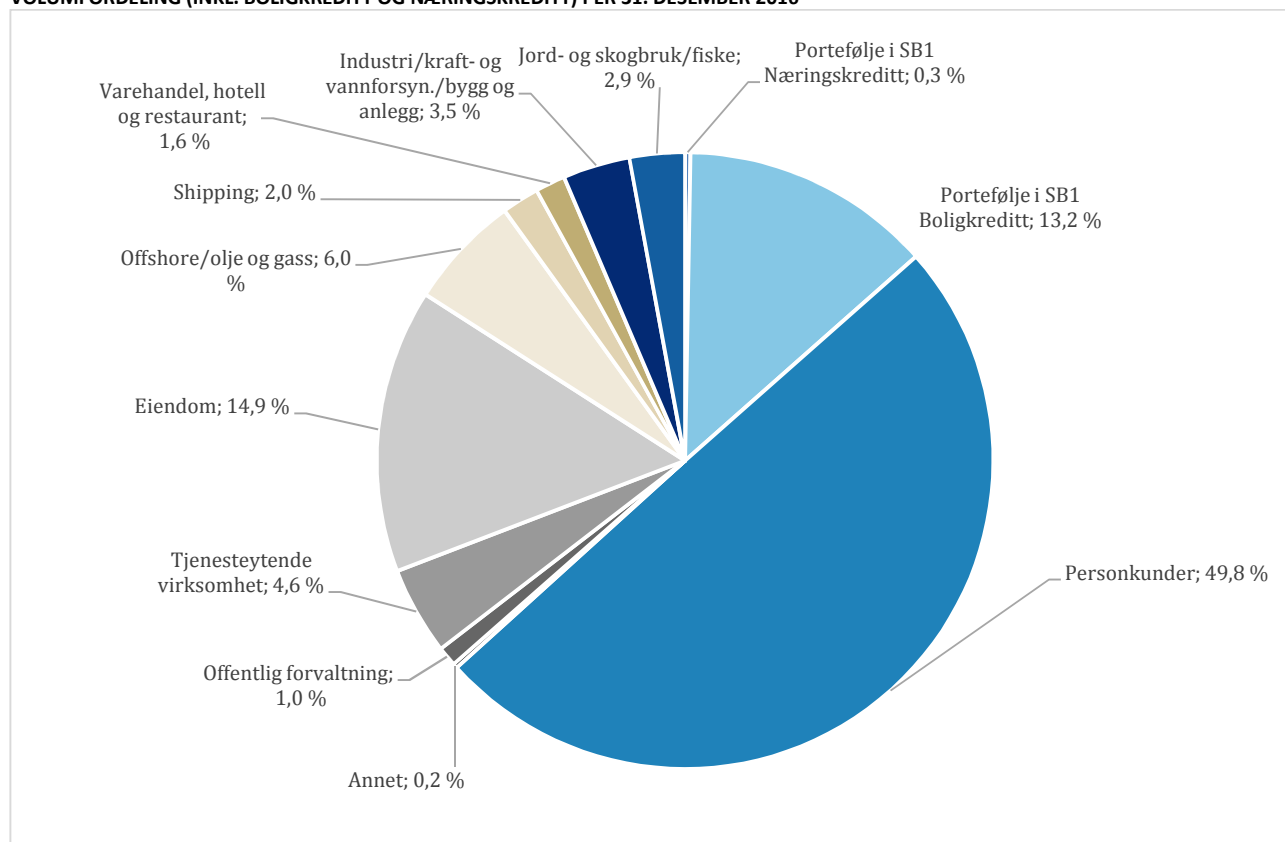

UTLÅN PERSONMARKEDET INKL. BOLIGKREDITT, 4. KVARTAL 2014 – 4. KVARTAL 2016

Figuren nedenfor illustrerer volumfordeling på lån mellom bedriftsmarked og personmarked per 31.12.2016.

VOLUMFORDELING (INKL. BOLIGKREDITT OG NÆRINGSKREDITT) PER 31. DESEMBER 2016

Tabellen nedenfor viser en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks utvikling i ordinære brutto utlån fordelt på produkter.

UTVIKLING I BRUTTO UTLÅN (EKS. SPAREBANK 1 BOLIG OG NÆRINGSKREDITT) FORDELT PÅ PRODUKTER

(MNOK)	2016	2015
Leiefinansieringsavtaler (finansiell leasing)	5 129	5 183
Kasse-/drifts- og brukskreditter	26 635	25 705
Byggelån	3 215	3 970
Nedbetalingslån	122 982	119 713
Merverdi fastrente utlån	118	323
Opptjente renter	301	296
Netto konsernkonti valuta	-741	0
Brutto utlån	157 639	155 190

Bankens utlån er fordelt på ulike markeder som vist i tabellen nedenfor.

UTLÅN (EKS SPAREBANK 1 BOLIG- OG NÆRINGSKREDITT) FORDELT PÅ MARKED

(MNOK)	2016	2015
Personmarkedet	91 171	87 229
Bedriftsmarkedet	66 497	66 705
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	292	637
Ufordelt (merverdi fastrente utlån)	118	323
Opptjente renter næring og personkunder	301	296
Netto konsernkonti valuta	-741	0
Brutto utlån	157 638	155 190
Nedskrivninger	-1 266	-833
Netto utlån	156 372	154 357

Utlån til personkunder utgjorde 63,0 prosent av SpareBank 1 SR-Banks brutto utlån per 31. desember 2016. Utlån til næringslivskunder utgjorde 37,0 prosent per 31. desember 2016.

Eiendomsdrift utgjør 40,3 prosent av utlånsvolumet innen bedriftssegmentet per 31. desember 2016. Tjenesteytende virksomhet og Offshore / Olje og gass utgjør henholdsvis 12,4 prosent og 16,2 prosent av totalt utlånsvolum til bedriftsmarkedet per 31. desember 2016. Tabellen nedenfor gir en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks utvikling i brutto ordinære utlån fordelt på kundegrupper og sektorer.

BRUTTO UTLÅN (EKS SPAREBANK 1 BOLIG- OG NÆRINGSKREDITT) FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER OG SEKTORER		
(MNOK)	2016	2015
Jordbruk / skogbruk	4 549	4 443
Fiske / fiskeoppdrett	755	903
Bergverksdrift / utvinning	4 780	5 330
Industri	2 914	3 093
Kraft og vannforsyning / bygg og anlegg	3 533	3 437
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	2 885	2 578
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	9 766	9 666
Eiendomsdrift	27 269	27 568
Tjenesteytende virksomhet	8 441	8 113
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	1 898	2 209
Sum næring	66 789	67 342
Personkunder	91 171	87 229
Opptjente renter nærings- og personkunder	419	619
Netto konsernkonti valuta	-741	
Sum utlån fordelt på sektor og næring	157 638	155 190

Utlån i SpareBank 1 SR-Banks kjerneområde (Rogaland) utgjorde 69,3 prosent av Bankens brutto utlån per 31. desember 2016, mot 71,7 prosent per 31. Desember 2015. Tabellen nedenfor gir en oversikt over Bankens fordeling av utlån på geografiske område.

SPAREBANK 1 SR-BANKS BRUTTO UTLÅN (EKS BOLIG- OG NÆRINGSKREDITT) FORDELT PÅ GEOGRAFISKE OMRÅDER		
(MNOK)	2016	2015
Rogaland	109 307	111 268
Agder-fylkene	13 985	13 719
Hordaland	24 118	24 007
Utlandet	2 502	2 610
Øvrige	7 726	3 586
Sum	157 638	155 190

3.12 Bankens Finansiering

3.12.1 Kapital og Gjeld

Egenkapitalen i SpareBank 1 SR-Bank består per 31. desember 2016 av innskutt aksjekapital. Bankens kjernekapitaldekning og kapitaldekning var på samme tidspunkt henholdsvis 15,6 prosent og 17,5 prosent. Det vises forøvrig til avsnitt 4.2.2 og avsnitt 4.2.3 over Bankens gjeld og egenkapital.

3.12.1.1 Kapitalisering og gjeldsforpliktelser

Nedenfor følger en oversikt over kapitalisering og gjeldsforpliktelser (med skille mellom garanterte og ikke-garanterte, sikrede og usikrede gjeldsforpliktelser) per 31.12.2016. Tallene er basert på konsernregnskapet til Banken. Utlån til kunder er ikke tatt med i oversikten.

(MNOK)	2015
Total kortsiktig gjeld	97 817
Garantert	-
Sikret	-
Ikke garantert / usikret ¹	97 817
Total ikke-kortsiktig gjeld (eksl. andelen kortsiktig del av langsiktig gjeld)	75 796
Garantert	-
Sikret	-
Ikke garantert / usikret ²	75 796
Egenkapital	18 288
Eierandelskapital ³	7 981
Avsatt utbytte	575
Annen egenkapital ⁴	9 732
Sum gjeld og egenkapital	191 901

¹ Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner, innskudd fra kunder, finansielle derivater, annen kortsiktig gjeld og andel av verdipapirgjeld med forfall innen 12 mnd.

² Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner, andel av verdipapirgjeld med forfall over 12 mnd og ansvarlig lånekapital

³ Aksjekapital og overkursfond

⁴ Fond for urealiserte gevinster og annen egenkapital

Nedenfor følger en oversikt over netto kortsiktig og mellomlang gjeldsforpliktelser per 31.12.2016. Tallene er basert på konsernregnskapet til Banken.

(MNOK)	2016
A. Kontanter ¹	1 079
B. Kontantekvivalenter	-
C. Handelsportefølje verdipapirer ²	19 306
D. Likviditet (A)+(B)+(C)	20 385
E. Kortsiktige finansielle fordringer ³	4 334
F. Kortsiktig del til kredittinstitusjoner ⁴	2 314
G. Kortsiktig del av langsiktig gjeld ⁵	7 449
H. Annen kortsiktig finansiell gjeld	-
I . Kortsiktig finansiell gjeld (F)+(G)+(H)	9 763
J. Netto kortsiktig finansiell gjeld (I)-(E)-(D)	-14 956
K. Ikke-kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner ⁶	-
L. Obligasjonsgjeld ⁷	74 380
M. Annen ikke kortsiktig gjeld	-
N. Ikke kortsiktig finansiell gjeld (K)+(L)+(M)	74 380
O. Netto finansiell gjeld	59 424

¹ Kontanter og fordringer på sentralbanken

² Aksjer, andeler og egenkapitalinteresser og sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi

³ Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner

⁴ Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner

⁵ Andel av verdipapirgjeld med forfall tidligere enn 12 mnd

⁶ Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner

⁷ Verdipapirgjeld med forfall over 12 mnd og ansvarlig lånekapital

3.12.2 Finansiering av Utlån og Kreditter

Banken har behov for finansiering utover kundeinnskudd og benytter derfor aktivt kapitalmarkedet for å dekke dette kapitalbehovet. Sammensetningen og varigheten på innlån fastlegges ut fra en vurdering av hensynet til lav likviditetsrisiko og lavest mulig innlånskostnad. Obligasjonslån med lang eller relativt lang løpetid gir god likviditetssikkerhet, men har også høyere kostnad. Banken har rutiner som i detalj fastlegger fordeling av ulike typer innlån slik at kravet til god likviditetssikkerhet er betryggende ivaretatt.

SpareBank 1 SR-Banks styre har vedtatt en likviditetsstrategi og fastsatt rammer som hensyntar behovet for langsiktighet og balanse i likviditetsanskaffelsen. Det er et mål at Banken skal kunne opprettholde normal utlånsvirksomhet i minst 12 måneder uten å måtte ta opp nye lån i kapitalmarkedet. Likviditetsstrategien er derfor

innrettet mot å opprettholde en diversifisert finansieringsstruktur, herunder en bred innskuddsbasis bestående av både personkunder, bedriftskunder og offentlige institusjoner.

Innskudd fra kunder utgjorde 54,5 prosent av brutto utlån per 31. desember 2016, som er 3,1 prosent-poeng lavere enn på samme tidspunkt i 2015. Tabellen nedenfor viser utviklingen i brutto utlån, innskudd og innskuddsdekning de siste to regnskapsårene.

INNSKUDDSDÉKNING

(MNOK)	2016	2015
Brutto utlån	157 638	155 190
Innskudd fra kunder	85 914	89 444
Innskuddsdekning	54,5 %	57,6 %

SpareBank 1 SR-Bank utsteder senior gjeld, ansvarlig gjeld og hybridkapital. Utstedelsene gjøres både som store offentlige lån og som rettede emisjoner ("Private Placements").

Senior usikrede obligasjoner utstedes primært i det norske markedet og i euro-markedet. I tillegg til offentlige emisjoner, finansierer Banken seg gjennom private placements i ulike valutaer og løpetider. For å sikre rask og effektiv tilgang til europeiske kapitalmarkeder etablerte Banken i 2001 et Euro Medium Term Note (EMTN) program. Den nåværende rammen for programmet er EUR 10 mrd.

Et viktig instrument for langsiktig innlån er utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Obligasjonene utstedes av SpareBank 1-alliansens felleseide selskaper SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, hvor obligasjonseierne gis sikkerhet i kredittforetakenes porteføljer av henholdsvis bolig- og næringsseiendoms lån. I årene framover tar SpareBank 1 SR-Bank sikte på å dekke en vesentlig andel av det langsiktige innlansbehovet gjennom utstedelse av OMF'er fra de to kredittforetakene. Videre etablerte SpareBank 1 SR-Bank et eget heleid boligkredittforetak, SR-Boligkreditt AS, våren 2015.

Finansieringskostnadene for SpareBank 1 SR-Bank gikk noe opp gjennom 2016 men falt på slutten av året. Tilgangen på markedsfinansiering var god. Risikopåslaget i tremåneders pengemarkedsrenten er om gått noe ned, mens risikopåslaget på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) og usikrede obligasjoner var om lag uendret i 2016. SpareBank 1 SR-Bank har fortsatt arbeidet med tilpasning til nye regulatoriske krav ved å oppta mer langsiktig finansiering og øke beholdningen av likvide verdipapirer. Det er imidlertid fortsatt stor usikkerhet rundt utviklingen i de internasjonale finansmarkedene. Ny uro kan igjen bidra til å øke risikopåslagene og dermed bankenes finansieringskostnader.

Som en del av den løpende likviditetsstyring har SpareBank 1 SR-Bank en portefølje av omsettelige verdipapirer som kan brukes på ulike måter for å regulere Konsernets samlede likviditetsbehov. Disse verdipapirene blir bl.a. brukt som sikkerhet for kortsiktige og langsiktige lån fra sentralbanken og tjener som likviditetsbuffer for å oppfylle Bankens egne og myndighetenes krav til likviditetsreserve. Verdipapirportefølje består hovedsakelig av norske og internasjonale obligasjoner av svært høy kredittkvalitet. Likviditetssituasjonen ved utgangen av 2016 var god og SpareBank 1 SR-Bank legger til grunn fortsatt god tilgang på langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser framover. Konsernet tilstreber en jevn forfallsstruktur for innlån og vektlegger å ha gode relasjoner til et større antall norske og internasjonale investorer og banker. Likviditetsbufferen var 24,7 mrd kroner ved utgangen av 2016.

Tabellen nedenfor inneholder en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks samlede finansiering.

SPAREBANK 1 SR-BANKS FINANSIERING

(MNOK)	2016	2015
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 674	4 343
Innskudd fra og gjeld til kunder	85 914	89 444
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	79 183	71 979
Derivater	2 515	3 739
Øvrige forpliktelser og kostnader	2 188	2 171
Ansvarlig lånekapital	2 646	3 459
Sum gjeld	175 120	175 135

Tabellen under gir oversikt over ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner de siste to år. Tabellen gir oversikt over struktur og volum på lånene og er ikke uttømmende. Lånene er i venstre kolonne i tabellen angitt i pålydende valuta. Øvrige beløp i tabellen angir bokførte verdier i mill norske kroner.

UTVIKLING I ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONER¹

(MNOK)	Betingelser	Forfall	Første forfall	2016	2015
<i>Tidsbegrenset</i>					
750 NOK	3 mnd Nibor + 3,50 %	2021	2016	0	746
500 NOK	3 mnd Nibor + 1,80 %	2023	2018	499	499
50 EUR	4% p.a. til 21.12.2017, deretter 6 mnd Euribor + 1,725 %	2030	2030	465	502
825 NOK	3 mnd Nibor + 2,75 %	2022	2017	825	825
	Sum tidsbegrenset			1 789	2 572
<i>Fondsobligasjoner</i>					
684 NOK	9,35% p.a. til 09.12.2019, deretter 3 mnd Nibor + 5,75 % p.a.			732	759
116 NOK	3 mnd Nibor + 4,75 % til 09.12.2019, deretter Nibor + 5,75 %			116	116
	Sum fondsobligasjon			848	875
	Påløpte renter			9	13
	Sum ansvarlig kapital og fondsobligasjoner			2 646	3 460

¹ I tabellen er kupong sammensetning presentert sammen med renteswap for lånene med fastrente.

Banken gjennomfører verdisikring av enkelte innlån hvor Banken betaler fast rente. Hver enkelt sikring er gjennomført med en entydig identifikasjon av sikringsobjekt og sikringsinstrument. Banken har definert den sikrede risikoen som verdiendringer knyttet til NIBOR-komponenten av de sikrede fastrentene i NOK og verdiendringen knyttet til LIBOR og valuta komponentene av de sikrede fastrentene i utenlandsk valuta. Se også punkt 4.1.15 og punkt 4.2.2.

3.12.3 Restriksjoner for Bruk av Kapital

Banken har ingen overordnede restriksjoner for bruk av kapital. Alle nye vesentlige engasjementer og investeringer skal godkjennes av Styret.

3.12.4 Arbeidskapital

Styret i Banken vurderer arbeidskapitalen i Konsernet som tilstrekkelig til å dekke Konsernets nåværende behov.

Samlet likviditetsbuffer for SpareBank 1 SR-Bank var 24,7 mrd kroner ved utgangen av 2016. Netto refinansieringsbehov i 2017 er 1,7 mrd kroner.

Det er ikke skjedd noen vesentlige endringer i Bankens finansieringsstruktur siden 31. desember 2016, bortsett fra forhold omtalt under punkt 4.6.

3.13 Investeringer**3.13.1 Historiske Investeringer**

Tabellen nedenfor viser en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks investeringer de siste to regnskapsårene (bokførte verdier).

INVESTERINGER SISTE 2 REGNSKAPSÅR (AKSJER OG EIERINTERESSER)		
(MNOK)	2016	2015
Børsnoterte plasseringer i aksjer og egenkapitalbevis	140	67
Kombinasjonsfond	126	119
Unoterte plasseringer i aksjer og egenkapitalbevis	294	158
Tilgjengelig for salg	36	97
Eierinteresser i kredittinstitusjoner	0	0
Eierinteresser i andre konsernselskaper	0	0
Eierinteresser i tilknyttede selskaper og FKV	4 460	4 792
Virksomhet som skal selges	22	168
Aksjer og eierinteresser	5 078	5 401

INVESTERINGER SISTE 3 REGNSKAPSÅR (AKSJER OG EIERINTERESSER)

De vesentligste endringene i langsiktige investeringer/avhendinger i aksjer og eierinteresser har de tre siste regnskapsår omfattet følgende:

- Eierandelen i Bank 1 Oslo Akershus ble redusert fra 19,5 prosent til 4,8 prosent 17. januar 2013 gjennom salg av aksjer til SpareBanken Hedmark.
- I 2014 solgte SpareBank 1 SR-Bank aksjene sine i Nets Holding AS.
- I 2015 solgte SpareBank 1 SR-Bank de resterende 4,8 prosent aksjene sine i Bank 1 Oslo og Akershus
- SpareBank 1 SR-Bank er medlem i Visa Norge FLI. Visa Norge FLI er som gruppemedlem i Visa Europe også aksjonær i Visa Europe Ltd. I november 2015 ble det offentliggjort en avtale om salg av Visa Europe Ltd til Visa Inc. I 2. kvartal 2016 har SpareBank 1 SR-Bank mottatt kontantvederlaget. Dette ble på 94 mill kr mot beregnet 72 mill kr ved årsslutt 2015. Kontantvederlaget blir ført via resultatet som utbytte i 2. kvartal 2016 SpareBank 1 SR-Bank har fortsatt en eierpost knyttet til utsatt kontantvederlag samt aksjer i Visa Norge på totalt 34 mill kroner

En nærmere oversikt over Bankens investeringer per 31. desember 2015 er gjengitt i de følgende avsnitt.

Oppkjøp eller sammenslåing av virksomhet

SpareBank 1 Regnskapshuset SR har gjennomført et oppkjøp i 2016, Regnskap Partner Bergen AS, med rundt 12 mill kroner i årlig omsetning.

Det ble i september 2016 besluttet en mor-/datterfusjon mellom SpareBank 1 SR-Finans og SpareBank 1 SR-Bank. Fusjonsplanen er signert av styrene i begge selskap og ble gjennomført 1. januar 2017.

Investeringer i andre selskaper

Per 31. desember 2016 hadde SpareBank 1 SR-Bank følgende beholdning av kortsiktige investeringer i aksjer, sertifikater og andre rentebærende papirer i andre selskaper:

3.13.1.1 Børsnoterte plasseringer i aksjer og egenkapitalbevis

KONSERNETS BEHOLDNING AV BØRSNOTERTE AKSJER OG EGENKAPITALBEVIS PER 31. DESEMBER 2016					
(TNOK)	Selskapets aksjekapital	Eierandel i prosent	Antall aksjer /andeler	Anskaffelseskost	Bokført verdi/markedsverdi
Til virkelig verdi over resultatet					
Sandnes Sparebank	230 149	15,1 %	3 485 000	149 476	140 097
Børsnoterte selskaper				149 476	140 097
SR-Kombinasjon A			30 000	30 000	39 573
SR-Rente			56 109	55 951	53 797
SR-Utbytte A			20 000	20 000	32 210
Kombinasjonsfond				105 951	125 580

KONSERNETS BEHOLDNING AV BØRSNOTERTE AKSJER OG EGENKAPITALBEVIS PER 31. DESEMBER 2015					
(TNOK)	Selskapets aksjekapital	Eierandel i prosent	Antall aksjer /andeler	Anskaffelseskost	Bokført verdi/markedsverdi
Til virkelig verdi over resultatet					
Sandnes Sparebank	710 581	13,9 %	985 009	94 477	67 227
Børsnoterte selskaper				94 477	67 227
SR-Kombinasjon A			30 000	30 000	37 200
SR-Rente			53 485	53 480	52 281
SR-Utbytte A			20 000	20 000	29 085
Kombinasjonsfond				103 480	119 106

3.13.1.2 Unoterte plasseringer i aksjer og egenkapitalbevis

(TNOK) (beløp i tusen kroner)	Selskaps aksjekapital	Eierandel i prosent	Antall aksjer/ andeler	Anskaffelses-kost	Bokført verdi/ markedsverdi
Sparebanken Hedmark		1,61		107 978	126 489
Øvrige, i morbank				25 839	6 642
Optimarin		13,01		23 588	23 622
HitecVision Asset Solution LP		1,19		22 450	31 827
HitecVision Private Equity IV LP		2,0		19 132	9 775
Reiten & Co Capital Partners VII LP		0,49		7 883	9 667
Energy Ventures IV LP		0,01		13 483	9 122
SR-PE-Feeder III KS		40,5		21 837	19 487
Øvrige, i datterselskaper				92 075	57 653
Sum unoterte selskaper konsern				334 265	294 284

(TNOK) (beløp i tusen kroner)	Selskaps aksjekapital	Eierandel i prosent	Antall aksjer/ andeler	Anskaffelses-kost	Bokført verdi/ markedsverdi
Øvrige, i morbank				34 827	17 449
HitecVision Asset Solution LP		1,2		21 924	23 917
HitecVision Private Equity IV LP		2,0		17 456	10 716
Energy Ventures III LP		1,1		11 459	10 787
Energy Ventures IV LP		0,7		11 209	10 876
SR-PE Feeder III KS		36,5		17 572	17 556
Øvrige, i datterselskap				100 152	66 529
Sum unoterte selskaper konsern				214 599	157 830

3.13.1.3 Eierinteresser i tilknyttede selskaper og FKV

KONSERNETS EIERINTERESSER I TILKNYTTETE OG FELLESKONTROLLERTE SELSKAPER¹ PER 31. DESEMBER 2016

(MNOK)	Antall aksjer	Anskaffelsesverdi	Bokført verdi
SpareBank 1 Gruppen	381 498	714	1 542
SpareBank 1 Banksamarbeidet	0	18	25
SpareBank 1 Boligkreditt	8 778 079	1 347	1 390
Admi-senteret	80	1	4
BN Bank	3 317 338	211	845
SpareBank 1 Næringskreditt	3 200 978	400	422
Samarbeidene Sparebanker Bankinvest	354	15	20
SpareBank 1 Kredittkort	515 910	160	193
SpareBank 1 Mobilbetaling	1 635	18	18
Andre investeringer			1
Sum eierinteresser i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper		2 884	4 460

¹ Se for øvrig tabell under punkt 3.13.3**KONSERNETS EIERINTERESSER I TILKNYTTETE OG FELLESKONTROLLERTE SELSKAPER¹ PER 31. DESEMBER 2015**

(MNOK)	Antall aksjer	Anskaffelsesverdi	Bokført verdi
SpareBank 1 Gruppen	381 498	714	1 575
SpareBank 1 Banksamarbeidet	0	18	22
SpareBank 1 Boligkreditt	9 532 264	1 546	1 638
Admi-senteret	80	1	4
BN Bank	3 317 338	211	824
SpareBank 1 Næringskreditt	3 913 034	489	513
Samarbeidene Sparebanker Bankinvest	354	15	20
SpareBank 1 Kredittkort	464 107	162	179
SpareBank 1 Mobilbetaling	1 635	16	16
Andre investeringer			1
Sum eierinteresser i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper		3 172	4 792

¹ Se for øvrig tabell under punkt 3.13.3

3.13.1.4 Virksomhet som skal selges

SpareBank 1 SR-Bank etablerer, som en del av sin forretningsvirksomhet, investeringsprosjekter for salg til sine kunder. SpareBank 1 SR-Bank må også, som en del av sin forretningsvirksomhet, av ulike årsaker overta eiendeler fra enkelte av sine kunder.

3.13.2 Investering i Sertifikater og Obligasjoner**KONSERNETS BEHOLDNING AV SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER PER 31. DESEMBER 2016**

(MNOK)	Pålydende	Bokført verdi	Virkelig verdi
Til virkelig verdi			
Stat	1 149	1 183	1 183
Annen offentlig utsteder	2 754	2 754	2 754
Obligasjoner med fortrinnsrett	12 817	12 859	12 859
Øvrige finansielle foretak	3 756	3 835	3 835
Ikke-finansielle foretak	336	266	266
Opptjente renter	0	127	127
SUM	20 812	21 024	21 024

3.13.3 Morbankens Investering i Datterselskap, Tilknyttede Selskap og Felleskontrollerte Virksomheter

Tabellen nedenfor gir en oversikt over eierandeler i datterselskaper ved utgangen av 2016.

MORBANKENS AKSJER I DATTERSELSKAPER PER 31. DESEMBER 2016

	Eierandel i %	Antall aksjer	Pålydende verdi (TNOK)	Bokført verdi (TNOK)
SpareBank 1 SR-Finans	100,00 %	334 000	167 000	883 228
SR-Boligkreditt	100,00 %	2 025 000	2 025 000	2 025 150
Sum eierinteresser i kredittinstitusjoner			2 192 000	2 908 378
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom	100,00 %	150	1 500	97 205
SR-Investering	100,00 %	3 500	35 000	164 225
SR-Forvaltning	100,00 %	6 000	6 000	29 018
SpareBank 1 Regnskapshuset SR	100,00 %	8 000	800	70 125
Rygir Industrier konsern	100,00 %	90 000	14 400	186 246
Finansparken Bjergsted	100,00 %	8 000	48 000	258 016
Sum eierinteresser i andre konsernselskaper			105 700	804 835
Sum investeringer i datterselskap morbank			2 297 700	3 713 213

Investeringer i alle selskaper vurderes etter egenkapitalmetoden. Se nedenfor for en nærmere oversikt over Morbankens datterselskaper, tilknyttede og felleskontrollerte selskaper.

MORBANKENS DATTERSELSKAP, TILKNYTTETE OG FELLESKONTROLLERTE SELSKAPER PER 31. DESEMBER 2016

Firma	Anskaffelses-tidspunkt	Forretningskontor	Eierandel i % ¹
Aksjer eid av morbanken			
SpareBank 1 SR-Finans	1987	Stavanger	100,00 %
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom	1990	Stavanger	100,00 %
SR-Forvaltning	2001	Stavanger	100,00 %
SR-Investering	2005	Stavanger	100,00 %
SpareBank 1 Regnskapshuset SR	2015	Stavanger	100,00 %
Finansparken Bjergsted	2013	Stavanger	100,00 %
Rygir Industrier konsern	2012	Stavanger	100,00 %
SR-Boligkreditt	2015	Stavanger	100,00 %
Aksjer eid av datterselskaper			
Jærmegleren	2007	Stavanger	100,00 %
Investeringer i tilknyttede selskaper			
Admi-senteret	1984	Jørpeland	50,00 %
SpareBank 1 Boligkreditt	2005	Stavanger	13,87 %
SpareBank 1 Næringskreditt	2009	Stavanger	21,92 %
BN Bank	2008	Trondheim	23,50 %
SpareBank 1 Kredittkort	2012	Trondheim	17,86 %
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	2010	Oslo	3,27 %
SpareBank 1 Mobilbetaling	2015	Oslo	19,70 %
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
SpareBank 1 Gruppen	1996	Oslo	19,50 %
SpareBank 1 Banksamarbeidet	2004	Oslo	17,74 %

¹ Andel stemmerettigheter er lik eierandel for alle datterselskaper, tilknyttede og felleskontrollerte selskaper per 31. desember 2016

3.13.4 Investeringer Foretatt Etter Sist Avlagte Delårstall

Banken har ikke foretatt noen vesentlige investeringer etter offentliggjørelsen av siste delårsregnskap for 2016, og frem til dato for Registreringsdokumentet.

3.13.5 Pågående Investeringer

Banken har per dato for Registreringsdokumentet ingen vesentlige pågående investeringer.

3.13.6 Planlagte Investeringer

Bankens Styre har per dato for Registreringsdokumentet ikke vedtatt, eller forpliktet Banken til, noen vesentlige planlagte investeringer utover at det i 2015 ble det utarbeidet en plan for å bygge et nytt hovedkontor for konsernet.

3.14 Viktige Kontrakter

Utover kontrakter som er inngått som en del av Bankens normale drift, har Banken per dato for Registreringsdokumentet ingen kontrakter av vesentlig betydning for Bankens drift, og Banken har heller ikke hatt slike avtaler de siste to år.

3.15 Forskning og Utvikling, Patenter og Lisenser

SpareBank 1 SR-Bank driver ikke med forskning og utvikling i tradisjonell forstand, men arbeider kontinuerlig med å videreutvikle sine produkter og systemer, med spesielt fokus på videreutvikling av risikostyringssystemet samt utvikling av nye produkter. Banken har ingen patenter, og har heller ingen lisenser av vesentlig betydning for Bankens virksomhet.

3.16 Varige Driftsmidler

Per 31. desember 2016 hadde Banken varige driftsmidler til en total bokført verdi av 495 mill kroner. Tabellen nedenfor gir en oversikt over eiendom, anlegg og utstyr eid av Banken per 31. desember de to siste år, fordelt som følger:

EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR EID AV SPAREBANK 1 SR-BANK

(MNOK)	Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og utstyr	Totalt
Balanseført verdi per 31.12.2015	195	209	404
Virkelig verdi per 31.12.2015	380		
Balanseført verdi per 31.12.2016	259	236	495
Virkelig verdi per 31.12.2016	391		

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler. Av samlet bokført verdi på bankbygg er 128 mill kroner til bruk i bankvirksomheten. Virkelig verdi på bygningsmassen fastsattes ved takst ved årsslutt.

Bankens vesentligste driftsmidler er flere kontorbygg, som i hovedsak benyttes til bankvirksomheten samt Bankens datterselskaper. Det er ikke identifisert miljøforhold som kan påvirke bruken av de varige driftsmidlene. Bankens viktigste eiendom er hovedkontoret i Bjergsted Terrasse 1 i Stavanger. Dette kontorbygget ble bygget i 1990 og har et samlet areal på ca. 9.000 m². Andre større eiendommer Banken eier per dato for Registreringsdokumentet er et kontorbygg på ca. 3.000 m² på Domkirkeplassen 1 i Stavanger. Samlet areal på kontorlokaler som eies av Banken er per dato for Registreringsdokumentet på ca. 16.000 m².

Bankens eiendommer er i hovedsak lokalisert i Rogaland.

I 2015 ble det utarbeidet en plan for å bygge et nytt hovedkontor for konsernet. Banken har ikke andre planer enn dette om å investere i anleggsmidler ut over ordinær drift og vedlikehold.

3.17 Miljø

Banken tilstreber å være seg bevisst en bærekraftig miljøforvaltning og søker å bidra både gjennom egen drift og ved å påvirke kunder og leverandører til å gjøre miljø- og klimavennlige valg. Bankens direkte miljøpåvirkning er i hovedsak

knyttet til klimagassutslipp og produksjon av avfall gjennom kontorvirksomheten, mens indirekte miljøpåvirkning skjer gjennom innkjøp av varer og tjenester og krav som stilles til kunder og leverandører.

3.18 Merkevaren SpareBank 1 SR-Bank

Selskapet har sammen med de andre bankene i SpareBank 1-alliansen rettighet til å bruke merkevaren SpareBank 1. 1-tallet er felles for alle logo til alle selskaper i alliansen.

SpareBank 1 SR-Bank er knyttet til verdier som lokalt engasjement, kompetanse i rådgiving, trygghet og tilgang på en rådgiver man kan snakke med. Verdier som i vårt segment verdsettes på tvers av alder, posisjon og inntekt.

3.19 Risiko og Kapitalstyring i SpareBank 1 SR-Bank

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker derfor betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og -prosesser som er i tråd med ledende internasjonal praksis.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 SR-Bank skal skape finansiell og strategisk merverdi gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyringen og konsernets verdigrunnlag
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjening og tap
- i størst mulig grad prise aktiviteter og produkter i tråd med underliggende risiko
- å ha en tilstrekkelig soliditet ut fra valgt risikoprofil, og samtidig tilstrebe en optimal kapitalanvendelse på de ulike forretningsområdene
- å utnytte diversifiseringseffekter
- å unngå at enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av risikojustert kapital. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap.

Risikojustert avkastning er et av de viktigste resultatmålene i SpareBank 1 SR-Bank. Risikojustert avkastning tar utgangspunkt i beregningen av risikojustert kapital. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten. Det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen.

SpareBank 1 SR-Bank eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogrupperne er beskrevet nedenfor, jf. også punkt 1.

3.19.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

SpareBank 1 SR-Bank har hovedsakelig kredittrisiko gjennom utlånsporteføljen i personmarkedet og bedriftsmarkedet. I tillegg har konsernet kredittrisiko gjennom likviditetsreserveporteføljen. Denne porteføljen skal i hovedsak bestå av obligasjoner og sertifikater med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank.

Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil. Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyling.

Kredittstrategi

Konsernets primære markedsområde for kredittrisikoeksponering er Rogaland, Agder og Hordaland. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i vesentlig grad.

Konsernets kredittstrategi består av overordnede kredittstrategiske rammer som skal sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter grenser for misligholdssannsynlighet, forventet tap, risikjustert kapital og hvor stor andel av samlet utlånseksponering som kan være mot bedriftsmarkedet. SpareBank 1 SR-Bank sine porteføljer som er eller vil bli overført til kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS, SR-Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS inkluderes i de ovennevnte kredittstrategiske rammene

For bedriftsmarkedet er det også spesifikke rammer for maksimal andel av risikjustert kapital mot henholdsvis enkeltbransjer, store kunder og mot kunder med høy risiko. Videre vedtas det ramme for beregnet maksimalt tap på en enkeltkunde. En enkeltkunde inkluderer i denne sammenheng også engasjementer med to eller flere motparter når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse er slik at økonomiske vansker hos den ene sannsynligvis vil medføre betalingsvanskeligheter for den eller de andre. Rammene skal sikre en diversifisert portefølje innenfor bedriftsmarkedet.

De kredittstrategiske rammene fastsettes av styret, og eventuelle avvik fra disse skal derfor fremlegges styret for godkjenning. Avdeling for risikostyring og compliance rapporterer kvartalsvis utviklingen i de kredittstrategiske rammene til styret.

Kredittpolitiske retningslinjer

De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene, er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. De kredittpolitiske retningslinjene revideres minimum årlig og godkjennes av administrerende direktør, med orientering til styret.

Kredittfullmaktsreglement

Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer – innen visse rammer – kredittfullmaktene til administrerende direktør, som innenfor egne fullmakter kan delegere disse videre. De delegerede kredittfullmaktene er knyttet opp mot et engasjements misligholdssannsynlighet og sikkerhetsverdi. Fullmaktene er personlige. Det innebærer at kredittutvalgene ikke har beslutningsmyndighet, men innstiller til fullmaktshaver. Dersom innstilling fra kredittutvalg ikke foreligger, reduseres fullmaktsgrensene med 50 prosent. Generelt er fullmaktene romslige dersom et engasjements misligholdssannsynlighet og tapsgrad tilsier lav risiko, mens fullmaktene strammes inn progressivt med økende risiko. Kredittfullmaktsreglementet gjennomgås årlig, og endringer godkjennes av administrerende direktør med orientering til styret. Dette gjelder imidlertid ikke endringer i administrerende direktørs kredittfullmakter da disse godkjennes av styret.

Oppfølging og rapportering

Det foretas en løpende engasjements- og porteføljeovervåking av eksisterende engasjement. Kredittrisikoen følges overordnet opp ved bruk av konsernets porteføljestylingssystemer, systemer for tidlig varsling av sentrale utviklingstrekk (early warning) og systemer for overvåking av kvaliteten i selve kredittinnvilgelsesprosessen.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på flere hovedkomponenter, blant andre PD (sannsynlighet for mislighold), EAD (eksponering ved mislighold) og LGD (tap gitt mislighold).

Sannsynlighet for mislighold: Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12-måneders periode basert på et langsiktig utfall gjennom en full tapssyklus. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke-finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A-I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Eksponering ved mislighold: Eksponering ved mislighold (EAD) defineres som den eksponering banken har til en kunde på misligholdstidspunktet. Konverteringsfaktoren (KF) definerer hvor stor andel av ubenyttet ramme som forventes trukket opp gitt mislighold. Ubenyttet ramme er i denne sammenheng definert som gjenstående disponibel ramme ett år før mislighold. Innvilgede, men ikke trukne rammer på personmarkeds kunder har en konverteringsfaktor lik 1, noe som betyr at det forutsettes 100 prosent opptrekk ved mislighold. For bedriftsmarkeds kunder blir innvilgede, men ikke trukne rammer multiplisert med en konverteringsfaktor som varierer mellom 60 og 90 prosent, avhengig av kundens misligholdssannsynlighet. Konverteringsfaktor for garantier er en myndighetsfastlagt parameter og er satt til 1 for lånegarantier og 0,5 for øvrige garantier.

Tapsgrad ved mislighold: Tapsgrad ved mislighold beskriver hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. LGD-modellen gir estimater som skal forutsi tapsgrad i økonomiske nedgangstider. Vurderingen tar blant annet hensyn til verdien av underliggende sikkerheter, grad av gjenvinning på usikkert del av engasjementet, grad av tilfriskning før realisasjon og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Det benyttes syv klasser for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre god kvalitet over tid. Arbeidet oppsummeres i en årlig valideringsrapport som danner grunnlag for styret i SpareBank 1 SR-Bank til å ta stilling til om risikostyringssystemet (IRB-systemet) er godt integrert i organisasjonen og om det beregner risikonivå og kapitalkrav på en betryggende måte. IRB-systemet omtales i kapitlet om kapitaldekning.

Formålet med valideringen er å sikre at:

- IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på
- Forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige
- IRB-systemet måler det som det er ment å skulle måle
- IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstaking
- SpareBank 1 SR-Bank etterlever Forskrift om Kapitalkrav

Valideringsarbeidet kan deles inn i fire hovedområder:

Kvantitativ validering: Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimater for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder tilstrekkelig god kvalitet.

Kvalitativ validering: Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger, i form av møter med kunderådgivere. Bruk av kvalitative målemetoder sikrer en fullstendig validering av alle prosesser, kontrollmekanismer og rutiner, samt at den bidrar med verdifulle innspill i forhold til videreutvikling av dagens

modeller. Den kvalitative valideringen gir også utfyllende informasjon i tilfeller der tilfanget av statistiske data er begrenset.

Anvendelse: Etterprøvingen skal vise om systemet for styring og måling av kredittrisiko er godt integrert i organisasjonen, og om det utgjør en sentral del av konsernets risikostyring og beslutningstaking.

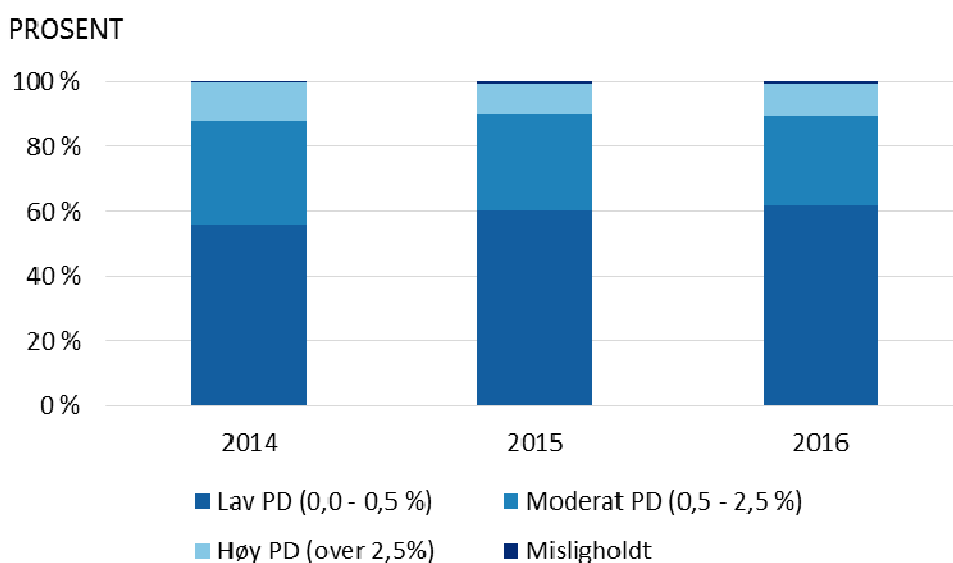
Etterlevelse av Forskrift om Kapitalkrav: Gjennomgangen skal sikre at SpareBank1 SR-Bank oppfyller Forskrift om kapitalkrav.

På de følgende sider fremkommer utfyllende informasjon om SpareBank 1 SR-Banks kredittrisikoeksponering ved utgangen av 4. kvartal 2016. Alle figurer og tall gjelder for morbank og inkluderer porteføljer overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SR-Boligkreditt AS.

Kredittporteføljen i datterselskapet SpareBank 1 SR-Finans er ikke inkludert i porteføljeoversiktene nedenfor. Dette skyldes at SpareBank 1 SR-Banks kredittmodeller ikke fullt ut er implementert i SpareBank 1 SR-Finans sin portefølje. Kredittporteføljen til SpareBank 1 SR-Finans utgjør ca. tre prosent av SpareBank 1 SR-Banks samlede utlånseksponering. SpareBank 1 SR-Finans har i utgangspunktet en større andel marginalfinansiering (kjøretøy, driftsutstyr etc.) enn hva som er tilfellet i konsernet for øvrig. Dette innebærer at den iboende kredittrisikoen normalt er noe høyere i SpareBank 1 SR-Finans enn i morbank. SpareBank 1 SR-Finans AS er med virkning fra 1. januar 2017 fusjonert inn i SpareBank 1 SR-Bank ASA.

Grafen nedenfor viser prosentvis fordeling av utlånseksponering (EAD) i SpareBank 1 SR-Banks portefølje, fordelt på misligholdssannsynlighet. Figuren nedenfor viser at SpareBank 1 SR-Bank har en solid utlånsportefølje.

Figur 1: Utlånsportefølje fordelt på misligholdssannsynlighet (PD)

Tabellen nedenfor viser definisjonen av den enkelte misligholdsklasse.

Tabell 1: Definisjon av misligholdsklasser

Misligholdsklasse	Nedre grense PD	Øvre grense PD
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	40,00 %

Et engasjement risikoklassifiseres i en risikogruppe fra laveste til høyeste risiko basert på engasjementets risikojusterte kapital. Risikogrupperne er definert som vist i tabellen nedenfor.

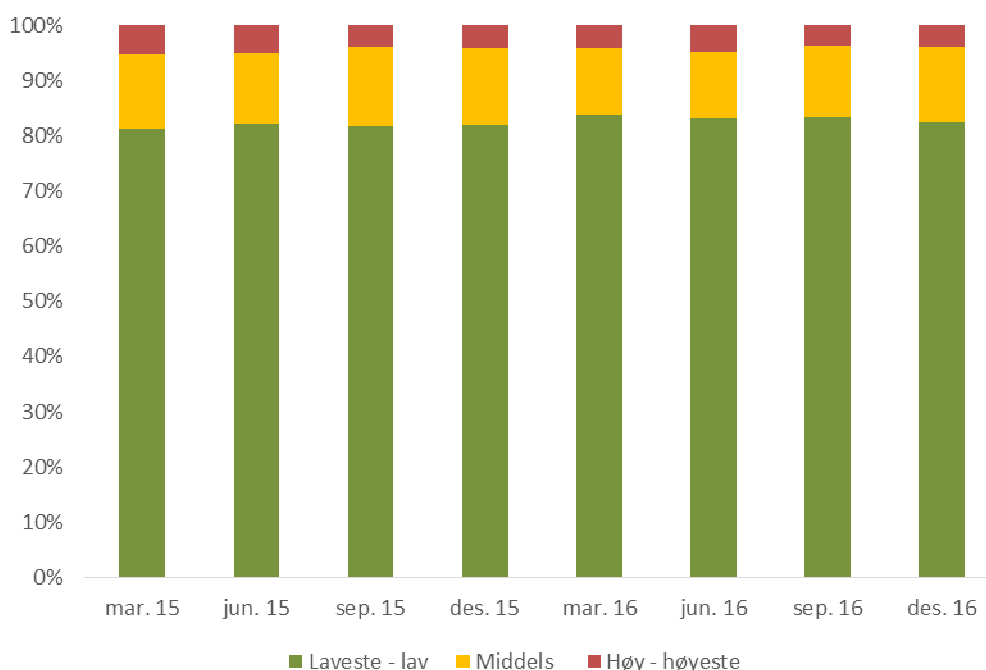
Figur 2: Definisjon av risikogrupper

RISIKOJUSTERT KAPITAL (UL) I PROSENT AV EAD		
RISIKOGRUPPE	Nedre grense	Øvre grense
LAVESTE	0,0 %	1,6 %
LAV	1,6 %	4,0 %
MIDDELS	4,0 %	8,0 %
HØY	8,0 %	12,0 %
HØYESTE	12,0 %	99,99 %

Figuren nedenfor viser fordelingen av og utviklingen i SpareBank 1 SR-Banks utlånsportefølje fordelt på risikogrupper.

Figur 3: Utlånsportefølje (EAD) fordelt på risikogrupper

Kvaliteten i utlånsporteføljen i sin helhet vurderes som solid og har en stabil utvikling.

I løpet av de siste 12 månedene har andel av total utlånseksposering i risikogruppene høy/høyeste blitt redusert. Endring i porteføljekvaliteten gjennom det siste året kan forklares med tre ulike forhold:

- Avgang: Innvilget finansiering er innfridd
- Tilgang: Innvilgelse av finansiering til nye kunder
- Endring i eksisterende portefølje: Endringer i innvilget finansiering som følge av nedbetalinger/opplåning eller som følge av endret risikogruppe

SpareBank 1 SR-Bank har et betydelig fokus på konsentrasjonsrisiko i utlånsporteføljen. Konsentrasjonsrisiko er den risiko som oppstår ved opphoping av eksponering mot en enkelt kunde, bransje eller et geografisk område. For å sikre en diversifisert portefølje er det etablert egne kredittstrategiske rammer for konsentrasjonsrisiko som setter begrensninger både til eksponering og til risikoprofil på porteføljenivå. Videre er det begrensninger knyttet til ulike bransjer og enkeltkunder. Finansinstitusjoner er også underlagt regulatoriske krav som skal begrense konsentrasjonsrisiko knyttet til store enkeltkunder isolert og til opphoping av store enkeltkunder samlet.

Utviklingen i konsentrasjonsrisiko i utlånsporteføljen følges løpende, og i avsnittene under gis det en nærmere vurdering av de tre ulike typer konsentrasjonsrisiko. Disse er:

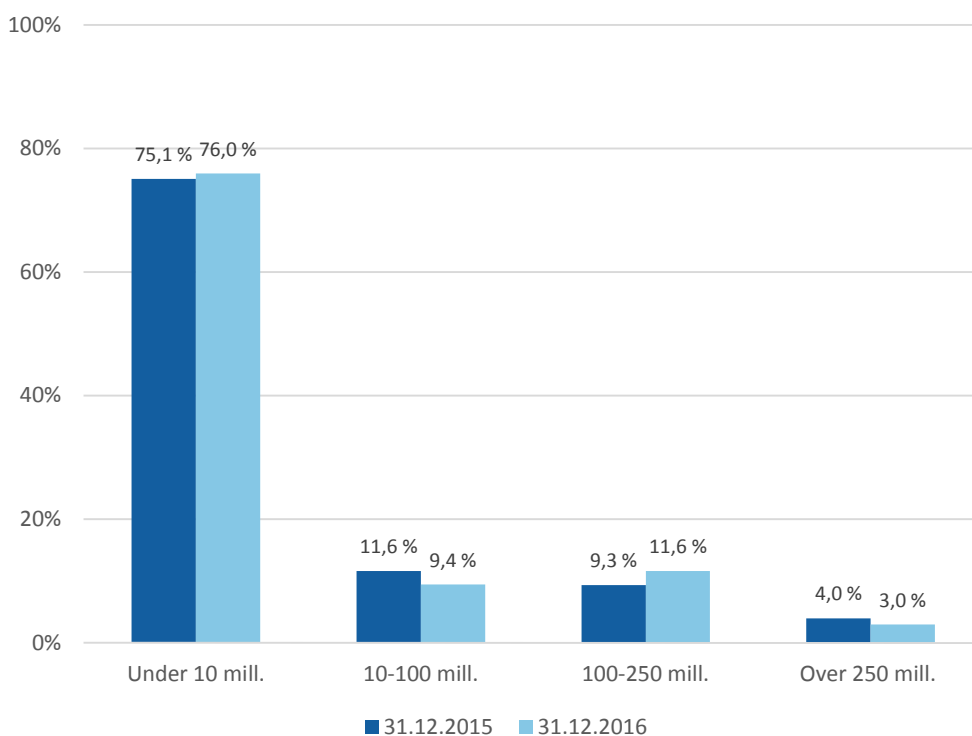
- Konsentrasjon mot engasjement med større tapspotensialer
- Bransjekonsentrasjon
- Geografisk konsentrasjon

Engasjement med større tapspotensiale er definert som engasjement med et tapspotensiale i en nedgangskonjunktur (LGR) på over 100 mill. kroner

Konsentrasjon større tapspotensialer

SpareBank 1 SR-Bank vurderer konsentrasjonen mot engasjementer med større tapspotensiale som den mest kritiske av de tre konsentrasjonsrisikoene. Porteføljesammensetningen bygger på en klart definert strategi der vekst og risikoprofil blant annet styres gjennom særskilte kredittstrategiske rammer for konsentrasjonsrisiko.

Figur 4: Utlånsporteføljen fordelt etter tap gitt realisasjon (LGR)

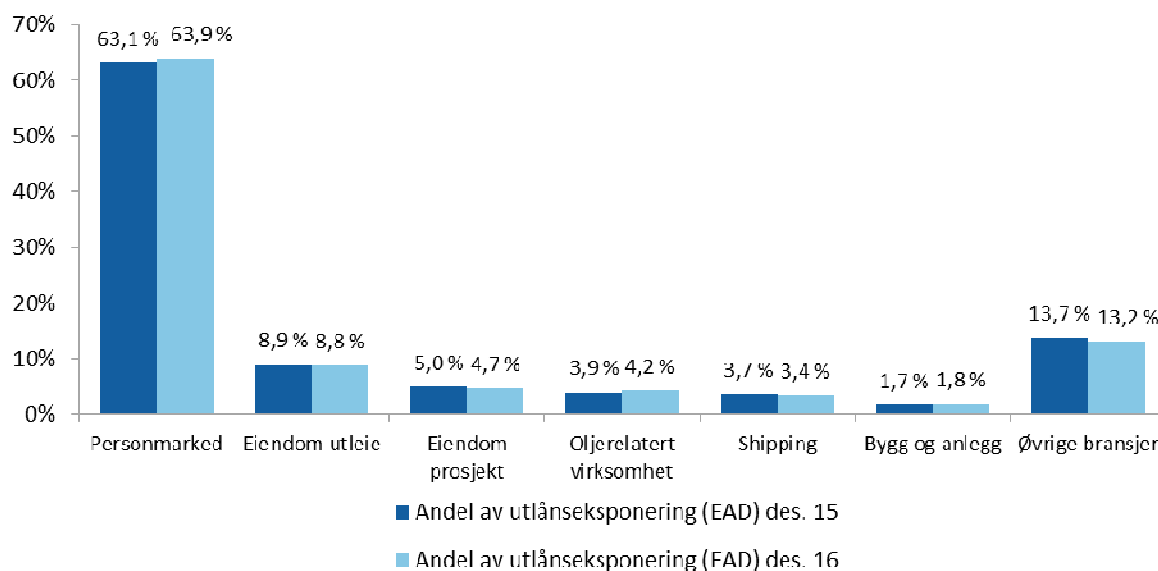

SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2016 51 engasjementer med tapspotensial gitt realisasjon på over 100 millioner kroner. Disse engasjementene utgjør 14,6 prosent av utlånseksponeringen per 4. kvartal 2016. Andelen engasjementer med tapspotensial gitt realisasjon under 10 millioner kroner har økt gjennom 2016 og utgjør nå 76 prosent.

Bransjekonsentrasjon

Figuren under viser SpareBank 1 SR-Bank sin portefølje fordelt på de ulike bransjene/segmentene som porteføljen er eksponert mot.

Figur 5: SpareBank 1 SR-Bank sin portefølje fordelt på bransjer

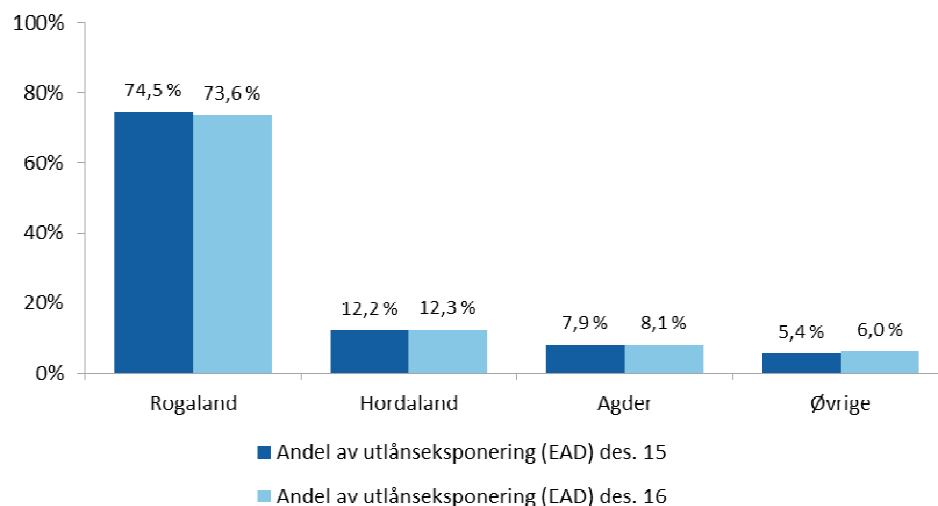
Figuren over viser at personmarkedet utgjør 63,9 prosent av den samlede utlånseksponeringen til SpareBank 1 SR-Bank. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen vurderes som meget god. Belåningsgraden er gjennomgående moderat, sett opp mot sikkerhetsverdiene. Andel utlån med belåningsgrad lavere enn 85 prosent av vurderte sikkerheter er høy, og utgjør ca. 90 prosent av utlånseksponeringen pr. 4. kvartal 2016. Utlånseksponeringen økte i 2016, samtidig som markedsverdiene på bolig har flatet ut. Dette betyr at andel utlån med belåningsgrad lavere enn 70 prosent av vurderte sikkerhetsverdi har blitt noe redusert i 2016.

Sett bort fra konsentrasjonen mot personmarkedet er den største konsentrasjonen i utlånsporteføljen rettet mot bransjene Eiendom utleie og Eiendom prosjekt, med henholdsvis 8,8 og 4,7 prosent av samlet utlånseksponering. Porteføljen preges av næringseiendom med langsiktige leiekontrakter og finansielt solide leietagere, og andelen ledig areal er begrenset. En vesentlig del av porteføljen er rentesikret. De bransjene som følger utgjør inntil rundt fire prosent hver av samlet utlånseksponering, eller er samlet under kategorien Øvrige bransjer.

Geografisk konsentrasjon

Figuren under viser porteføljen til SpareBank 1 SR-Bank fordelt på geografiske områder.

Figur 6: SpareBank 1 SR-Bank sin portefølje fordelt på geografiske områder

Figuren viser at hoveddelen av den totale utlånseksponeringen er knyttet til kunder i Rogaland, mens resten av porteføljen er fordelt på kunder i Hordaland, Agder og øvrige fylker. Utlånseksponering mot kunder i Rogaland er relativt stabil, men på lengre sikt forventes det en ytterligere geografisk diversifisering som en naturlig følge av SpareBank 1 SR-Banks satsing i Agder og Hordaland de siste årene. Blant de øvrige fylkene er over halvparten av eksponeringen knyttet til kunder i Oslo.

I tillegg til kredittrisikoen i utlånsporteføljen, som beskrevet ovenfor, har SpareBank 1 SR-Bank kredittrisiko gjennom likviditetsreserveporteføljen. Likviditetsporteføljen består av rentebærende papirer som enten tilfredsstillende krav for deponering i Norges Bank, LCR-regelverket eller ukommitterte kredittrammer, samt eksponering mot allianseselskaper. Størrelsen på porteføljen vil til enhver tid avhenge av konsernets balanse og derigjennom behovet for likvide eiendeler. Ved utgangen av 2016 utgjør den samlede likviditetsporteføljen en verdi på 20,6 milliarder kroner. Tabellen nedenfor gir en oversikt over eksponering fordelt på aktivklasser.

Tabell 2: Virkelig verdi på obligasjonsporteføljen (mill. kr)

Delportefølje	4. kvartal 2016
Treasury	20.647
Norsk stat/kommune	1.305
OMF/Covered Bond	12.894
Utenlandsk garantert	6.354
Norsk bank/finans	94

Ytterligere informasjon om kredittkvaliteten til obligasjonsporteføljen fremkommer av note 27 i årsregnskapet 2016 samt av kvartalspresentasjoner.

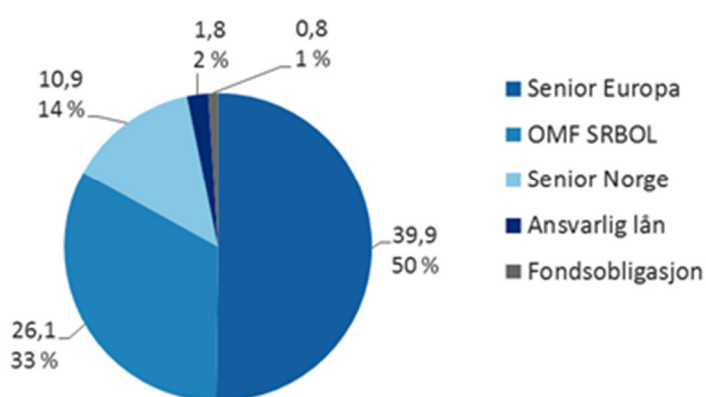
Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.2 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økning i eiendeler.

Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere målemetoder, da ingen metode alene kan kvantifisere denne type risiko. Metodene inkluderer rammer for maksimale refinansieringsbehov innenfor ulike løpetider, balansenøkkeltall, overlevelsesmål i en normalsituasjon forutsatt stengte kapitalmarkeder og det kortsiktige likviditetsmålet LCR. Videre foretas det intern stresstesting av konsernets overlevelsesevne under ulike scenarier, herunder en alvorlig bank- og markedsspesifikk krise. Resultatet av stresstestene inngår i informasjonsgrunnlaget til konsernets likviditetsstrategi og beredskapsplan ved likviditetskriser.

Figur 7: Sammensetningen av konsernets fremmedkapital pr 31.12.2016 (mrd. kr. og prosent)

Likviditetsreserven er på 24,7 milliarder kroner, i tillegg er det 14,8 milliarder kroner i klagjorte boliglån i WEB-klienten (boliglån klagjort for overflytting til boligkredittforetak). Likviditetssituasjonen i SpareBank 1 SR-Bank vurderes som god.

Likviditetsreserven indikerer en overlevelsesevne på 25 måneder ved utgangen av 2016 uten tilgang på ekstern finansiering.

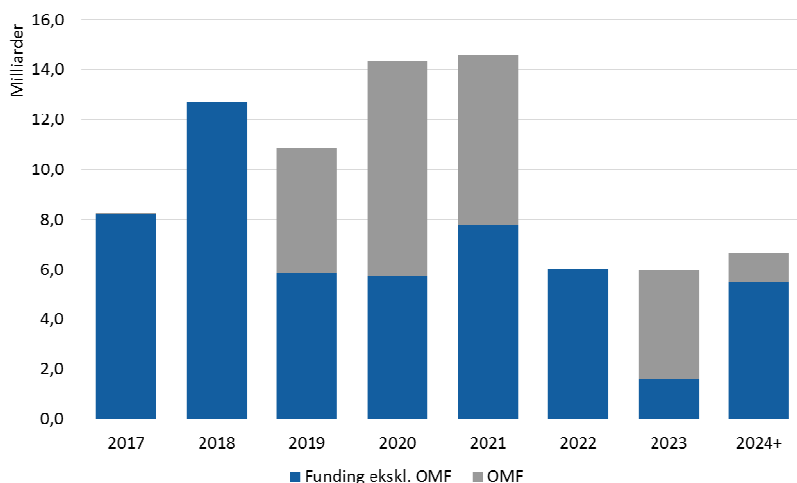
Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. For konsernet som helhet er innskuddsmassen redusert med 3,5 milliarder kroner (-3,9 prosent) i 2016. Utlån inklusiv SpareBank 1 Bolig- og Næringskreditt er i 2016 redusert med 1,6 milliarder kroner (-0,9 prosent). I løpet av de siste to årene har innskuddsdekningen økt fra 46,7 prosent i 2014 til 47,1 prosent i 2016.

SR-Boligkreditt AS er et heleid datterselskap som ble etablert i 2. kvartal 2015. Selskapets formål er å kjøpe boliglån av SpareBank 1 SR-Bank og finansiere dette ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Gjennom SR-Boligkreditt AS kan SpareBank 1 SR-Bank diversifisere og optimalisere sin funding. Boliglån overført til SR-Boligkreditt AS utgjorde 29,4 milliarder kroner ved utgangen av 2016, og boliglån overført til SpareBank 1 Boligkreditt utgjorde 24,2 milliarder kroner.

Overført balanse til boligkredittforetak utgjør ca. 45 prosent av brutto boliglånsbalanse og ca. 29 prosent av totale brutto utlån. Utlån i SpareBank 1 Næringskreditt AS utgjør 0,5 milliarder kroner.

Figuren nedenfor illustrerer fremmedkapitalforfall¹ pr. år ved utgangen av 2016.

Figur 8: Fremmedkapitalforfall per 31.12.2016

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonsinnlån og OMF var 3,7 år² ved utgangen av 2016.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko er en samlebetegnelse som omfatter risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser. Verdipapirrisiko, valutarisiko, renterisiko, spreadrisiko, risiko forbundet med egenbeholdning og/eller bruk av egenkapital i syndikater, samt garantistillelse for fulltegning av emisjoner er inkludert i markedsrisiko.

Markedsrisiko i SpareBank 1 SR-Bank relateres i all hovedsak til konsernets investeringer i verdipapirer, herunder aksjer og obligasjoner. I tillegg har konsernet en viss eksponering for markedsrisiko fra handelsaktiviteter i rente- og valutamarkedene, samt fra aktiviteter som understøtter ordinær innlåns- og utlånsvirksomhet. Konsernets eksponering overfor markedsrisiko anses samlet sett som moderat.

Risikostrategien med tilhørende spesifisering av nødvendige risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter skal minimum årlig behandles og godkjennes av konsernets styre. Styrefatsatte rammer relatert til SpareBank 1 SR-Bank Markets og Treasury delegeres fra administrerende direktør til navngitte personer.

Konsernets markedsrisiko måles og overvåkes med bakgrunn i fastsatte rammer. Ansvar for løpende posisjonsavstemming og måling av konsernets markedsrisikoeksponering ligger hos middle office i SpareBank 1 SR-Bank Markets. Risk manager markeds- og likviditetsrisiko er ansvarlig for å føre løpende kontroll med risikomålingen og for den uavhengige risikorapporteringen både internt og eksternt.

¹ Ekskludert SpareBank 1 Bolig- og Næringskreditt

² Basert på «first call»

Renterisiko oppstår ved at konsernet kan ha ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Handelsaktivitetene knyttet til omsetning av renteinstrumenter skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimalt potensielt tap. Den kommersielle risikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig. Konsernets overordnede rammer for renterisiko definerer maksimalt tap ved renteendring på ett prosentpoeng.

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaer hvor konsernet har eksponering. Valutakursrisikoen reguleres av nominelle rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i én enkeltvaluta.

Kursrisiko knyttet til verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på konsernets obligasjoner, sertifikater og egenkapital-instrumenter. Kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på obligasjonsporteføljene, herunder både systematisk og usystematisk, beregnes med utgangspunkt i Finanstilsynets stresstestmodell for forsikringsselskaper. Metodikken er i hovedsak basert på Solvens II (QIS5-spesifikasjonene).

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.4 Operasjonell Risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser.

SpareBank 1 SR-Bank har som målsetning å være blant de ledende aktørene i Norden innenfor styring av operasjonell risiko. Dette oppnås gjennom god risikokultur i organisasjonen, kontinuerlig læring av uønskede hendelser og utvikling av ledende metoder for å identifisere og kvantifisere risiko. SpareBank 1 SR-Bank skal ha en moderat risikoprofil for operasjonell risiko. Dette innebærer at det skal tilstrebes en god balanse mellom tillit og kontroll som sikrer at effektivitet ivaretas, samtidig som konsernet ikke eksponeres for unødig risiko.

Risikostrategi og rammer for operasjonell risikoeksponering fastsettes årlig og godkjennes av styret. Det er den enkelte leders ansvar å sørge for at enheten de har ansvar for er underlagt tilstrekkelig styring og kontroll, og at operasjonell risiko styres innenfor strategi og retningslinjer definert for konsernet. Konsernenheten for risikostyring har ansvar for å støtte og utfordre risikoeiere, og skal sørge for at konsernet har et godt rammeverk for identifisering, rapportering og oppfølging av operasjonell risiko.

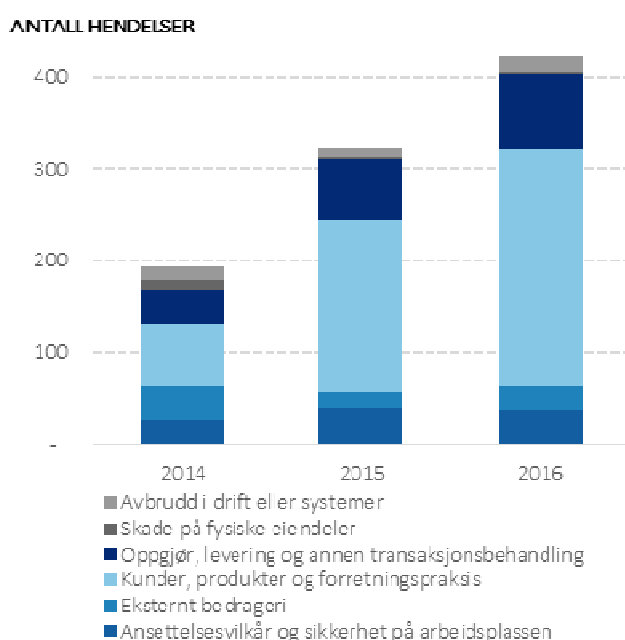
SpareBank 1 SR-Bank beregner og holder regulatorisk kapital for operasjonell risiko i henhold til sjablongmetoden. Denne metoden vurderes å gi en utilstrekkelig indikasjon på den faktiske eksponeringen for operasjonell risiko, ettersom den ikke tar hensyn til virksomhetsspesifikke faktorer og etablerte kontroller, men kun tar utgangspunkt i historiske inntekter og kostnader. For å få innsikt i hva som driver operasjonell risiko i konsernets prosesser gjennomføres det derfor en årlig gjennomgang av operasjonell risikoeksponering i konsernet. Gjennomgangen involverer prosesseiere og fageksperter for å kartlegge potensielle risikoscenarioer med tilhørende sannsynligheter og konsekvenser. Resultatene fra gjennomgangen benyttes ved beregning av forretningsenhetenes risikjusterte avkastning. Tiltak for å redusere operasjonell risikoeksponering gir dermed høyere avkastning, noe som oppmuntrer til aktiv risikostyring.

Konsernets forsikringsordninger har stor innvirkning på potensielle økonomiske konsekvenser fra operasjonelle risikoer. For alle identifiserte risikoer med potensiell økonomisk konsekvens over 10 millioner kroner, foretas det derfor en individuell vurdering av forventet forsikringsdekning.

Konsernet har i løpet av de siste årene oppnådd en betydelig reduksjon av potensielt tap fra operasjonelle hendelser. Dette til tross for at det i samme periode har blitt identifisert nye risikoer med vesentlig tapspotensiale. Reduksjonen er oppnådd gjennom målrettede tiltak mot risikodrivere for å redusere sannsynligheten for at identifiserte risikoer skal inntreffe, samt tiltak for å redusere konsekvensene dersom de inntreffer. Tiltakene som er gjennomført er i hovedsak relatert til endring i rutiner, strengere beløpsgrenser, forbedring av systemkontroller og målrettet innhenting av tilleggforsikringer.

Uønskede hendelser som oppstår i konsernet registreres og følges opp for å unngå gjentakelse. Det er viktig at flest mulig hendelser blir registrert når de først oppstår, ettersom de gir verdifull input til risikovurderinger og danner grunnlag for kontinuerlig operasjonell læring og forbedring. Figuren under viser antall registrerte hendelser i årene 2014 til 2016.

Figur 9: Registrerte uønskede hendelser fordelt etter Basel-kategorier:

Som figuren viser er antall registrerte hendelser økende, noe som i hovedsak tilskrives forbedret rapporteringskultur og innføring av nytt system for registrering av uønskede hendelser i 2015. Det registreres flest hendelser relatert til kunde-, produkt- og forretningspraksis etterfulgt av oppgjør, levering og annen transaksjonsbehandling. Det samlede tapet fra registrerte uønskede hendelser i 2016 utgjorde 8 millioner kroner, mot 22 millioner kroner i 2015.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.5 Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 SR-Bank blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SR-Bank har en vesentlig eierandel og innflytelse.

SpareBank 1 SR-Bank har sterkt fokus på styring og kontroll i selskaper hvor banken har fullt eller delvis eierskap. I selskaper som er deleid, enten gjennom direkte eierskap fra SpareBank 1 SR-Bank eller indirekte gjennom eierskapet på 19,5 prosent i SpareBank 1 Gruppen, er SpareBank 1 SR-Bank som største bank i alliansen representert som styremedlem i alle selskaper av vesentlig betydning.

Eierrisikoen varierer fra selskap til selskap avhengig av selskapets virksomhet med dertil iboende risiko og SpareBank 1 SR-Bank sin eierandel. SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2016 i hovedsak eierrisiko gjennom eierandelen i SpareBank 1 Gruppen AS (19,5 prosent), BN Bank ASA (23,5 prosent), SpareBank 1 Næringskreditt AS (21,9 prosent), SpareBank 1 Boligkreditt AS (13,9 prosent), SpareBank 1 Mobilbetaling (19,7 prosent) og SpareBank 1 Kredittkort (17,9 prosent).

SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 prosent), Sparebanken Hedmark (11,0 prosent), Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO (9,6 prosent) og SpareBank 1 Oslo Akershus (1,4 prosent).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Forsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, Conecto AS, SpareBank 1 Gruppen Finans AS og SpareBank 1 Medlemskort AS (51 prosent).

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er 100 prosent eid av SpareBank 1-bankene, og SpareBank 1 SR-Bank sin eierandel i var ved utgangen av 2016 på 17,7 %. Selskapet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetanse-sentra innenfor Læring (Tromsø), Betaling (Trondheim) og Kreditt (Stavanger).

Selskapene i SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Banksamarbeidet DA utgjør det som kalles Alliansesamarbeidet. SpareBank 1-alliansens banker og LO har, for øvrig, direkte eierandeler i BN Bank, SpareBank 1 Næringskreditt, SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 Mobilbetaling og SpareBank 1 Kredittkort.

BN Bank ASA er en landsdekkende bank med hovedkontor i Trondheim. Banken eies av banker i SpareBank 1-alliansen, hvor SpareBank 1 SR-Bank eier 23,5 prosent. BB Bank tilbyr et bredt spekter av banktjenester til bedrifter og privatpersoner. Eierrisikoen til SpareBank 1 SR-Bank består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

I SpareBank 1 Næringskreditt AS sin portefølje inngår det kun utlån til næringsseidomme med utleiekontrakter i sentrale strøk. Utlånene kan maksimalt utgjøre 60 prosent av markedsverdi. SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2016 overført 0,5 milliarder kroner (EAD) til selskapet. Eierrisikoen til SpareBank 1 SR-Bank består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

SpareBank 1 SR-Bank eier pr 4. kvartal 2016 13,9 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS. Selskapets virksomhet er finansiering av lån til privatkunder med sikkerhet innenfor 75 prosent av verdigrunnet for fast eiendom. SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2016 overført 24,2 milliarder kroner (EAD) til selskapet. Eierrisikoen tilsvarer i hovedsak andel av overført portefølje, og risikoen følges opp og rapporteres som kredittrisiko.

SpareBank 1 SR-Bank eier pr 4. kvartal 2016 19,7 prosent av SpareBank 1 Mobilbetaling AS. Selskapet står blant annet bak den mobile betalingsløsningen mCASH. 13. februar 2017 ble det gjort kjent at SpareBank 1 SR-Bank går sammen med 105 andre banker om Vipps som mobil betalingsløsning. Vipps har hittil vært en del av DNB-konsernet, men legges nå inn i et frittstående selskap der DNB blir største eier med omtrent 52 prosent av aksjene. SpareBank 1-alliansen skal eie 25 prosent. Dette innebærer at merkevaren mCASH blir tatt ut av markedet i løpet av 2017.

SpareBank 1 Kredittkort AS startet ordinær drift 1. juli 2014. Selskapet eies av SpareBank 1-bankene, og SpareBank 1 SR-Bank har en eierandel på 17,9 prosent.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.6 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Konsernet har over lengre tid utviklet et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser over tid. Konsernet har over tid utviklet en kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi. SpareBank 1 SR-Bank har gjennom flere år lagt systematisk vekt på verdikjedetenking og utvikling av produkter og tjenester.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.7 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risikoen for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter.

Konsernet har en egen informasjonsavdeling som er representert i konsernledelsen. Det er etablert dedikerte ansvarspersoner som håndterer all kommunikasjon på sosiale medier, og informasjonshåndtering inngår i konsernets beredskapsplan som er distribuert til alle ansatte.

SpareBank 1 SR-Bank har også implementert en intern prosess for identifisering og evaluering av konsernets risikobilde for omdømme. Det foretas jevnlig og minst årlig en gjennomgang og kartlegging av hvilke omdømmerisikoer konsernet er eksponert for, og om det foreligger endringer i risikobildet.

Omdømmerisikoene identifiseres og rangeres etter vurdering av:

- Direkte håndteringskostnad («brannslukking»)
- Påvirkning på avgang av eksisterende kunder
- Påvirkning på tilgang av nye kunder
- Potensiale for at konsernets konsesjoner kan komme under vurdering og dermed indirekte påvirke markedsverdi og finansieringsevne
- Om enkelte hendelser ville innebære at det ble avdekket holdninger og handlinger som avviker betydelig fra konsernets kommuniserte verdier

Konsernet har også fortløpende overvåking av omdømme gjennom daglig overvåking og vurdering av mediebildet, samt fortløpende overvåking av omtaler i ulike sosiale medier og kanaler. De fortløpende daglige vurderinger forsøkes gjennomført på en så objektiv måte som mulig. Medlemmer av konsernledelsen og andre nøkkelpersoner får daglige rapporter over mediebildet.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.8 Strategisk Risiko

Strategisk risiko er risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsninger.

SpareBank 1 SR-Bank har en årlig strategiprosess som involverer styret, ledelse, nøkkelpersoner, divisjoner og datterselskap i arbeidet. Arbeidet ender ut i et strategisk målbilde for neste treårsperiode med en tilhørende forretnings- og handlingsplan. Forretningsplanen viser tydelig de prioriteringer som konsernet har gjort for perioden basert på scenarioer og konkurranse- og markedssituasjon. Forretnings- og handlingsplanen er mest detaljert for det nærmeste året.

Konsernledelsen foretar både månedlig og tertialvis evaluering av konsernets prestasjoner og strategiske retning. I den tertialvise evalueringen vurderes også aktuelle nye initiativ og tiltak som må iverksettes basert på endringer i forutsetninger eller endringer i markedssituasjon. Strategiarbeidet er således fleksibelt i sin tilnærming og kan ivareta både kortsiktige og langsiktige målsettinger.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.19.9 Compliance risiko (etterlevelse)

Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

Compliance funksjonen i SpareBank 1 SR-Bank er en uavhengig funksjon som skal se til at de lover, forskrifter, normer og anbefalinger som regulerer vår virksomhet og som er fastsatt av myndighetsorganer eller andre institusjoner eller foreninger, implementeres og etterleves.

Konsernets compliance policy vedtas av styret og beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering.

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter. SpareBank 1 SR-Bank skal ha en svært lav risikoprofil for compliance risiko. Konsernet skal etterleve og operere i tråd med gjeldende regelverk som regulerer virksomheten, tilpasset konsernets overordnede strategi, produktspekter og omfang.

Rammeverket for compliance bygger i hovedsak på EBAs "Guidelines on Internal Governance (GL 44)", Basel Committee on Banking Supervision; "Compliance and the compliance function in banks", ESMA Guidelines; "on certain aspects of the MiFID compliance function requirements" og Finanstilsynets "Modul for evaluering av overordnet styring og kontroll".

Konsernets compliance funksjon ivaretas av avdeling for compliance som er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har det overordnede ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor compliance området.

Lederne i konsernet er operativt ansvarlige for praktisk implementering og etterlevelse av lover og forskrifter. Alle medarbeidere er ansvarlige for at de til daglig etterlever og forstår gjeldende lover og forskrifter.

Konsernet har egen compliance ansvarlig for verdipapirforetaket som har ansvaret for å kontrollere at konsernets virksomhet knyttet til ytelse av investeringstjenester til enhver tid drives i samsvar med regelverket for verdipapirhandel.

Det kan ikke garanteres at SpareBank 1 SR-Banks risikostyringssystemer beskrevet ovenfor vil være tilstrekkelige til å forhindre at slik risikofaktor materialiseres eller at SpareBank 1 SR-Bank eller investorer blir vesentlig negativt påvirket dersom slik risikofaktor materialiseres.

3.20 Kapitaldekning

3.20.1 Dagens Regelverk

Finansdepartementet fastsatte 22. august 2014 endringer i forskrifter om kapitalkrav med virkning fra 30. september 2014. Endringene er en tilpasning til EUs nye kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak (CRD IV/CRR), og innebærer at minstekrav til ren kjernekapitaldekning er gradvis økt fram til 30. juni 2016.

Fra 30. juni 2016 var kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og motsyklisk buffer 1,5 prosent. Disse kravene var i tillegg til kravet om ren kjernekapitaldekning på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital var 11,5 prosent fra 30. juni 2016. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et individuelt Pilar 2-krav på 2,0 prosent som vil bli lagt på minimumskravet til ren kjernekapitaldekning fra 31.12.2016. Samlet minstekrav til ren kjernekapital er dermed 13,5 prosent pr 31.12.2016. Motsyklisk kapitalbuffer vil øke med 0,5 prosent fra 31.12.2017, og minstekrav til ren kjernekapitaldekning vil øke til 14,0 prosent fra 31.12.2017.

SpareBank 1 SR-Bank har tillatelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. I februar 2015 fikk SpareBank 1 SR-Bank tillatelse fra Finanstilsynet til å gå over til IRB-Avansert for de foretaksporteføljene som tidligere ble rapportert etter IRB-Grunnleggende.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet blir bokført etter egenkapitalmetoden i konsernet og etter oppkjøpsmetoden i morbanken. Investeringene blir behandlet likt for kapitaldekningsformål bortsett fra konsernets investeringer i SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 Næringskreditt og BN Bank. I konsernets kapitaldekning foretas en forholdsmessig konsolidering.

SpareBank 1 SR-Bank har per 4. kvartal 2016 en ren kjernekapitaldekning på 14,7 prosent.

Ytterligere informasjon vedrørende Baselkomitéens standard finnes på www.bis.org.

4. Finansiell Informasjon

Dette kapitlet gir en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks finansielle stilling og resultatet av virksomheten for kvartalsregnskapet per 31. desember 2016 og kvartalsregnskapet per 31. desember 2015, samt for regnskapsårene som ble avsluttet 31. desember 2016, og 2015. Videre gir kapitlet en oversikt over SpareBank 1 SR-Banks kontantstrømmer for regnskapsårene som ble avsluttet 31. desember 2016, og 2015. For å få en mest mulig fullstendig oversikt over Bankens finansielle stilling, resultatet av virksomheten og kontantstrømmer bør informasjonen i dette kapitlet leses i sammenheng med Bankens reviderte konsernregnskap. Historisk finansiell informasjon i form av reviderte årsregnskap og ureviderte delårsrapporter kan lastes ned fra Bankens internettside, www.sr-bank.no. Se også kryssreferanseliste i kapittel 8.2, "Informasjon inntatt ved henvisning".

Det er ingen vesentlige endringer som er oppstått siden utløpet av 4. kvartalstallene for 2016 og dato for dette Registreringsdokumentet. Den historiske finansielle informasjonen i dette Registreringsdokumentet er hentet fra reviderte årsregnskap og ureviderte delårsrapporter.

4.1 Regnskapsprinsipper for Bankens Konsoliderte IFRS-Regnskap

4.1.1 Grunnlaget for Utarbeidelse av det Konsoliderte Årsregnskapet

Morbank- og konsernregnskapet 2016 for SpareBank 1 SR-Bank ("Konsernet") er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som fastsatt av EU. Dette omfatter også fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité og dens forgjenger, Den faste fortolkningskomité (SIC).

Årsregnskapet for SpareBank 1 SR-Bank for 2016 er avlagt etter IFRS regelverket for morbank og konsern.

SpareBank 1 SR-Bank er et allmennaksjeselskap registrert hjemmehørende i Norge med hovedkontor i Stavanger. SpareBank 1 SR-Bank er notert på Oslo Børs.

Målegrunnlaget for både morbank- og konsernregnskapet er historisk kost med følgende modifikasjoner: finansielle derivater, deler av finansielle eiendeler og deler av finansiell gjeld regnskapsføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av de internasjonale regnskapsstandarder at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige estimater, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for morbank- og konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges pr 31.12.2016. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Nye og endrede standarder som er tatt i bruk i 2016:

Fra 1. januar 2016 er ingen nye standarder, endringer til standardene eller fortolkninger, som påvirker regnskapet for konsernet eller morselskapet vesentlig, tatt i bruk.

Nye standarder og fortolkninger som ennå ikke er tatt i bruk:

En rekke nye standarder, endringer til standardene og fortolkninger, er pliktige for fremtidige årsregnskap. De vesentligste av disse, som konsernet har valgt å ikke anvende tidlig, er opplyst om nedenfor:

IFRS 9 erstatter klassifikasjons- og målemodellene i IAS 39 Finansielle instrumenter: Innregning og måling med én enkelt modell, som i utgangspunktet bare har to kategorier: amortisert kost og virkelig verdi. Klassifisering av utlån avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle eiendeler og karakteristikken av kontantstrømmene til de finansielle eiendelene.

I note 42 fremgår en mer utfyllende redegjørelse om IFRS 9 vurderinger.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter omhandler inntektsføring. Denne vil erstatte IAS 18 som gjelder kontrakter for varer og tjenester og IAS 11 som gjelder byggektrakter. Den nye standarden er basert på prinsippet om at inntektsføring skjer når kontroll over en vare eller en tjeneste overføres til en kunde - så prinsippet om kontroll erstatter det eksisterende prinsippet om risiko og avkastning.

Konsernet vurderer for tiden virkningen av IFRS 15.

IFRS 16 Leieavtaler vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at nesten alle leieavtaler balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for nesten alle leiekontrakter. Fritak finnes for kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi.

Resultatregnskapet vil også påvirkes fordi den totale kostnaden vanligvis er høyere i de første årene av en leiekontrakt og lavere i senere år. I tillegg vil driftskostnader bli erstattet med renter og avskrivninger, så viktige forholdstall vil endre seg.

Kontantstrøm fra driften vil øke fordi betalingen av hovedstolen av leieforpliktelsen klassifiseres som en finansieringsaktivitet. Bare den delen av betalingene som er renter kan presenteres som kontantstrøm fra driften. Utleiers regnskapsføring vil ikke endres vesentlig. Noen forskjeller kan oppstå som følge av ny veiledning om definisjonen av en leieavtale. Under IFRS 16 er, eller inneholder en kontrakt, en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å kontrollere bruken av en identifisert eiendel for en periode i bytte mot vederlag.

Konsernet vurderer for tiden virkningen av IFRS 16

Disclosure Initiative – endringer i IAS 7. Fremover vil foretaket måtte forklare endringer i sine forpliktelser på grunn av finansierings-aktiviteter. Dette inkluderer endringer som følge av kontantstrømmer (f.eks. trekk og nedbetaling av lån), og endringer uten kontantstrømeffekt som for eksempel oppkjøp, salg, kalkulatorisk rente og urealiserte valutaforskjeller. Endringer i finansielle eiendeler skal inngå i noteinformasjonen dersom kontantstrømmene var, eller vil bli, inkludert i kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter. Dette kan for eksempel være tilfelle for eiendeler som sikrer finansieringsforpliktelser. Foretak kan inkludere andre endringer i denne informasjonen, for eksempel ved å vise en avstemming av netto gjeld. Men da må endringene i de andre elementene presenteres atskilt fra endringer i gjeld som følge av finansieringsaktiviteter. Opplysningene kan presenteres som en tabell som avstemmer inngående og utgående balanse, men et bestemt format er ikke påkrevd.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å kunne gi en vesentlig påvirkning på konsernets regnskap.

4.1.2 Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er Konsernets presentasjonsvaluta. Den funksjonelle valuta i morselskap og alle vesentlige datterselskaper er norske kroner (NOK). Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

4.1.3 Datterselskap

I morbank regnskapet blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres det året det vedtas av generalforsamlingen. Overstiger utbyttet/konsernbidraget andel av tilbakeholdt resultat etter kjøpet, representerer den overskytende del tilbakebetaling av investert kapital, men er i henhold til endring i IAS 27 inntektsført i utbetalingsåret.

4.1.4 Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter alle datterselskap. Datterselskaper er alle enheter (inkludert strukturerte enheter) som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår, og dekonsolideres når kontroll opphører.

Ved oppkjøp av virksomhet anvendes oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Inkludert i vederlaget er også virkelig verdi av alle eiendeler eller forpliktelser som følge av avtale om betinget vederlag. Identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke-kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte foretaket måles fra gang til gang enten til virkelig verdi, eller til sin andel av det overtatte foretakets nettoeiendeler.

Utgifter knyttet til oppkjøp kostnadsføres når de påløper.

Når oppkjøpet skjer i flere trinn skal eierandel fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet med resultat-føring av verdiendringen.

Betinget vederlag måles til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Behandlingen av etterfølgende endringer i virkelig verdi av det betingede vederlaget er avhengig av om det betingede vederlaget klassifiseres som eiendel, gjeld eller egenkapital. Eiendeler og gjeld som ikke er finansielle eiendeler eller forpliktelser (dvs. utenfor virkeområdet til IAS 39) måles til virkelig verdi med verdiendringene presentert i resultatet. Finansielle eiendeler eller forpliktelser måles til virkelig verdi og verdiendringene skal i henhold til IAS 39 resultatføres eller presenteres i utvidet resultat. Det foretas ikke ny verdimåling av betingede vederlag klassifisert som egenkapital, og etterfølgende oppgjør føres mot egenkapitalen.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert gevinst mellom konsernselskaper elimineres. Urealisert tap elimineres også. Rapporterte tall fra datterselskapene omarbeides om nødvendig for å oppnå samsvar med konsernet sine regnskapsprinsipper.

Minoritetens (ikke kontrollerende eiers) andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

4.1.5 Endring i eierinteresser i datterselskaper uten tap av kontroll

Transaksjoner med minoritet (ikke-kontrollerende eiere) i datterselskaper som ikke medfører tap av kontroll behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved ytterligere kjøp føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført verdi av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke-kontrollerende eiere føres tilsvarende mot egenkapitalen.

4.1.6 Avhending av datterselskaper

Ved tap av kontroll måles eventuell gjenværende eierinteresse til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat omklassifiseres til resultatet.

4.1.7 Tilknyttet Foretak

Tilknyttet foretak er enheter der Konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Normalt foreligger det betydelig innflytelse når Konsernet har en eierandel på mellom 20 og 50 prosent av stemmeberettiget kapital. Investering i tilknyttede foretak regnskapsføres etter kostmetoden i selskapsregnskapet og etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.

I konsernregnskapet føres nyinvesteringer til anskaffelseskost. Investeringer i tilknyttet selskap inkluderer goodwill/badwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuelle senere nedskrivninger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskap resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene. Konsernets andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet føres i utvidet resultat i konsernet og tillegges også balanseført beløp for investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført beløp av investeringen blir negativt (inklusive usikrede fordringer på enheten), med mindre konsernet har pådratt seg forpliktelser eller foretatt betalinger på vegne av det tilknyttede selskapet.

4.1.8 Felleskontrollerte ordninger

Konsernet har tatt i bruk IFRS 11 for alle felleskontrollerte ordninger. Etter IFRS 11 skal investeringer i felleskontrollerte ordninger klassifiseres enten som felleskontrollerte driftsordninger eller felleskontrollerte virksomheter avhengig av de avtalemessige rettighetene og forpliktelsene til hver enkelt investor. SpareBank 1 SR-Bank har vurdert sine felleskontrollerte ordninger og kommet til at de er felleskontrollerte virksomheter. Felleskontrollerte virksomheter regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden i konsernet og kostmetoden i selskapsregnskapet.

Ved bruk av egenkapitalmetoden regnskapsføres felleskontrollerte virksomheter opprinnelig til anskaffelseskost. Deretter reguleres det balanseførte beløpet for å innregne andelen av resultater etter kjøpet, samt andel av utvidet resultat. Når konsernets andel av tap i en felleskontrollert virksomhet overstiger balanseført beløp (inkludert andre langsiktige investeringer som i realiteten er en del av konsernets nettoinvestering i virksomheten) innregnes ikke ytterligere tap, med mindre det er pådratt forpliktelser eller det er gjennomført utbetalinger på vegne av de felleskontrollerte virksomhetene.

Urealisert gevinst på transaksjoner mellom konsernet og dets felleskontrollerte virksomheter elimineres i henhold til eierandelen i virksomheten. Urealiserte tap elimineres også med mindre transaksjonen gir bevis for et verdifall på den den overførte eiendelen. Beløp rapportert fra felleskontrollerte virksomheter omarbeides om nødvendig for å sikre sammenfall med regnskapsprinsippene til konsernet.

4.1.9 Utlån og Nedskrivninger på Utlån

Utlån med flytende rente måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen tatt hensyn til transaksjonskostnader, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder øremerkes ved førstegangs innregning som vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet i henhold til IAS 39.9. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjente renter og over/underkurs regnskapsføres som renter. Banken benytter seg av virkelig verdi opsjon for måling av fastrente lån, da dette i stor grad vil eliminere inkonsistens i måling av sammenstilte instrumenter i balansen.

4.1.10 Salg av utlån

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom Banken og kredittforetakene, forestår Banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Avtalene mellom Banken og SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS ble i 2015 endret med virkning for nye og tidligere overførte lån. De nye avtalene innebærer at Banken har overført praktisk talt alle risikoer og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte lånene. Salgene er dermed behandlet som rene salg og lånene er derfor fullt ut fjernet fra Bankens balanse.

Det vises til beskrivelse i note 9.

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SR-Boligkreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom Banken og kredittforetaket, forestår Banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene.

4.1.11 Vurdering av Verdifall på Finansielle Eiendeler

På hver balansedag vurderer Konsernet om det eksisterer objektive bevis på forhold som indikerer at forventet kontantstrøm ved første gangs balanseføring ikke vil realiseres og at dermed verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert. Verditap på en finansiell eiendel vurdert til amortisert kost eller gruppe av finansielle eiendeler vurdert til amortisert kost er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert framtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet som følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- Mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- Banken innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- Sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- På grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen
- Observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i framtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke kan fullt ut identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
  - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
  - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom Konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisiko karakteristikk. Gruppen vurderes så samlet for eventuell verdireduksjon. Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i en samlet vurdering av verdireduksjon. Se også note 3.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer (eksklusiv framtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens sist fastsatte effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en avsetningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Framtidige kontantstrømmer fra en gruppe av finansielle eiendeler som samlet er vurdert med hensyn på verdireduksjon, estimeres med utgangspunkt i de kontraktmessige kontantstrømmene for gruppen samt historiske tap for eiendeler med lignende kredittrisiko. Historiske tap justeres for eksisterende observerbare data for å kunne ta hensyn til effekter av eksisterende forhold som ikke var tilstede på tidspunktet for de historiske tapene samt justere effekter av tidligere forhold som ikke eksisterer i dag.

4.1.12 Misligholdte / Tapsutsatte Engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i Konsernets oversikter over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall, rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer, eller kunden er konkurs. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at Konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte engasjementer.

4.1.13 Konstaterte Tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte spesifiserte tapsavsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene, samt over- eller underdekning i forhold til tidligere tapsavsetninger resultatføres.

4.1.14 Overtatte Eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar Konsernet i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi og verdien av låneengasjementet justeres tilsvarende. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som virksomhet som skal selges, beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg og regnskapsføres etter relevante IFRS standarder (normalt IAS 16, IAS 38, IAS 39 eller IFRS 5).

4.1.15 Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten "Netto utlån til kunder" i balansen og regnskapsføres etter amortisert kost prinsippet. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Konsernet har ikke kontrakter av typen "salg og tilbakeleie" av eiendom, anlegg og utstyr.

4.1.16 Verdipapirer

Verdipapirer består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner. Aksjer og andeler klassifiseres enten som holde for omsetning eller som virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres enten som holde for omsetning, som virkelig verdi med verdiendring over resultatet, som holde til forfall eller som fordring. Konsernet benytter kurs på handelsdato ved førstegangsinregning av verdipapirer.

Alle finansielle instrumenter som er klassifisert som holde for omsetning eller til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra finansielle investeringer. Det er Konsernets vurdering at finansielle instrumenter klassifisert som til virkelig verdi med verdiendring over resultatet gir mer relevant informasjon om verdiene av disse postene i balansen enn om de var vurdert til amortisert kost. De finansielle instrumentene som inngår i denne kategorien blir løpende rapportert og styrt ut fra en vurdering av virkelig verdi. Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som holde til forfall, eller som fordring måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode. Se omtale av denne metoden under avsnittet om utlån.

4.1.17 Derivater og Sikring

Derivater består av valuta- og renteinstrumenter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet. Virkelig verdi av derivater inkluderer verdi av motpartsrisiko (CVA).

Konsernet benytter derivater i operasjonell og regnskapsmessig sikringsøyemed (innlån) for å minimere renterisiko på fastrenteinstrumenter (fastrenteinnlån, fastrenteutlån), obligasjoner (eiendel og gjeld) og sertifikater (eiendel og gjeld). Sikringens effektivitet vurderes og dokumenteres både ved første gangs klassifisering og på løpende basis. Ved virkeligverdisikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi, men for sikringsobjektet regnskapsføres endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen, i resultat og mot sikringsobjektet. Se note 28 for ytterligere opplysninger.

4.1.18 Goodwill / Badwill

Goodwill er den positive forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av bankens andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet er inkludert i investeringen, og testes for nedskrivning som en del av balanseført verdi på investeringen. Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå i foretaket hvor goodwill følges opp for interne ledelsesformål. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. I de tilfeller hvor anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet er lavere enn virkelig verdi av bankens andel av netto identifiserbare eiendeler på oppkjøpstidspunktet, såkalt badwill, inntektsføres differansen umiddelbart og inngår i inntekter fra eierinteresser.

4.1.19 Varige Driftsmidler

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er bokført til kostpris fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Tomter er bokført til kostpris fratrukket nedskrivninger. Tomter avskrives ikke. Kostpris inkluderer alle direkte henførbare kostnader knyttet til kjøpet av eiendelen. Det er benyttet lineære avskrivninger for å allokere kostpris fratrukket eventuell restverdi over driftsmidlenes brukstid.

4.1.20 Virksomhet/Eiendel som skal selges

Disse postene i balansen inneholder konsernets eiendeler som er besluttet solgt. Postene inneholder eiendeler og gjeld knyttet til overtatte eiendeler, samt eiendomsselskaper som skal syndikeres og selges ut i andeler til kunder. Posten er vurdert til virkelig verdi.

4.1.21 Innlån

Innlån regnskapsføres første gang til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag for transaksjonsutgifter. Innlån med flytende rente måles deretter til amortisert kost og eventuell over-/underkurs blir periodisert over løpetiden. Innlån med fast rente vurderes til virkelig verdi med neddiskontering etter gjeldende rentekurve, dog ikke hensyntatt endringer i egne kredittspreader og transaksjonskostnader da konsernet benytter virkeligverdisikring på slike innlån. Innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner vurderes til amortisert kost.

4.1.22 Pensjoner

SpareBank 1 SR-Bank konsernet har to typer pensjonsavtaler – ytelsesbasert og innskuddsbasert. Konsernet har både sikrede og usikrede ytelsesbaserte pensjonsavtaler. Den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen var frem til 31.12.15 dekket av konsernets pensjonskasse. I tillegg til pensjonsforpliktelsene som dekkes gjennom pensjonskassen, har konsernet udekkede pensjons-forpliktelser som ikke kan dekkes av midlene i de kollektive ordningene.

Den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen for konsernet ble lukket for nye medlemmer fra og med 1.4.2011. I tillegg ble det i styremøte i juni 2015 besluttet at ansatte som var igjen i den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen måtte gå over til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1.1.2016.

Ytelsesbasert pensjonsavtale

En ytelsesordning er definert som en ordning som ikke er en innskuddsordning.

En ytelsesordning vil typisk definere et beløp en ansatt vil motta fra og med pensjoneringstidspunktet, vanligvis avhengig av alder, antall år i arbeid og lønn.

Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningen er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet av uavhengig aktuar som anvender lineærmetoden ("unit credit method") ved beregningene. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på høykvalitets bedriftsobligasjoner, og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningenes ytelse resultatføres umiddelbart.

Innskuddsbasert pensjonsavtale

Ved innskuddsplaner betaler selskapet inn faste bidrag til et forsikringsselskap. Selskapet har ingen rettslige eller selvpålagte forpliktelser til å skyte inn ytterligere midler dersom det viser seg at det ikke er tilstrekkelige midler til å betale alle ansatte de ytelse som er knyttet til deres opptjening i denne eller tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad. Eventuelle forskudds-betalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

4.1.23 Usikre Forpliktelser

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Brutto latent forpliktelse framgår av note 35. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av nedskrivninger på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse, jfr. note 11. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når Konsernet har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse, det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved en overføring av økonomiske ressurser, og forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet.

4.1.24 Ansvarlige Lån og Fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan telles med, med 50 prosent av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån kan telle med inntil 100 prosent av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som ansvarlig lånekapital i balansen og måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet eller amortisert kost slik som andre langsiktige lån. Banken benytter seg av virkelig verdi sikring for måling av fastrente lån.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men Konsernet har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, det vil si rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under 5

prosent eller kapitaldekningen faller under 8 prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene. Fondsobligasjoner klassifiseres som ansvarlig lånekapital i balansen og måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

4.1.25 Utbytte

Utbytte bokføres som egenkapital i perioden fram til det er vedtatt av bankens generalforsamling.

4.1.26 Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Effektiv rente er den renten som medfører at nåverdien av forventet kontantstrøm, over forventet levetid for en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse, blir lik bokført verdi av den respektive finansielle eiendelen eller forpliktelsen. Ved beregningen av effektiv rente estimerer man kontantstrømseffekten som ligger i avtalen, men uten å ta hensyn til framtidige kredittap. Beregningen tar således hensyn til blant annet gebyrer, transaksjonskostnader, overkurs og underkurs.

Dersom en finansiell eiendel blir nedskrevet for tap blir ny effektiv rente beregnet basert på justert estimert kontantstrøm.

Renteinntekter og rentekostnader på finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi klassifiseres som henholdsvis renteinntekter og rentekostnader. Øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekter fra finansielle instrumenter.

4.1.27 Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir levert/mottatt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i Konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

4.1.28 Transaksjoner og Balanseposter i Utenlandsk Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kursen på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av balanseposter i valuta på balansedagen resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost. For balanseposter benyttes kurs på balansedagen.

4.1.29 Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattelover og skatteregler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt på balansedagen.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes utsatt skatteforpliktelse eller -fordel på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller fordel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes utsatt skattefordel på framførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes framtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

4.1.30 Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen viser kontantstrømmene gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist. Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter direktemetoden.

4.1.31 Segmentrapportering

Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder. Et geografisk marked (segment) er en del av virksomheten som leverer produkter og tjenester innenfor et avgrenset geografisk område som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre geografiske markeder. Konsernledelsen anses i henhold til segmentrapportering som øverste beslutningsmyndighet. Tallene i segmentrapporteringen baserer seg på internrapportering til konsernledelsen.

4.1.32 Hendelser etter Balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamling og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette. Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskaps-estimer og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift.

Styrets forslag til utbytte framgår av årsberetningen og note 43. Foreslått utbytte klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt.

4.2 Historiske Finansielle Tall

I dette avsnittet presenteres det reviderte årsregnskapet for SpareBank 1 SR-Bank-konsernet for regnskapsårene 2015 og 2016 samt ureviderte kvartalsregnskap per 31. desember 2015 og 2016. Alle tallene er rapportert i henhold til IFRS.

4.2.1 Konsolidert Resultatregnskap

Tabellen nedenfor viser Bankens konsoliderte resultatregnskap for de to siste regnskapsår, samt per 4. kvartal 2015 og 2016.

	Konsern			
	Revidert	Revidert	Urevidert	Urevidert
	01.01.15 - 31.12.16	01.01.15 - 31.12.15	4. kv. 2016	4. kv. 2015
Resultatregnskap (i mill kr)				
Renteinntekter	5.563	5.752	1.400	1.408
Rentekostnader	2.692	3.159	667	730
Netto renteinntekter	2.871	2.593	733	678
Provisjonsinntekter	1.511	1.605	372	388
Provisjonskostnader	72	78	18	17
Andre driftsinntekter	4	5	1	1
Netto provisjons- og andre inntekter	1.443	1.532	355	372
Utbytte	110	17	5	1
Inntekter fra eierinteresser	384	422	78	110
Netto inntekter/tap fra finansielle instrumenter	160	-135	56	-124
Netto inntekter fra finansielle investeringer	654	304	139	-13
Sum netto inntekter	4.968	4.429	1.227	1.037
Personalkostnader	1.166	945	293	114
Administrasjonskostnader	464	480	133	125
Andre driftskostnader	402	438	114	129
Sum driftskostnader før nedskrivninger på utlån	2.032	1.863	540	368
Driftsresultat før nedskrivninger på utlån	2.936	2.566	687	669
Nedskrivninger på utlån og garantier	778	420	162	192
Driftsresultat før skatt	2.158	2.146	525	477
Skattekostnad	403	400	96	35
Resultat etter skatt	1.755	1.746	429	442
Utvidet resultatregnskap				
Resultat etter skatt	1.755	1.746	429	442
Estimatavvik pensjoner	-62	200	143	28
Skatteeffekt estimatavvik pensjoner	15	-50	-36	-7
Sum poster som ikke reklassifiseres over resultatet	-47	150	107	21
Endring skatt estimatavvik	-	-21	-	-17
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-62	95	-	95
Andel av utvidet resultat i TS og FKV*	-7	32	27	1
Sum poster som reklassifiseres over resultatet	-69	106	27	79
Periodens utvidede resultat	-116	256	134	100
Totalresultat	1.639	2.002	563	542
Resultat pr aksje (konsern)	6,87	6,83	1,68	1,73

* TK-Tilknyttede selskap, FKV-Felleskontrollert virksomhet

4.2.2 Konsolidert Balanse

Tabellen nedenfor viser SpareBank 1 SR-Banks konsoliderte balanse per 31. desember de siste to regnskapsår.

	Konsern	
	Revidert	Revidert
Balanse (i mill kr)	31.12.16	31.12.15
Kotanter og fordringer på sentralbanker	1.079	931
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4.334	2.984
Utlån til kunder	156.372	154.357
Sertifikater og obligasjoner	21.024	19.533
Finansielle derivater	4.315	6.135
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	596	441
Virksomhet som skal selges	22	168
Investering i eierinteresser	4.460	4.792
Investering i konsernselskap	0	0
Immatrielle eiendeler	89	61
Varige driftsmidler	495	404
Andre eiendeler	622	2.243
Sum eiendeler	193.408	192.049
Gjeld til kredittinstitusjoner	2.674	4.343
Innskudd fra kunder	85.914	89.444
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	79.183	71.979
Finansielle derivater	2.515	3.739
Betalbar skatt	681	637
Utsatt skatteforpliktelse	360	654
Annen gjeld	1.147	880
Ansvarlig lånekapital	2.646	3.459
Sum gjeld	175.120	175.135
Aksjekapital	6.394	6.394
Overkursfond	1.587	1.587
Avsatt utbytte	575	384
Fond for urealiserte gevinster	52	163
Annen egenkapital	9.680	8.386
Sum egenkapital	18.288	16.914
Sum gjeld og egenkapital	193.408	192.049

4.2.3 Kommentarer til SpareBank 1 SR-Banks Resultat og Balanse 2015 og 2016

SpareBank 1 SR-Bank oppnådde i 2016 et konsernresultat før skatt på 2 158 mill kroner. Resultatet etter skatt ble 1 746 mill kroner, mot 2 146 mill kroner i 2015. Egenkapitalavkastningen etter skatt var på 10,0 prosent, sammenlignet med 10,8 prosent i 2015.

Inkludert utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, ble utlånsveksten -0,9 prosent i 2016. Innskudd fra kunder ble redusert med 3,9 prosent i 2016. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av sum utlån, ble 54,5 prosent ved utgangen av 2016, sammenlignet med 57,6 prosent i 2015.

Netto renteinntekter ble 2 871 mill kroner i 2016, mot 2 593 mill kroner i 2015. Netto renteinntekter som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde 1,48 prosent i 2016, en økning fra 1,42 prosent i 2015. Økningen kom som følge av at det er foretatt bedre risikoprising på store deler av porteføljen i bedriftsmarkedet samt bedring av konsernets innskuddsmarginer.

Netto provisjons- og andre inntekter ble 1 443 mill kroner i 2016, en reduksjon fra 1 532 mill kroner i 2015. Reduksjonen skyldes i hovedsak reduserte provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt AS som følge av at konsernet i løpet av 2016 har kjøpt tilbake utlån fra kredittforetaket med til sammen 4 mrd kroner. Øvrige provisjonsinntekter økte med 1,6 prosent fra utgangen av 2015. Netto avkastning på finansielle investeringer utgjorde 654 mill kroner i 2016 mot 304 mill kroner i 2015. Dette inkluderte resultatandeler fra SpareBank 1 Gruppen AS og andre tilknyttede selskaper. Gevinst ved realisasjon av aksjene i Visa Europe Ltd til Visa Inc. utgjorde 94 mill kroner i 2016.

Konsernets driftskostnader ble 2 032 mill kroner i 2016 mot 1 863 mill kroner i 2015, en økning på 169 mill kroner (9,1 prosent) fra 2015. Personalkostnadene økte med 221 mill kroner (23,4 prosent) til 1 166 mill kroner, mens de øvrige kostnadene ble redusert med 52 mill kroner (-5,7 prosent) til 866 mill kroner. Kostnadsprosenten, målt som driftskostnader i prosent av driftsinntektene, ble redusert fra 42,1 prosent i 2015 til 40,9 prosent i 2016. I 2015 ble personalkostnadene redusert med 226 mill kroner på grunn av en engangs kostnadsreduksjon (curtailment) i forbindelse med overgang til innskuddspensjon for alle ansatte.

Nedskrivning på utlån ble 778 mill kroner, mot 420 mill kroner i 2015. Økt nedskrivning på utlån i 2016 gjaldt i stor grad nedskrivninger knyttet til enkeltengasjement innenfor oljerelatert virksomhet, samt økte gruppevise nedskrivninger med 158 mill kroner. Grunnlaget for økningen i gruppevise nedskrivninger er fortsatt usikkerhet knyttet til lav oljepris samt rådende markedsforhold og forventet utvikling av lokale og nasjonale økonomiske makrofaktorer.

Ren kjernekapitaldekning økte fra 13,3 prosent ved starten av året til 14,7 prosent ved utgangen av 2016. Kjernekapitaldekningen (inklusive fondsobligasjoner) økte i samme periode til 15,6 prosent fra 14,2 prosent i 2015. Ved utgangen av 2016 er SpareBank 1 SR-Bank i en solid finansiell stilling, og godt rustet til å møte økte regulatoriske soliditetskrav. Konsernet har et godt utgangspunkt for å videreutvikle sin ledende posisjon på Sør- og Vestlandet. Styret har fastsatt mål om å nå ren kjernekapitaldekning på 15,0 prosent ved utgangen av 2017. Se nærmere om regelverk og krav til kapitaldekning for banker, samt beregningsgrunnlag for kapitaldekning i avsnitt 6.2. Se også nærmere om Bankens kapitaldekning i avsnitt 3.12.1. Se kapittel 3.11 for mer informasjon om utviklingen i Bankens utlån og innskudd.

Konsernets balanseførte forvaltningskapital økte fra 192,0 mrd kroner til 193,4 mrd kroner i 2016. Økningen skyldes tilbakekjøp av utlånsporteføljer fra SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 SR-Bank hadde ved utgangen av året solgt lån for 24,7 mrd kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, mot 28,7 mrd kroner ved utgangen av 2015. Utlån til personmarkedet økte med 0,1 prosent og utlån til bedriftsmarkedet og offentlig sektor ble redusert med 3,5 prosent. Fordelingen mellom utlån til personmarkedet (inkludert SpareBank 1 Boligkreditt AS) og bedriftsmarkedet/offentlig sektor (inkludert SpareBank 1 Næringskreditt AS) var henholdsvis 63,0 prosent og 37,0 prosent ved utgangen av 2016, mot 62,8 prosent og 37,2 prosent året før.

Egenkapitalen har i perioden økt fra 16,9 mrd kroner ved utgangen av 2015 til 18,3 mrd kroner ved årsslutt 2016. Økningen skyldes tilbakeholdt overskudd. Egenkapitalavkastningen etter skatt var i 2015 10,8 prosent og i 2016 10,0 prosent. Det har vært en reduksjon i risikovektet balanse vært på 2,5 mrd kroner i løpet av 2016.

Ved utgangen av 2016 hadde konsernet 1 127 årsverk, mot 1 161 årsverk på samme tid i 2015. Samtidig hadde konsernet 1 234 fast ansatte ved utgangen av 2016 mot 1 249 fast ansatte i 2015.

4.3 Konsolidert Kontantstrømoppstilling

Tabellen nedenfor viser Bankens konsoliderte kontantstrømoppstilling per 31. desember for de to siste regnskapsår.

	Konsern	
	Revidert	Revidert
	2016	2015
Endring utlån til kunder	-2.448	-13.522
Renteinnbetalinger på utlån til kunder	5.095	5.329
Endring innskudd fra kunder	-3.530	7.955
Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-835	-1.350
Endring fordringer og gjeld på kredittinstitusjoner	-1.837	-1.702
Renter på fordring og gjeld til kredittinstitusjoner	-629	-505
Endring sertifikater og obligasjoner	-1.510	-4.272
Renteinnbetalinger på sertifikater og obligasjoner	422	384
Provisjonsinnbetalinger	1.445	1.533
Kursgevinster ved omsetning trading	59	-15
Utbetalinger til drift	-1.990	-1.847
Betalt skatt	-637	-206
Andre tidsavgrensninger	369	2.883
A Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter	-6.026	-5.335
Investering i varige driftsmidler	-167	-208
Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	-	6
Langsiktige investeringer i aksjer	-168	-1.406
Innbetaling fra salg langsiktige investeringer i aksjer	376	221
Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer	681	546
B Netto likviditetsendring investering	722	-841
Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	29.255	12.861
Tilbakebetaling - utstedelse av verdipapirer	-19.332	-7.332
Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-1.075	-1.070
Opptak og salg av egne ansvarlige lån	-	481
Tilbakebetaling - ansvarlig lånekapital	-746	-
Renteutbetalinger på ansvarlige lån	-132	-137
Utbytte til aksjeeiere	-384	-512
C Netto likviditetsendring finansiering	7.586	4.291
A+B+C Netto endring likvider i året	2.282	-1.885
Likviditetsbeholdning 1.1.	1.111	2.996
Likviditetsbeholdning 31.12.	3.393	1.111
Likviditetsbeholdning spesifisert		
Kontanter og fordringer på sentralbanken	1.079	931
Fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid	2.314	180
Likviditetsbeholdning 31.12.	3.393	1.111

4.3.1 Beskrivelse av Bankens Kontantstrøm

Bankens likviditetsbeholdning inkluderer kontanter og fordringer på sentralbanker, samt den del av sum innskudd i og utlån til kredittinstitusjoner som gjelder rene plasseringer i kredittinstitusjoner. Kontantstrømanalysen viser hvordan SpareBank 1 SR-Bank har fått tilført likvide midler og hvordan disse er brukt. Se forøvrig avsnitt 3.12 for en oversikt over Bankens kapitalressurser.

Bankens datterselskaper har ingen begrensninger for å overføre likvider til Banken ut over de juridiske og regulatoriske begrensninger som det enkelte datterselskap er underlagt (Generelt for alle datterselskap gjelder begrensninger på utbetaling av utbytte og annen anvendelse av selskapets midler etter aksjelovens kapittel 8. I tillegg har heleide datterselskaper SpareBank 1 SR-Finans AS, EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS og SR-Forvaltning AS særskilte tillatelser for sin virksomhet utstedt av Finanstilsynet eller Finansdepartementet, jf punkt 6.1.1.). Som det fremgår av den juridiske selskapsstrukturen illustrert i figuren i punkt 3.4.1 er Bankens kjernevirksomhet organisert i SpareBank 1 SR-Bank, omtalt som morbank i regnskapsrapportene, jf henvisninger under kapittel 9. Kjernevirksomheten i Banken utgjør den vesentlige delen av den kontantstrømgenererende virksomheten i Konsernet.

Tabellen under viser hovedlinjene i kontantstrømmene mellom morbank og konsern de to siste regnskapsår som viser at morbank står for de største delene av kontantstrømmene.

Morbank			Konsern	
2014	2015	Kontantstrømoppstilling (MNOK)	2016	2015
3.059	11.720	Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter	-6.026	-5.335
-744	79	Netto likviditetsendring i investering	722	-841
-4.190	-9.515	Netto likviditetsendring finansiering	7.586	4.291
-1.875	2.284	Netto endring likvider i perioden	2.282	-1.885
1.109	3.393	Likviditetsbeholdning 31.12	3.393	1.111

Det har ikke skjedd noen vesentlige endringer i Bankens kontantstrøm siden 31. desember 2016.

4.4 Endringer i Egenkapitalen

Nedenstående tabell viser endringer i egenkapitalen de siste to årene.

Konsern	Aksjekapital	Overkurs- fond	Annen egenkapital	Fond for	Sum
				urealiserte gevinster	
Egenkapital 31.12.2014	6.394	1.587	7.363	59	15.403
Resultat etter skatt			1.737	9	1.746
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning			129		129
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				95	95
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap			32		32
Årets utvidede resultat			1.898	104	2.002
Korrigert egenkapital i tilknyttede selskap			9		9
Utbytte år 2014, endelig besluttet i 2015			-512		-512
Omsetning egne aksjer			12		12
Transaksjoner med aksjonærene			-500		-500
Egenkapital 31.12.2015	6.394	1.587	8.770	163	16.914
Resultat etter skatt			1.866	-111	1.755
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning			-47		-47
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg			-62		-62
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap			-7		-7
Årets utvidede resultat			1.750	-111	1.639
Korrigert egenkapital i tilknyttede selskap			121		121
Utbytte år 2015, endelig besluttet i 2016			-384		-384
Omsetning egne aksjer			-2		-2
Transaksjoner med aksjonærene			-386		-386
Egenkapital 31.12.2016	6.394	1.587	10.255	52	18.288

4.5 Nøkkeltall

	2016	2015
Forvaltningskapital 31.12. (mill kroner)	193.408	192.049
Utlån til kunder (mill kroner)	157.638	155.190
Utlån til kunder inkludert SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	182.332	183.896
Innskudd fra kunder (mill kroner)	85.914	89.444
Utlånsvekst inkludert SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt %	-0,9	5,4
Innskuddsvekst %	-3,9	9,8
Kapitaldekning % ²	17,5	16,7
Kjernekapitaldekning % ³	15,6	14,2
Ren kjernekapitaldekning %	14,7	13,3
Netto ansvarlig kapital (mill kroner)	20.443	19.933
Egenkapitalavkastning % ¹	10,0	10,8
Kostnadsprosent %	40,9	42,1
Antall årsverk inkludert vikarer	1.172	1.190
Antall kontorer	36	49
Børskurs ved årsslutt	60,75	39,30
Resultat pr aksje ⁴	6,87	6,83
Utbytte pr aksje	2,25	1,50
Effektiv avkastning på aksjen %	58,4	-21,3

¹ Overskudd i prosent av gjennomsnittlig egenkapital.

² Ansvarlig kapital som en prosent av et beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko, se avsnitt 6.2.4 og 6.2.5.

³ Bankens kjernekapital (aksjekapital, eierandelskapital, overkursfond, utjevningfond, m.v.) i prosent av beregningsgrunnlaget, jft. pkt. over.

⁴ Aksjenes/egenkapitalbevisenes andel av Bankens resultat etter skatt

4.6 Hendelser etter Sist Avlagte Delårstall

Det er ingen kjente utviklingstrekk, usikkerhetsfaktorer, krav, forpliktelser eller hendelser som sannsynligvis vil ha en vesentlig innvirkning på Bankens utsikter i inneværende år.

Utover det som er beskrevet i Registreringsdokumentet, har det ikke skjedd noen vesentlige hendelser for Banken etter offentliggjørelsen av 4. kvartalstallene for 2016.

Det er ikke skjedd en vesentlig forverring i Bankens framtidutsikter siden datoen for siste offentliggjorte reviderte regnskaper.

4.7 Endringer i Finansiell eller Konkurransmessig Stilling

Det er ingen vesentlige endringer i konsernets finansielle stilling eller markedsstilling som er oppstått siden utløpet av siste regnskapsperiode som det er offentliggjort regnskap for.

4.8 Trendinformasjon

Banken opplever at det er større usikkerhet i internasjonal økonomi enn det som anses som normalt. Dersom usikkerheten i større grad enn det vi til nå har sett skulle gi utsalg i norsk økonomi, kan dette påvirke Bankens framtidige drift som beskrevet i Registreringsdokumentets kapittel 1. Banken kjenner ikke til andre endringer i statlige, økonomiske, skattemessige, monetære eller pengepolitiske faktorer utover dette som har eller kan ha en vesentlig påvirkning på Bankens framtidige drift utover det som er beskrevet i Registreringsdokumentet kapittel 1, 5 og 6.

4.9 Revisor

PricewaterhouseCoopers AS har vært Bankens revisor siden 21. mars 2002. Revisors adresse er Dronning Eufemias gate 8, 0191 Oslo. PricewaterhouseCoopers AS er medlem av Den norske Revisorforening.

5. Generelt om Konkurransen og Strukturen i Finansnæringen

5.1 Generelt om Bank- og Finanssektoren

Den internasjonale bank- og finanssektoren har de seneste 10 – 20 årene vært preget av fusjoner, oppkjøp og allianser. Strukturendringene har også omfattet det nordiske finansmarkedet, hvor det har vokst frem flere store nordiske aktører. I større grad enn i Europa for øvrig, hvor hoveddelen av fusjonene og oppkjøpene har funnet sted innenfor det enkelte land, har utviklingen i Norden vært mer preget av etablering på tvers av landegrensene.

Markedsintegrasjon, regulatoriske endringer og endringer i teknologi og demografi har vært noen av drivkreftene for de seneste årenes strukturelle endringer i finanssektoren. Den globale finanskrisen har ført til betydelige strukturendringer, blant annet i form av en tiltakende konsolidering og nasjonalisering i banksektoren, og en rekke internasjonale banker har gått overende. Krisen har så langt ikke ført til noen vesentlig økt konsolidering i den norske banksektoren.

Internasjonale reguleringer av finanssektoren er og vil fortsatt bli endret som følge av finanskrisen. Dette kan forsterke tendensen til strukturendringer innen sektoren fremover også i Norge.

5.2 Bank- og Finanssektoren i Norge

Antallet sparebanker har blitt kraftig redusert fra 1960 og frem til i dag. I 1960 var det 597 sparebanker i Norge, mens det ved utgangen av 2015 var 105 sparebanker. Antall sparebanker har i perioden 1960 til 2016 blitt redusert med ca. 82 prosent. Reduksjonen er blant annet et resultat av fusjoner av sparebanker for å danne større og mer slagkraftige enheter.

UTVIKLING OVER ANTALL BANKER I NORGE PER 31. DESEMBER 2016

Type bank	1960	1970	1980	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sparebanker	597	493	322	142	133	130	126	123	121	119	114	112	110	108	107	105	105

Kilde: <http://www.sparebankforeningen.no/banker-og-stiftelser/antall-sparebanker/>

Til tross for at Norge har en relativt konsentrert banksektor, finnes det altså et stort antall banker sett i forhold til både BNP og innbyggertall. Dette skyldes at Norge har mange små, lokale sparebanker. På den annen side har Norge, i likhet med andre nordiske land, et forholdsvis lavt antall kundekontorer. Høy aksept av ny teknologi som bank via internett og telefon er en sannsynlig forklaringsfaktor på dette. Av de 20 største bankene i Norge har seks i praksis ikke filialnettverk og er i hovedsak til stede i markedet via andre kanaler.

Antallet ekspedisjonssteder er redusert i de fleste land. Ved utgangen av 2016 hadde sparebankene og forretningsbankene henholdsvis 644 og 309 ekspedisjonssteder, i henhold til tall fra FNO. Det totale antallet sparebank- og forretningsbank-ekspedisjonssteder i Norge har generelt hatt en fallende utvikling de siste årene fra totalt 1 887 ekspedisjonssteder ved utgangen av 1980 til 953 ekspedisjonssteder ved utgangen av 2016.

ANTALL EKSPEDISJONSSTEDER PER 31. DESEMBER 2016

Årstall	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sparebanker	1298	1395	1236	1090	999	948	753	745	735	717	697	686	676	644
Forretningsbanker	589	667	649	462	458	286	431	412	423	410	364	356	315	309
Sum	1 887	2 062	1 885	1 552	1 457	1 234	1 184	1 157	1 158	1 127	1 061	1 042	991	953

Kilde: <https://www.fno.no/statistikk/bank/antall-ekspedisjonssteder/>

Utenlandsandelen av det norske finansmarkedet har økt betydelig de siste årene, blant annet som følge av Nordeas oppkjøp av Christiania Bank og Kreditkasse, Danske Banks oppkjøp av Fokus Bank, Handelsbankens oppkjøp av Bergensbanken og Bolig- og Næringsbanken, samt SEBs oppkjøp av Privatbanken. Glitnir, som for få år siden kjøpte opp

Kredittbanken, ble høsten 2008, i forbindelse med konkursen i det islandske morselskapet, kjøpt opp av bankene i SpareBank 1-alliansen, og banken, som i januar 2009 skiftet navn til BN Bank ASA, er igjen i norsk eie.

De siste årene har det vært en sterk restrukturering blant bankene i form av løsere samarbeidsformer som Eika-gruppen, sparebanker med et forretningsmessig samarbeid med DNB ASA i tillegg til sterke allianser, som SpareBank 1-alliansen. Banksektoren er på tross av dette fortsatt preget av mange mellomstore og mindre banker med sterk lokal forankring. Også større distrikts- og regionsbanker har lagt vekt på å beholde en klar hovedforankring til ett distrikt eller en region av landet.

Sparebankene står sterkt i det norske finansmarkedet og fremstår som viktige regionale finanssentre og som en viktig del av det lokale og regionale bankvesen i Norge. De lokale og regionale bankene i Norge har en sterk markedsposisjon, også sammenliknet med andre land. Markedsandelen er spesielt høy i personmarkedet, der disse bankene typisk har markedsandeler i området 40-50 prosent. Dessuten bruker over halvparten av de små og mellomstore bedriftene (færre enn 50 ansatte), en regional bank som hovedbankforbindelse.

5.3 Markedsandeler i den Norske Finansektoren

Det norske finansmarkedet er preget av økt tilstedeværelse av utenlandsk eide finansforetak, fremvekst av bankallianser og større, blandede finansgrupper som tilbyr et bredt spekter av finansielle tjenester.

Tabellen nedenfor viser markedsandeler innenfor tradisjonell bankvirksomhet for de største finansgruppene og for øvrige finansinstitusjoner i Norge per 30. juni 2016.

BANKER OG OMF-KREDITTFORETAKS MARKEDSANDELER I NORGE PER 30. JUNI 2016 (%)

	Brutto utlån til		Innskudd fra	
	Person-markedet ⁹	Nærings-markedet ¹⁰	Person-markedet ⁹	Nærings-markedet ¹⁰
DNB Bank ²	28,6	31,0	30,3	36,5
Datterbanker av utenlandske banker i Norge ³	12,2	14,3	9,3	13,8
Filialer av utenlandske banker i Norge ⁴	8,9	21,1	5,2	16,4
SpareBank 1-alliansen ⁵	20,1	16,0	18,7	14,5
Eika Alliansen ⁶	10,0	6,1	12,2	7,7
Øvrige sparebanker ⁷	13,1	8,7	13,6	9,1
Øvrige forretningsbanker ⁸	7,1	2,7	10,6	2,0
Sum	100	100	100	100
Totalmarked (i milliarder kroner)	2 399	1 307	1 107	623

1 Markedsandelene er beregnet ved å summere selskapsregnskapene til selskapene som inngår i de ulike gruppene.

2 DNB Bank, DNB Boligkreditt og DNB Næringskreditt.

3 Nordea Bank Norge, Santander Consumer Bank og Nordea Eiendoms-kreditt.

4 Danske Bank, Handelsbanken, Handelsbanken Eiendoms-kreditt + 8 andre filialer + 1 kredittforetak.

5 SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 SMN, Sparebanken Hedmark, SpareBank 1 Nord-Norge + de 11 andre sparebankene i SpareBank 1-alliansen,

SpareBank 1 Boligkreditt og BN Bank + 1 næringskredittforetak + 1 kredittforetak + 1 annet boligkredittforetak.

6 Eika Boligkreditt, Eika Kredittbank, 72 sparebanker og 3 forretningsbanker som er eiere i Eika Gruppen AS + 2 andre boligkredittforetak.

7 Sparebanken Vest, Sparebanken Vest Boligkreditt, Sparebanken Sør, Sparebanken Møre og Sparebanken Sogn og Fjordane + 13 andre sparebanker,

7 boligkredittforetak, 1 kredittforetak og 1 hybrid OMF-kredittforetak.

8 Skandiabanken, Eksportfinans, Gjensidige Bank, Storebrand Bank og Landkreditt Bank + 8 andre forretningsbanker og 5 boligkredittforetak + Kommunalbanken

og 1 kommunekredittforetak.

9 Personmarkedet omfatter lønnstakere, pensjonister, trygdede og studenter.

10 Næringsmarkedet omfatter i hovedsak ikke-finansielle private foretak og personlig næringsdrivende.

Kilde: http://static.norges-bank.no/contentassets/ab1612d0f7aa45a8976ce687bfc25620/finansiell_stabilitet_2016.pdf?v=03/09/2017123539&ft=-.pdf

DNB Bank er den klart største banken i Norge. Siden fusjonen mellom Den norske Bank (DNB) og Gjensidige NOR i 2003 har markedsandelen basert på forvaltningskapital ligget på mellom 35 og 40 prosent. Som andel av totale utlån i Norge er DNB Banks markedsandel nesten en tredjedel.

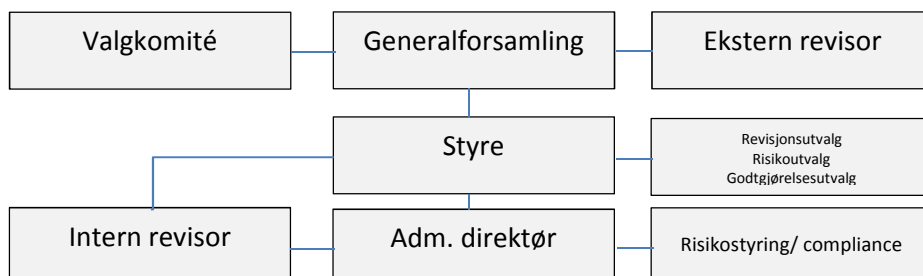
Det er mange tilbydere og stor konkurranse om lån med pant i bolig til personmarkedet i Norge. Det gjør kredittytting til personmarkedet mindre sårbart for problemer i enkeltbanker enn kredittytting til næringsmarkedet. På utlån til næringsmarkedet er datterbanker og filialer av utenlandske banker viktige kredittyttere. Samlet har disse bankene om lag samme markedsandel i næringsmarkedet som DNB Bank.

For nærmere informasjon om SpareBank 1 SR-Banks markedsposisjon og konkurransen i området der Banken opererer, se avsnitt 3.9, "SpareBank 1 SR-Banks kundegrnlag og markedsposisjon".

6. Organisasjon, Styre og Ledelse

6.1 Innledning

Bankens ulike styrings- og kontrollorganer er alle etablert i henhold til norsk lovgivning. Figuren nedenfor viser en oversikt over Bankens styrings- og kontrollorganer per dato for Registreringsdokumentet:

6.2 Generalforsamling

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i SpareBank 1 SR-Bank ASA. Den ordinære generalforsamlingen velger valgkomiteens medlemmer samt godkjenner blant annet årsregnskapet, herunder anvendelse av årsoverskudd eller dekning av årsunderskudd.

6.3 Representantskap

Representantskap er avviklet med virkning fra 10.06.2016

6.4 Kontrollkomité

Kontrollkomiteen er avviklet med virkning fra 01.01.2016

6.5 Styre

Styret i Banken består av åtte medlemmer hvorav to medlemmer er valgt av de ansatte.

Styret forestår forvaltningen av Bankens anlegg, og treffer herunder avgjørelse i de enkelte kredittsaker. Det skal sørge for en tilfredsstillende organisasjon av Bankens virksomhet, herunder påse at bokføring og formuesforvaltning kontrolleres betryggende.

Per dato for Registreringsdokumentet er følgende personer medlemmer av Styret:

STYRET I SPAREBANK 1 SR-BANK ASA PER 31.12.2016

Navn	Styreposisjon	Forretningsadresse	Antall Aksjer
Dag Mejdell	Styreleder	Dronning Mauds gate 1, 0250 Oslo	14 899
Kate Henriksen	Styremedlem	O.J Brochs gate 16 A, 5006 Bergen	0
Jorunn Johanne Sætre	Styremedlem	Strandsvingen 12, 4032 Stavanger	0
Birthe C. Lepsøe	Styremedlem	Werner Holmvei 11, 5232 Paradis	0
Odd Torland	Styremedlem	Peder Smedvig AS, 4007 Stavanger	0
Tor Dahle ¹	Styremedlem	Sparebankstiftelsen SR-Bank, Domkirkeplassen 2, 4001 Stavanger	72 456 358
Sally Lund-Andersen	Ansattes repr.	SpareBank 1 SR-Bank ASA, Bjergsted Terrasse 1, 4009 Stavanger	941
Kristian Kristensen	Ansattes repr.	SpareBank 1 SR-Bank ASA, Bjergsted Terrasse 1, 4009 Stavanger	3 020

¹ representerer Sparebankstiftelsen SR-Bank som per 31.12.2016 eier 72 419 305 aksjer

Antall Aksjer angir hvor mange Aksjer vedkommende eier 31.12.2016. Det er også tatt inn Aksjer tilhørende nærstående, jfr. allmennaksjelovens § 1-5. I tillegg er tatt med Aksjer fra den institusjon som vedkommende tillitsmann er valgt på vegne av. Antall aksjer inkluderer aksjer som tilhører det selskap/ den institusjon vedkommende representerer.

6.5.1 Valgperiode

Samtlige medlemmer til Styret velges for to år. Medlemmer kan gjenvelges. For å sikre kontinuitet velges halvparten av Styrets medlemmer hvert år. Tabellen nedenfor viser hvor lenge de enkelte styremedlemmer har innehatt sine verv og når valgperioden for det enkelte styremedlem utløper.

Navn	Styreposisjon	Valgperiode
Dag Mejdell	Styreleder	2016 – 2018
Kate Henriksen	Styremedlem	2015 – 2017
Jorunn Johanne Sæthre	Styremedlem	2016 – 2018
Birthe C. Lepsøe	Styremedlem	2016 – 2018
Odd Torland	Styremedlem	2015 – 2017
Tor Dahle ¹	Styremedlem	2015 – 2017
Sally Lund-Andersen	Ansattes repr.	2015 – 2017
Kristian Kristensen	Ansattes repr.	2016 – 2018

¹ representerer Sparebankstiftelsen SR-Bank

6.5.2 Sluttvederlag

Ingen av medlemmene i Styret har krav på vederlag ved opphør eller utløp av styreperioden.

6.5.3 Styreutvalg

Styret har opprettet et godtgjørelsesutvalg, et risikoutvalg og et revisjonsutvalg. Utvalgene skal bistå Styret i forberedelsen av saker, men beslutningen skal fattes av Styret samlet. Utvalgene skal på eget initiativ kunne gjennomføre møter og behandle saker uten deltakelse fra administrasjonen. Utvalgene er nærmere beskrevet i punkt 6.12, 6.13 og 6.14.

Instruks for utvalgene fastsettes av Styret.

6.6 Ledelse

Konsernledelsen i Banken består av følgende personer:

LEDELSEN I SPAREBANK 1 SR-BANK ASA PER DATO FOR REGISTRERINGS-DOKUMENTET

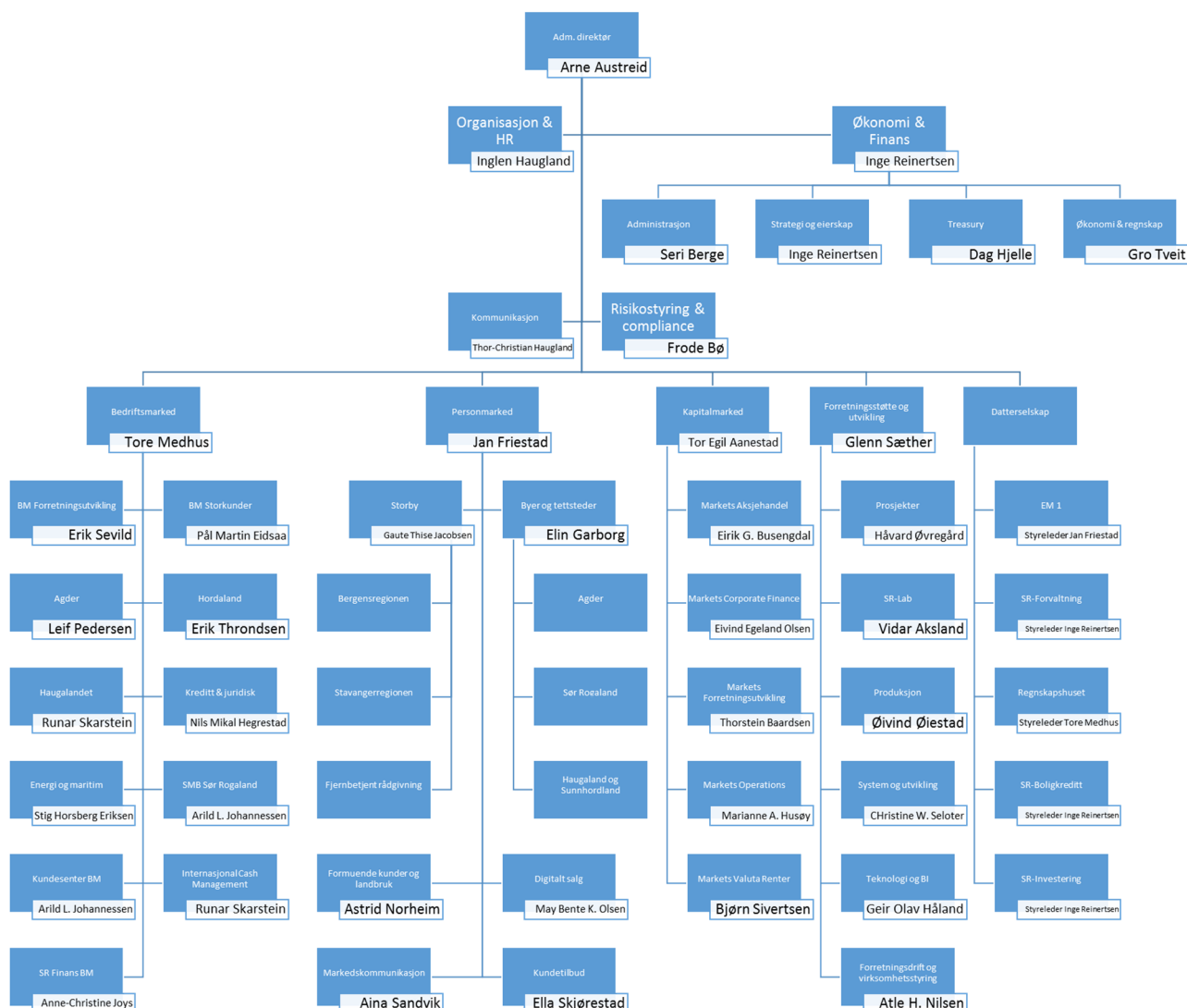
Navn	Stilling	Forretningsadresse:	Antall Aksjer
Arne Austreid	Adm. Direktør	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	88 378
Frode Bø	Konserndirektør risikostyring og compliance	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	17 242
Inge Reinertsen	Konserndirektør økonomi og finans	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	77 093
Glenn Sæther	Konserndirektør forretningsstøtte og utvikling	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	17 024
Jan Friestad	Konserndirektør personmarked	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	34 512
Tore Medhus	Konserndirektør bedriftsmarked	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	42 705
Inglen Haugland	Konserndirektør organisasjon og HR	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	25 301
Thor-Christian Haugland	Konserndirektør kommunikasjon	Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger	16 019

Antall Aksjer angir hvor mange Aksjer vedkommende eier per dato for Registreringsdokumentet. Det er også tatt inn Aksjer tilhørende nærstående, jfr. allmennaksjelovens § 1-5.

6.6.1 Organisering av Sparebank 1 SR/Bank ASA

Bankens operasjonelle struktur er illustrert i figuren nedenfor.

ORGANISASJONSKART FOR SPAREBANK 1 SR-BANK ASA

6.7 Kontrollkomitéens, Styrets og Ledelsens Bakgrunn

6.7.1 Kontrollkomitéen

Kontrollkomitéen er avviklet med virkning fra 01.01.2016

6.7.2 Styret

Dag Mejdell, styreleder

Dag Mejdell (1957) er konsernsjef i Posten Norge AS. Han har lang erfaring fra ulike lederstillinger innen økonomi og finans i Dyno ASA og var konsernsjef der fra 1997-2000. Fra 2000-2005 var han konsernsjef i Dyno Nobel ASA. Mejdell er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bergen. Styreleder i Norsk Hydro og International Post Corporation. Nestleder i styret SAS AB. Leder av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 9.6.2016. Forretningsadresse Bishop Gunnerus gate 14A, 0185 Oslo.

Kate Henriksen, styremedlem

Kate Henriksen (1960) er Chief Operating Officer i Miles AS. Hun var tidligere divisjonsdirektør personmarked i Sparebanken Vest, og har erfaring som markedsdirektør/daglig leder i Ementor samt ulike lederroller i DnB. Henriksen er utdannet foretaksøkonom fra Norges Handelshøyskole. Hun har også utdannelse innen informasjonsteknologi/automatisering fra Bergen ingeniørhøgskole, merkevarebygging og div. lederutviklingsprogram. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 4.6.2015. Forretningsadresse O.J. Brochs Gate 16 A, 5006 Bergen.

Tor Dahle, styremedlem

Tor Dahle (1952) er daglig leder i Sparebankstiftelsen SR-Bank. Han har erfaring fra ulike lederstillinger i SpareBank 1 SR-Bank, blant annet som økonomi- og risikodirektør og senest som adm. direktør i SR-Investering AS. Dahle er siviløkonom fra Norges Handelshøyskole. Styreleder i EM Software Partners AS og EMT Eiendom AS. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 6.6.2013. Forretningsadresse Domkirkeklassen 2, 4006 Stavanger.

Birthe Cecilie Lepsøe, styremedlem

Birthe Cecilie Lepsøe (1971) jobber som partner i Vest Corporate Advisors i tillegg til styrearbeid. Tidligere Finance Manager i Grieg Shipping Group, Bergen samt flere års erfaring fra shippingdivisjonen i DnB. Lepsøe er siviløkonom fra BI, og har deltatt på NHH sitt autorisert finansanalytikerstudium. Styremedlem i Vest Corporate Advisors AS, Smedvig Eiendom AS, Smedvig Capital AS, Smedvig AS og StyreAkademiet i Hordaland. Varamedlem i Askøy Kommunale Eiendomsselskap AS. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 1.1.2012. Forretningsadresse Kanalveien 51 5068 Bergen.

Jorunn Johanne Sætre, styremedlem

Jorunn Johanne Sætre (1956) er ansvarlig for forretnings-utvikling i AGR for det norske markedet, og leder avdelingen i Stavanger. Hun har erfaring fra ulike lederstillinger i Halliburton, både globalt og nasjonalt. Fra 2001 – 2011 var hun administrerende direktør for Halliburton AS med ansvar for selskapets aktiviteter i Skandinavia. Sætre er utdannet Ingeniør, Kjemiteknikk ved Ingeniørhøgskolen i Bergen, og Petroleumsfag ved Distriktshøgskolen i Rogaland. Medlem av bedriftsforsamlingen i Norsk Hydro, styremedlem i Faroe Petroleum. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 9.6.2016. Forretningsadresse Strandsvingen 12, 4032 Stavanger

Odd Torland, styremedlem

Odd Torland (1964) er adm. direktør i Smedvig AS i Stavanger, samt daglig leder i flere selskaper eid av Smedvig familien blant annet Smedvig Eiendom AS og Smedvig Capital AS. Han var konsernsjef i Scana Industrier ASA fra 2000 til 2005. Torland er utdannet statsautorisert revisor fra NHH. Odd Torland har en rekke styreverv og det henvises til fullstendig oversikt over styreverv på www.sr-bank.no/ir. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 1.1.2012. Forretningsadresse Løkkeveien 103, 4007 Stavanger.

Sally Lund-Andersen, ansattevalgt styremedlem

Sally Lund-Andersen (1961) er Hovedtillitsvalgt i SpareBank 1 SR-Bank ASA. Styreleder i Finansforbundet Rogaland. Styremedlem i SpareBank 1 Gruppen AS. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 1.1.2012. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 1.1.2012. Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger.

Oddvar Rettedal, ansattevalgt styremedlem

Kristian Kristensen (1982) er nestleder i Finansforbundet SpareBank 1 SR-Bank. Han har Bachelorstudiet i markedskommunikasjon fra Handelshøyskolen BI. Styremedlem forbundsstyret Finansforbundet og varamedlem Finansforbundet, Rogaland. Medlem av styret i SpareBank 1 SR-Bank ASA siden 9.6.2016. Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger.

6.7.3 Konsernledelsen

Arne Austreid, adm. direktør

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Austreid har vært administrerende direktør i SpareBank 1 SR-Bank siden januar 2011. Han er utdannet petroleumsingeniør og har en MBA (Master of Business Administration) fra Aberdeen University Scotland. Han har tidligere arbeidet i Transocean ASA og Prosafe SE, både offshore, onshore og i utlandet sist som President and CEO i Prosafe SE. Han er styreleder i SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

Frode Bø, konserndirektør risikostyring og compliance

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Bø tiltrådte stillingen som konserndirektør risikostyring og compliance i januar 2006. Han er utdannet Bachelor of Management og har i tillegg et Masterprogram i operasjonell revisjon og risikostyring ved Handelshøyskolen BI. Fram til 2016 var han også 1. amanuensis II ved Universitetet i Stavanger på Institutt for industriell økonomi, risikostyring og planlegging. Frode Bø har vært ansatt i SpareBank 1 SR-Bank siden 2001.

Inge Reinertsen, konserndirektør økonomi og finans

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Reinertsen tiltrådte stillingen som konserndirektør økonomi og finans i februar 2010. Reinertsen er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen. Han har erfaring fra ulike lederstillinger i SpareBank 1 SR-Bank konsernet og har vært ansatt siden 2001. Reinertsen er styreleder i SR-Boligkreditt AS, SR-Investering AS og SR-Forvaltning AS, nestleder i SpareBank 1 Boligkreditt AS og styremedlem i SpareBank 1 Gruppen Finans AS, SpareBank 1 SR-Banks pensjonskasse og Conecto AS.

Glenn Sæther, konserndirektør forretningsstøtte

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Sæther tiltrådte stillingen som konserndirektør forretningsstøtte og utvikling i mai 2010. Han har økonomisk og administrativ utdanning fra Handelshøyskolen BI og har erfaring som regnskapsleder i Sandnes kommune, konsulent og markedsansvarlig i Webcenter Unique ASA og som senior rådgiver i Helse Vest RHF. Han har vært ansatt i SpareBank 1 SR-Bank siden 2005. Han er styrets leder i Finansparken Bjergsted AS og styre-medlem i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS.

Jan Friestad, konserndirektør personmarked

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Friestad tiltrådte stillingen som konserndirektør personmarked i august 2011. Han er Høgskolekandidat i økonomi/administrasjon ved Høgskolen i Stavanger og har i tillegg diverse Master of management program innenfor markedsstrategi og ledelse ved Handelshøyskolen BI. Han har vært ansatt i SpareBank 1 SR-Bank siden 1988. Han er styreleder i EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS og styremedlem i SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Mobilbetaling AS, og Helse Stavanger HF.

Tore Medhus, konserndirektør bedriftsmarked

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Medhus tiltrådte stillingen som konserndirektør bedriftsmarked i september 2000. Han er udannet Handelsøkonom/Master of Business and Marketing fra Handelsakademiet/BI. Han har erfaring fra Elcon Finans, Forende Credit Finans og Telenor. Medhus har vært ansatt i SpareBank 1 SR-Bank siden 1994. Han er styreleder i SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS og nestleder i BN Bank ASA.

Inglén Haugland, konserndirektør Organisasjon og HR

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Haugland tiltrådte stillingen som konserndirektør organisasjon og HR i februar 2015. Hun er høyskolekandidat i økonomi/administrasjon fra Høgskolen i Stavanger (1996). Hun har også Master of Management BI (2009) samt en MBA fra NHH (2015-2016). Hun har vært ansatt i ulike stillinger i SpareBank 1 SR-Bank siden 1983, sist som en del av ledelsen i personmarkedsdivisjonen. Hun er styremedlem i SpareBank 1 SR-Banks Pensjonskasse og Stiftelsen Jærmuseet.

Thor-Christian Haugland, konserndirektør kommunikasjon

Forretningsadresse Bjergsted Terrasse 1, 4007 Stavanger. Haugland tiltrådte stilling en som konserndirektør kommunikasjon i 2005. Han er utdannet ved Høyskolen i Stavanger, University of Salford og Handelshøyskolen BI innen økonomi, kommunikasjon og ledelse. Han var tidligere salgs- og markedsjef for Radisson SAS i Stavanger og daglig leder av Brødrene Pedersen AS. Han har omlag 20 års erfaring fra ulike stillinger i SpareBank 1 SR-Bank. Haugland er styremedlem i Odin Forvaltning AS.

6.7.4 Nåværende og Tidligere Leder- og Styreverv

I de siste fem årene frem til dato for Registreringsdokumentet, har medlemmene Styret og Ledelsen innehatt styreverv og ledende stillinger i følgende selskaper (med unntak av SpareBank 1 SR-Bank):

Navn	Nåværende leder- og styreverv	Styreverv og lederstillinger siste 5 år
Styret:		
Dag Mejdell	Styrets leder: Norsk Hydro ASA, NSB AS, International Post Corporation, Nobel partners AS Nestleder i styret: SAS AB Styremedlem: Telecomputing Finco AS, Telecomputing topco AS	Daglig leder: Posten Norge AS Styrets leder: Arbeidsgiverforeningen Spekter, Bring AS Nestleder i styret: Evry AS Styremedlem: Norsk Hydro ASA Varamedlem: Telecomputing topco AS
Kate Henriksen	COO i Miles AS	Divisjonsdirektør personmarked Sparebanken Vest. Markedsdirektør/daglig leder Ementor. Ulike lederroller DnB. Styremedlem: Ah Grova AS, Bankenes sikringsfond, Bankgata 1 AS, Easybank ASA, Flåten Eieendom AS, Kero Gården AS, Korskirkekvartalet AS, Kyrkjebøkvartalet AS, Lonevåg Utvikling AS, Mng Kaigaten AS, Sparebanken Vest Boligkreditt AS, Sparebanken Vest Eiendom Sauda AS, Sparebanken Vest Eiendom Stord AS, Sparebanken Vest Eiendomsforvaltning AS
Tor Dahle	Daglig leder: Sparebankstiftelsen SR-Bank Styrets leder: EM Software Partners AS Styremedlem: Sparebankforeningen i Norge	Daglig leder: EMT Eiendom AS Styrets leder: EMT Eiendom AS, Kvinherad Sparebank Eieendom AS, SR Feeder AS/KS, SR Feeder II AS/KS, SR Feeder III AS/KS, Sårkorninvest II AS Styremedlem: Optimarin AS, SR-Forvaltning AS Varamedlem: BN Bank ASA, Stiftelsen Stavanger Børs
Birthe Cecilie Lepsøe	Partner Vest Corporate Advisors Daglig leder: Cebima AS Styreleder: Cebima AS Styremedlem: Smedvig Eiendom AS, Smedvig Capital AS og Smedvig AS, Styreakademiet i Hordaland, Vest Corporate Advisors AS Varamedlem: Askøy kommunale eiendomsselskap AS	Finance Manager: Grieg Shipping Group, Styremedlem: Grieg Athena AS og Grieg International AS, Reach Subsea ASA og Brage Supplier KS
Jorunn Johanne Sætre	Ansvarlig for forretningsutvikling i AGR for det norske markedet, og leder avdelingen i Stavanger Varamedlem: Oslo Bergen Trondheim Stavanger i dag AS	Styrets leder: Easy well solutions AS, Halliburton Norge Holding AS, Landmark graphics AS, Psl Energy Services AS, Welldynamics Norge AS Styremedlem: Bransjeforeningen Norsk olje og gass, Halliburton AS, Halliburton eiendom 1 AS, Petroleum services group AS

Odd Torland	<p>Daglig leder: Auglendsmyrå 11-15 AS, Auglendsmyrå 3 AS, Avocet AS, D/S Isbjørn AS, Dusavik Invest AS, Fenris AS, Filia AS, Finnestadjordet 6 AS, Forusholmen AS, Haugåsstubben 10 AS, Haugåsstubben 14 AS, Haugåsstubben 7 AS, Haugåsstubben 8 AS, JAM Invest AS, Lagårdsveien 27 AS, Løkkeveien 103 AS, Mesna Senter ANS, Norsk Svalbardolje AS/KS, Palia AS, Parkportalen AS, Smedvig AS, Smedvig Capital AS, Smedvig Eiendom AS, Smedvig kvartalet AS, Smedvigs rederi AS, Veni AS, Øvre Strandgate 124 AS</p> <p>Styreleder: Auglendsmyrå 11-15 AS, Auglendsmyrå 3 AS, Dusavik Invest AS, Fenris AS, Finnestadgeilen 5 Newco AS, Finnestadjordet 6 AS, Forusholmen AS, Green mountain AS, Haugåsstubben 10 AS, Haugåsstubben 14 AS, Haugåsstubben 3 AS, Haugåsstubben 7 AS, Haugåsstubben 8 AS, Holmegenes AS, Lagårdsveien 27 AS, Løkkeveien 3 AS, Mesna Senter AS, Navtor AS, Odar Invest, Parkportalen AS, Peder Smedvig aksjeselskap, Smedvig Asset Allocation AS, Smedvig kvartalet AS, Stiftelsen Rogaland Kunnskapspark, Stiftelsen Ydalir, Veni AS, Øvre Strandgate 124, Smedvig QIF Plc</p> <p>Styremedlem: Avocet AS, D/S Isbjørn AS, Filia AS, Jam Invest AS, Palia AS, Smedvigs rederi AS, Validé AS, Soteira Limited, Kleronomia Ltd., Temelios Ltd., Smedvig & Co. Ltd., Smedvig Partnership LP</p>	<p>Daglig leder: Auglendsmyrå 3 hjemmel AS, Bryggeriet AS, Dusavik Invest AS, Finnestadgeilen 5 AS, Finnestadgeilen 8 AS, Finnestadjordet 8 AS, Finnestadveien 28 AS, Haugåsstubben 7 AS, Hekla AS, Hks AS, Holmegenes AS, Palia AS, Peder Smedvig Aksjeselskap, Petrus AS, Øvre Dusavik AS, Åsengård eiendom holding AS</p> <p>Styrets leder: Auglendsmyrå 3 hjemmel AS, Bryggeriet AS, Finnestadgeilen 5 AS, Finnestadgeilen 8 AS, Finnestadjordet 8 AS, Finnestadveien 28 AS, Hekla AS, Ipark Eiendom AS, Ipark Eiendom Parkering AS, Midlertidig AS, Ullandhaug Energi AS, Øvre Dusavik AS, Åsengård eiendom holding AS</p> <p>Styremedlem: Bryggeriet AS, Fenris AS, Finnestadgeilen 5 AS, Finnestadgeilen 8 AS, Finnestadjordet 6 AS, Finnestadjordet 8 AS, Finnestadveien 28 AS, Forusholmen AS, Green Mountain AS, Hekla AS, Hks AS, Holmegenes AS, Ipark AS, Lagårdsveien 27 AS, Løkkeveien 103 AS, Palia AS, Peder Smedvig Aksjeselskap, Petrus AS, Pulpit Rock Energy AS, Smedvig AS, Smedvig Capital AS, Smedvig Eiendom AS, Smedvig kvartalet AS, Stiftelsen Rogaland Kunnskapspark, Veni AS, Øvre Dusavik AS, Øvre Standgate 124 AS</p>
Kristian Kristensen	<p>Styremedlem: Funksjonærforeningen Sparebanken Rogaland</p>	<p>Styremedlem: Finansforbundet, Sameiet 18 Eiganes nr 11</p> <p>Varamedlem: SpareBank 1 Kundesenter AS</p>
Sally Lund-Andersen	<p>Konserntillitsvalgt i SpareBank 1 SR-Bank ASA</p> <p>Styremedlem: SpareBank 1 Banksamarbeidet DA</p>	<p>Styremedlem: Funksjonærforeningen Sparebanken Rogaland, SpareBank 1 Gruppen AS</p> <p>Varamedlem: SpareBank 1 Gruppen AS</p>

Ledelsen:		
Arne Austreid	Adm. Direktør, SpareBank 1 SR-Bank Styreleder i SpareBank 1 Gruppen AS Styreleder i Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA Eier og styreleder i Pilehagen Invest AS	President, Prosafe SE. Styreleder i Norsk Petroleums Forening (NPF). Styreverv i Prosafe Production Plc, Solstad Offshore ASA, Prosafe AS, Prosafe Offshore AS, Prosafe Management AS, Prosafe (UK) Holdings Ltd, Prosafe Rigs Ltd, Prosafe Offshore Ltd, Prosafe Rigs (Cyprus) Ltd, Prosafe Holding Ltd, Consafe Offshore AB, Prosafe Rigs Pte Ltd,, Prosafe Offshore Pte Ltd, Prosafe Offshore Employment Company Pte Ltd, Prosafe Offshore Services Pte Ltd, Prosafe Offshore S.a.r.l., Prosafe Offshore Sp.zo.o., Prosafe Offshore B.V. Styremedlem Bank 1 Oslo Akershus AS
Frode Bø	Konserndirektør risikostyring og compliance, SpareBank 1 SR-Bank	
Inge Reinertsen	Konserndirektør økonomi og finans, SpareBank 1 SR-Bank Styreleder SR-Investering AS Styreleder i SR-Boligkreditt Nestleder i styret i SpareBank 1 Boligkreditt AS Varamedlem i styret i SpareBank 1 Gruppen AS Varamedlem i Alliansesamarbeidet Styremedlem SpareBank 1 Gruppen Finans AS Styremedlem i Conecto AS Styremedlem SpareBank 1 SR-Banks pensjonskasse	Adm. direktør i SpareBank 1 SR-Finans AS Styreleder i SR-Fondsforvaltning AS
Glenn Sæther	Konserndirektør forretningsstøtte, SpareBank 1 SR-Bank Styreleder Finansparken Bjergsted AS Styremedlem i SpareBank 1 Skadeforsikring AS Styremedlem Riskaverven Borettslag Varamedlem i SR-Forvaltning AS Styremedlem i SpareBank 1 Regnskapshuset AS	Konsernbanksjef prosessområdet i SpareBank 1 SR-Bank Styreleder i Kvinnherad Sparebank Eigedom AS Styreleder i AS Riskafjord Styremedlem i SR-Forvaltning AS
Jan Friestad	Konserndirektør personmarked, SpareBank 1 SR-Bank Styreleder i EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS Styremedlem Helse Stavanger HF Styremedlem i SpareBank 1 Kredittkort AS Styremedlem i SpareBank 1 Mobilbetaling AS	Direktør forretningsutvikling i PM i SpareBank 1 SR-Bank Styremedlem i Odin Forvaltning AS
Tore Medhus	Konserndirektør bedriftsmarked, SpareBank 1 SR-Bank Styreleder SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS Nestleder i styret i BN Bank ASA	Styreleder Mjughaugskogen Barnehage sa Styreleder SpareBank 1 SR-Finans AS
Inglén Haugland	Konserndirektør Organisasjon og HR, SpareBank 1 SR-Bank, Styremedlem: SpareBank 1 SR-Banks Pensjonskasse, Stiftelsen for anvendt finans ved universitetet i Stavanger og Stiftelsen Jærmuseet	Styremedlem: SpareBank 1 SR-Finans, SpareBank 1 Kundesenter AS Varamedlem i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS
Thor-Christian Haugland	Konserndirektør kommunikasjon, SpareBank 1 SR-Bank Styremedlem i Odin Forvaltning AS, Stavanger sparekasses sykehjem	Styremedlem i stiftelsen Trygt Samfunn Varamedlem i SpareBank 1 SR-Banks pensjonskasse, SR-Forvaltning AS

6.7.5 Vandel

Ingen av Styrets medlemmer eller medlemmer av Bankens ledelse har i løpet av de siste fem år (i) blitt domfelt for økonomisk kriminalitet, (ii) som ledende ansatt eller medlem av styre, ledelse eller tilsynsorganer, vært involvert i konkurser, bobehandlinger eller avviklinger, eller (iii) vært gjenstand for eventuelle forvaltningsrettslige anklager og sanksjoner (herunder sanksjoner fra bransjeorganisasjoner), eller blitt fradømt retten til å delta som medlem av et selskaps styre, ledelse eller tilsynsorganer eller til å fungere som leder av et selskap.

6.7.6 Familieforhold

Ingen av medlemmene i Bankens ledelse eller Styret er i familie.

6.8 Styrets og Ledelsens Uavhengighet

Styret og ledelsen oppfyller "Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse" med hensyn til Styrets og ledelsens uavhengighet.

Alle styremedlemmer anses uavhengige av bankens daglige ledelse og vesentlige forretningsforbindelser. Tor Dahle er imidlertid daglig leder i Sparebankstiftelsen SR-Bank som eier 72 419 305 aksjer og med det har en eierandel på 28,32 prosent.

Ingen medlemmer av Styret eller ansatte i ledelsen i Banken er valgt til medlem av Styret, ledelse eller tilsynsorgan eller ledende ansatt i et annet selskap som Banken har arrangement eller avtaler med eller som er kunder av, eller leverandør til, Banken. Enkelte av ansatte i ledelsen i Banken har styreverv i selskaper innenfor SpareBank 1-alliansen. I den sammenheng vil den aktuelle ansatt i ledelsen i Banken representere Banken.

Ingen medlemmer av Styret har ansettelses- eller oppdragstakerforhold til Banken utover sine verv som tillitsvalgte.

Ingen i ledelsen i Banken har oppdragstakerforhold til Banken utover sine ansettelsesforhold.

Det er ingen andre potensielle interessekonflikter mellom de plikter overfor SpareBank 1 SR-Bank som personer omfattet av dette avsnitt har og deres private interesser utover det som er nevnt i dette avsnitt.

6.9 Godtgjørelse til Kontrollkomité, Styre og Ledelse**6.9.1 Lønn og Annen Godtgjørelse**

Tall i MNOK

Morbank		Konsern	
2015	2016	2016	2015
632	634	874	851
-102	85	104	-95
91	93	132	128
48	42	56	61
669	854	1 166	945
945	912	1 258	1 233
870	820	1 127	1 161
937	894	1 234	1 249
124 581	126 328	132 150	131 098
0	0	250	288

Adm.direktør mottok 4,1 mnok i lønn og andre ytelser i 2016.

Styret mottok 2,1 mnok i godtgjørelse i 2016, hvorav Styrets leder mottok 213 tnok.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over lønn, bonus og andre ytelser utbetalt til Bankens ledelse, Styret og Kontrollkomité i 2015.

LØNN, BONUS OG ANDRE YTELSER TIL LEDELSE OG STYRET I 2016

2016		Lønn ¹⁾	Opptjent bonus inneværende			Opptjente pensjonsrettigheter	Pensjonskostnad	Lån	Antall aksjer ³⁾	Utestående antall aksjer fra bonusaksje-program
			Andre godtgjørelser ¹⁾	år ¹⁾	Sum					
	Arne Austr Reid	3.489	136	466	4.091	11.495	1.924	846	88.378	12.450
	Inge Reinertsen	2.084	273	283	2.640	11.136	750	7.820	77.093	6.565
	Tore Medhus	2.085	201	283	2.569	16.089	728	2.653	42.705	6.570
	Jan Friestad	2.051	257	278	2.586	3.869	146	8.433	34.512	6.432
	Glenn Sæther	1.783	192	242	2.217	7.394	977	4.403	17.024	5.590
	Thor-Christian Haugland	1.519	182	207	1.908	9.513	559	3.089	16.019	4.782
	Frøde Bø ²⁾	1.828	303	5	2.136	11.902	781	40	17.242	-
	Ingjen Haugland ²⁾	1.580	406	5	1.992	5.119	146	3.017	25.301	-

¹⁾ Bonus er utbetalt i inneværende år, men opptjent og avsatt regnskapsmessig året før.

²⁾ Ansatte med kontrolloppgaver mottar ikke variabel godtgjørelse utover konsernbonus.

³⁾ Antall aksjer vedkommende eier i SpareBank 1 SR-Bank pr 31.12. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og kjente selskap der vedkommende har avgjørende innflytelse, jf Aksjeloven § 1-2

2016		Honorar	Andre godtgjørelser		Lån	Antall aksjer ⁴⁾
	Dag Mejdell ^(fra 09.06.2016)	213	28			14.899
	Ingvald Løyning ^(til 09.06.2016)	213				
	Kate Henriksen	225	41			
	Jorunn Johanne Sæthre ^(fra 09.06.2016)	113	18			
	Birthe Cecilie Lepsøe	225	85			
	Erling Øverland ^(til 09.06.2016)	113	35			
	Odd Torland	225	39			
	Siv Juvik Tveitnes ^(til 09.06.2016)	113	17			
	Tor Dahle ⁵⁾	225	1.181	4.135	72.456.358	
	Sally Lund-Andersen	225	839	3.157	941	
	Oddvar Rettedal ^(til 09.06.2016)	113	944			
	Kristian Kristensen ^(fra 09.06.2016)	125	650	3.114	3.020	

⁴⁾ Antall aksjer vedkommende eier i SpareBank 1 SR-Bank pr 31.12. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og kjente selskap der vedkommende har avgjørende innflytelse, jf Aksjeloven § 1-2. I tillegg er det tatt med aksjer fra den institusjonen som vedkommende tillitsmann er valgt på vegne av.

⁵⁾ Tor Dahle er daglig leder i Sparebankstiftelsen SR-Bank.

Se avsnitt 7.11 for en oversikt over lån til medlemmer av Styret, ansatte i ledelsen i Banken og øvrige organer.

6.9.2 Opsjoner og Bonus

Banken har ingen opsjonsordning for ansatte eller medlemmer av styrende organer.

SpareBank 1 SR-Bank har en bonusordning for alle ansatte kalt "konsernbonus". Videre har en definert en nærmere gruppe av ansatte som kan motta individuell bonus. Bonusordningen er i tråd med de retningslinjer som gitt i ny forskrift om godtgjørelsesordninger som trådte i kraft 1. januar 2011. Samlet ramme for bonus fastsettes årlig av Styret med utgangspunkt i Bankens finansielle nøkkeltall og øvrige resultater i konsernmålekortet. Konsernledelsen kan ikke motta individuelle bonuser dersom det ikke utbetales konsernbonus til Konsernets ansatte.

SpareBank 1 SR-Bank har også noen særordninger som gjelder samtlige ansatte i kundeoposisjon i SR-Markets, konserndirektør kapitalmarkedsdivisjonen (vedkommende kan motta samlet bonus på inntil 50 prosent av fastlønn), ledergruppen i SR-Forvaltning og samtlige ansatte i EM1 og Regnskapshuset SR (ikke omfattet av forskriften). Begrunnelsen for særordningene skyldes primært grunnlaget for hvordan inntektene skapes, samtidig som man ønsker en tilpasning til "bransjestandard" blant konkurrerende virksomheter.

Tabellen i avsnitt 6.9.1 gir en oversikt over bonus utbetalt til medlemmer av konsernledelsen i 2016.

6.9.3 Pensjon, Sluttoppgjør, og lignende

Det er ikke avtalefestet vederlag ved opphør av ansettelsesforholdet for administrerende direktør, Styrets leder, de enkelte medlemmene i Styret, medlemmene av Kontrollkomiteen eller hver enkelt ledende ansatt.

Administrerende direktør kan gå av ved fylte 64 år. Konserndirektører som tiltrådte konsernledelsen før 2011 har individuelle pensjonsavtaler som gir rett til førtidspensjon og alderspensjon på 70% av fastlønn ved fratredelsestidspunkt 62 år. Offentlige og private pensjonsytelser kommer til fradrag ved beregning av alderspensjon fra fylte 67 år. Konserndirektører som tiltrer konsernledelsen etter 1.1.2011 har ingen førtidspensjonsordning eller pensjonsopptjening på lønn ut over 12 G, og har samme pensjonsordning som øvrige ansatte i konsernet. Konsernledelsen hadde per 31. desember 2016 en samlet opptjent pensjonsrettighet på 77 mill kroner.

SpareBank 1 SR-Bank konsernet har pr 31.12.2016 innskuddspensjon og ytelsebasert pensjon for sine ansatte. Selskapets og konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon. Ytelses pensjonsordningene for SpareBank 1 SR-Bank ASA, SR-Forvaltning AS og SR-Finans AS var frem til 31.12.2015 dekket av konsernets pensjonskasse. Det ble i styremøte i juni 2015 besluttet at ansatte som var i ytelsesordningen i konsernets pensjonskasse må gå over til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1.1.2016. Ved overgang til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1.1.2016 fikk ansatte som var med i ytelsesordningen fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1.1.2016 blir en fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SR-Bank og pensjonskassen som blant annet omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SR-Bank ASA fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. I tillegg til pensjonsforpliktelsene som dekkes gjennom pensjonskassen, har konsernet udekkede pensjonsforpliktelser som ikke kan dekkes av midlene i de kollektive ordningene. Forpliktelsene gjelder personer som ikke er innmeldt i pensjonskassen, tilleggspensjoner utover 12 G, ordinære førtidspensjoner og førtidspensjoner etter AFP (Avtalefestet pensjon).

6.10 Ansatte

Banken (konsernet) hadde per utgangen av 2015 - 1 172 arbeidende årsverk/1 127 fast ansatte.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall ansatte i SpareBank 1 SR-Bank de siste to årene.

UTVIKLING I ANTALL ANSATTE OG ÅRSVERK DE TRE SISTE ÅRENE

	2016	2015
Antall årsverk pr 31.12.	1 172	1 190
Antall fast ansatte årsverk pr 31.12.*	1 127	1 161

* Inkluderer bare fast ansatte årsverk. Innleide og ansatte i permisjon er ikke med.

Konsernet har til enhver tid ca 50 årsverk ute i permisjon og opererer med en gjennomsnittlig vikarramme på mellom ca. 40 og 50 årsverk for å dekke oppgavene til dem som er i permisjon samt ved kortsiktige behov for ekstrahjelp.

Tabellen nedenfor viser ansatte hoder fordelt geografisk de tre siste årene.

	2016	2015
Rogaland	923	952
Hordaland	120	119
Agder	83	90
Antall ansatte*	1 127	1 161

* Inkluderer fast ansatte, ansatte i permisjon og ansatte på arbeidsavklaringspenger, NAV

Tabellen nedenfor viser ansatte fordelt på Bankens kontorer og datterselskaper og etter funksjon per 31. desember 2016. Det er ingen vesentlige endringer i antall ansatte fra 31. desember 2015 og fram til dato for Registreringsdokumentet.

ANTALL ANSATTE OG ÅRSVERK FORDELT PÅ KONTOR/FUNKSJON PER 31. DESEMBER 2016

Kontor/divisjon/datterselskap	Funksjon	Arbeidende årsverk*	Årsverk**
Bjergsted/Petroleumsveien	Administrerende direktør	1,00	1,00
	Marked og kommunikasjon	3,00	3,00
	Finans/Økonomi/Administrasjon	29,40	30,40
	Forretningsstøtte og utvikling	145,91	148,91
	Organisasjon og HR	16,20	16,20
	Risikostyring og Compliance	17,00	18,00
Totalt Bjergsted/Petroleumsveien		212,51	217,51
Datterselskap	EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS	191,52	205,92
	SR-Finans AS	30,94	30,94
	SR-Forvaltning AS	11,60	11,60
	SR-Investering AS	0,00	0,00
	Regnskapshuset SR	78,60	78,60
Totalt Datterselskap		312,66	327,06
Divisjon	Bedriftsmarked	150,19	152,99
	Kapitalmarked	28,00	30,80
	Privatmarked	469,04	499,21
Totalt Divisjon		647,23	683,00
Øvrig		0,00	0,00
Totalt		1 172,40	1 227,57

* Antall arbeidende årsverk (fast ansatte, vikarer, byråvikarer)

** inkluderer arbeidende årsverk og fast ansatte i permisjon

6.11 Transaksjoner med Nærstående

Tabellen nedenfor gir en oversikt over lån til og innskudd fra konsernledelsen, Styret og Kontrollkomiteen de to siste årene. Det har per dato for Registreringsdokumentet ikke skjedd noen vesentlige endringer siden 31. desember 2015.

(TNOK)	2016	2015
Lån:		
Konsernledelsen	30.301	34.286
Styret	10.406	5.912
Kontrollkomiteén*	-	2.814
Sum lån:	40.707	43.012

* Kontrollkomiteén ble avviklet 1.1.2016

Medlemmer av konsernledelsen får ansattebetingelser på sine lån, mens medlemmer av Styret og andre nærstående låner til vanlige kundebetingelser.

Transaksjoner med nærstående til konsernledelsen ¹⁾

Det har ikke vært transaksjoner med nærstående til konsernledelsen.

2016	Utlån 31.12.	Rente- inntekter	Andre inntekter
------	--------------	---------------------	--------------------

Transaksjoner med nærstående til styret ¹⁾

2016	Utlån 31.12. ²⁾	Rente- inntekter	Andre inntekter
Birthe Cecilie Lepsøe	170.770	997	-
Jorunn Johanne Sætre	315.558	8.924	-
Sum	486.328	9.921	-

¹⁾ Inklusive transaksjoner til nærstående personer og til selskaper hvor nærstående personer er nøkkelpersoner.²⁾ Inklusive lånerammer, derivater og garantier.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over transaksjoner med datterselskaper, tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet de to siste årene. Det har per dato for Registreringsdokumentet ikke skjedd noen vesentlige endringer siden 31. desember 2016.

Datterselskap

2016	Utlån 31.12.	Innskudd 31.12.	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provisjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader
SpareBank 1 SR-Finans	5.675	1	120	-	18	-	-
EiendomsMegler 1	-	39	3	-	-	1	-
SR-Forvaltning	-	57	-	1	28	-	-
SR-Investering	6	-	-	-	-	-	-
Regnskapshuset SR	-	10	-	-	-	-	1
SR-Boligkreditt	-	553	44	6	15	-	-
Rygir Industrier konsern	-	26	-	-	-	-	-
Etis Eiendom	-	-	-	-	-	-	-
Finansparken Bjergsted	-	140	-	1	-	-	-
Sum datterselskap	5.681	826	167	8	61	1	1

2015

SpareBank 1 SR-Finans	5.831	2	139	-	21	-	-
EiendomsMegler 1	-	59	2	3	-	1	-
SR-Forvaltning	-	57	-	1	31	-	-
SR-Investering	-	7	-	1	-	-	-
Regnskapshuset SR	-	32	-	-	-	-	-
SR-Boligkreditt	-	706	18	4	-	-	-
Rygir Industrier konsern	-	27	-	-	-	-	-
Etis Eiendom	-	3	-	-	-	-	-
Finansparken Bjergsted	-	3	-	-	-	-	-
Sum datterselskap	5.831	896	159	9	52	1	-

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

2016	Utlån 31.12.	Innskudd 31.12.	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provisjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader
SpareBank 1 Gruppen	1.692	-	25	-	280	-	-
SpareBank 1 Banksamarbeidet	-	-	-	-	-	-	169
SpareBank 1 Boligkreditt	5	425	-	4	145	-	-
Admisenteret	12	2	1	-	-	-	-
SpareBank 1 Næringskreditt	-	406	-	5	4	-	-
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	3	-	-	-	-	-	-
SpareBank 1 Kredittkort	770	-	22	-	61	-	-
Sum tilknyttede og felles- kontrollerte selskaper	2.482	833	48	9	490	-	169

2015

SpareBank 1 Gruppen	443	-	2	-	269	-	-
SpareBank 1 Banksamarbeidet	-	-	-	-	-	-	174
SpareBank 1 Boligkreditt	-	2.454	-	11	-	-	-
Admisenteret	14	3	1	-	-	-	-
SpareBank 1 Næringskreditt	-	160	-	5	-	-	-
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	3	-	-	-	-	-	-
SpareBank 1 Kredittkort	770	-	25	-	-	-	-
Sum tilknyttede og felles- kontrollerte selskaper	1.230	2.617	28	16	269	-	174

Banken har en eierandel på 19,5 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS, og har dermed en indirekte eierandel i flere datterselskaper i SpareBank 1 Gruppen AS. Alle transaksjoner mellom Banken og datterselskapene i SpareBank 1 Gruppen AS er inngått på forretningsmessige vilkår. Interne godtgjørelser mellom Banken og SpareBank 1 Gruppen AS som ikke er relatert til salg og porteføljerådgivning er basert på selvkostprinsippet. Det har per dato for Registreringsdokumentet ikke skjedd noen vesentlige endringer siden 31. desember 2016.

6.12 Revisjonsutvalget

SpareBank 1 SR-Bank har etablert revisjonsutvalg i samsvar med forretningsbanklovens. § 16a. Styret velger minst tre medlemmer til revisjonsutvalget blant Styrets medlemmer og oppnevner utvalgets leder. Per dato for Registreringsdokumentet har revisjonsutvalget følgende medlemmer; Birthe Lepsøe, Odd Torland og Jorunn Sæthre. Det følger av revisjonsutvalgets mandat at utvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for Styret med det formål å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapportere resultatet tilbake til Styret.

Revisjonsutvalget skal se etter at Konsernet har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering i samsvar med lover og forskrifter samt påse at Banken har gode systemer for intern kontroll og risikostyring.

Revisjonsutvalget har myndighet til å undersøke alle aktiviteter og forhold ved Konsernets drift og kan innhente opplysninger fra enhver ansatt.

Revisjonsutvalget skal:

1. Føre tilsyn med regnskapsavleggelsesprosessen.
2. Se etter den lovpliktige revisjon av årsregnskapet og det konsoliderte regnskap. Herunder, gjennomgå og å vurdere konsernets kvartalsvise og årlige regnskapsrapporteringer med spesiell fokus på:
  - endringer i regnskapsprinsipper og regnskapspraksis,
  - vesentlige skjønsmessige verdifastsettelse og estimer,
  - betydelige justeringer som følge av krav og anbefalinger fra revisor,
  - etterlevelse av lov, forskrifter og regnskapsstandarder.
3. Overordnet vurdere effektiviteten av intern kontroll og risikostyring knyttet til finansiell rapportering, og hvorvidt anbefalinger fra ekstern revisor blir implementert av ledelsen.
4. Vurdere og innstille overfor styret på valg av ekstern revisor og innstillet overfor styret på godkjenning av ekstern revisors godtgjørelse.
5. Følge opp og overvåke revisor eller revisjonsfirmaets uavhengighet med spesielt fokus leveranse av tilleggstjenester. I tillegg, se etter at ekstern revisjon opptrer uavhengig og diskutere plan og omfang av revisjonsarbeidet med revisor.
6. Gjennomgå og diskutere punkter hvor revisor er uenig med administrasjonen og/eller hvor det er påpekt stor usikkerhet fra revisor og/eller andre forhold som revisor ønsker å diskutere
7. Vurdere andre forhold som bestemt av styret og/eller revisjonsutvalget selv eller som ønskes tatt opp av revisor.

6.13 Godtgjørelsesutvalget

SpareBank 1 SR-Bank har etablert godtgjørelsesutvalg i samsvar med Forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond av 1. desember 2010. Styret velger minst tre medlemmer til godtgjørelsesutvalget blant Styrets medlemmer og oppnevner utvalgets leder. Per dato for Registreringsdokumentet har godtgjørelsesutvalget følgende medlemmer; Birthe Lepsøe, Kate Henriksen og Sally Lund-Andersen.

Det følger av mandatet til godtgjørelsesutvalget at SpareBank 1 SR-Banks godtgjørelsesordning skal;

- være i samsvar med Konsernets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser,
- bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med Konsernets risiko, motvirke for høy eller uønsket risikotaking, og bidra til å unngå interessekonflikter
- være i samsvar med Forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond av 1. desember 2010.

Godtgjørelsesutvalget skal;

- Årlig vurdere og foreslå total lønn og annen godtgjørelse for administrerende direktør.
- Årlig behandle forslag til konsernmålekort (administrerende direktørs målekort).
- Årlig behandle Konsernets godtgjørelsesordning, inkludert strategi og hovedprinsipper for variabel godtgjørelse.
- Være rådgiver for administrerende direktør vedrørende saker om lønn og annen godtgjørelse og andre vesentlige personalrelaterte forhold for Konsernets ledende ansatte.
- Påse at praktiseringen av Konsernets godtgjørelsesordninger årlig blir gjennomgått av en uavhengig kontrollfunksjon.
- Forberede erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte (jfr. allmennaksjeloven § 6-16 a).
- Vurdere andre forhold som bestemt av Styret og/eller godtgjørelsesutvalget.
- Gjennomgå andre personalpolitiske saker angående Konsernets godtgjørelsesordning som kan antas å innebære vesentlig renomèrisiko.

6.14 Risikoutvalget

SpareBank 1 SR-Bank har opprettet et risikoutvalg i henhold til Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b. Per dato for Registreringsdokumentet består utvalget av Tor Dahle, Kate Henriksen, Birthe Lepsøe (Dag Mejdell er observatør).

Det følger av mandatet at utvalget skal:

1. Sikre at banken har gode systemer for intern kontroll og risikostyring, compliance (etterlevelse) og intern revisjon og at disse fungerer tilfredsstillende.
2. Sikre at risikostyringen er i tråd med beste praksis og styrets ambisjonsnivå.
3. Innstille overfor styret på konsernets overordnede risikostrategi, herunder å vurdere konsernets risikoevne og -vilje, samt gi styret råd i forhold til etablering av rammer for framtidig risikoeksponering, herunder sikre en tilfredsstillende risiko- og kapitalvurderingsprosess (ICAAP).
4. Overvåke at konsernets kapitaldekning er tilfredsstillende og tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor den vedtatte konsernstrategi.
5. Oppfølging av konsernets fundingstrategi, herunder overvåking og kontroll av de faktorer som direkte og/eller indirekte påvirker bankens likviditets- og refinansieringsrisiko.
6. Sikre at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen og at IRB-systemet beregner risikonivå og kapitalkrav på en betryggende måte.
7. Følge opp i hvilken grad institusjonens prising av produkter ut mot kundene reflekterer den risikoen som institusjonen bærer, og i motsatt fall gi anvisninger på forbedringer.
8. Vurdere hvorvidt de insentiver som følger av bankens belønningsordninger i tilstrekkelig grad tar hensyn til risiko, kapital, likviditet og inntjening.
9. Sikre at konsernet har tilfredsstillende beredskapsplaner.
10. Vurdere og innstille overfor styret på valg av intern revisor og innstille overfor styret på godkjenning av intern revisors godtgjørelse.
11. Holde seg oppdatert og gi råd til styret i forhold til gjeldende og framtidige endringer av lover og forskrifter.
12. Vurdere andre forhold som bestemt av styret og/eller risikoutvalget selv eller som ønskes tatt opp av intern revisor.

6.15 Valgkomiteen

Valgkomiteen består av inntil fem medlemmer. Representantskapets leder skal være fast medlem og leder for valgkomiteen. De øvrige medlemmer velges av generalforsamlingen. Komiteen skal ha medlemmer fra begge grupper i representantskapet. De ansatte har rett til en representant. Sparebankstiftelsen SR-Bank skal være representert i valgkomiteen. Valgene skjer for en periode på to år. For de styremedlemmer som velges av og blant de ansatte i banken, og for disse medlemmers varamedlem, avgir bare representanten for de ansatte i valgkomiteen innstilling.

Valgkomiteen skal foreslå kandidater – unntatt ansattes representanter – til følgende tillitsverv og funksjoner:

- Representantskapets medlemmer og varamedlemmer samt leder.
- Styrets medlemmer og leder
- Valgkomiteens medlemmer

Valgkomiteen skal også foreslå godtgjørelse for disse.

Valgkomiteens 4 medlemmer og 1 varamedlem valgt av de ansatte:

- Per Sekse (leder)
- Helge Leiro Baastad, Oslo
- Tom Tvedt, Randaberg
- Kristian Eidesvik, Bømlo
- Kirsti Tønnesen, Stavanger

6.16 Største aksjonærer

Pr 31.12.2016 utgjør Bankens aksjekapital 6 393 777 050 kroner fordelt på 255 751 082 aksjer, hver pålydende 25 kroner med lik stemmerett.

Nedenfor er en tabell med de 20 største aksjonærer pr. 28.02.2017.

Investor	Beholdning	Andel %
Sparebankstiftelsen SR-Bank	72.419.305	28,32 %
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	7.615.933	2,98 %
SpareBank 1-stiftinga Kvinnherad	6.226.583	2,43 %
Vpf Nordea Norge Verdi	6.057.547	2,37 %
Wimoh Invest AS	5.761.169	2,25 %
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	4.725.767	1,85 %
Odin Norge	4.270.982	1,67 %
Danske Invest Norske Instit. II	3.628.910	1,42 %
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	2.854.328	1,12 %
Pareto Aksje Norge	2.848.636	1,11 %
Folketrygdfondet	2.838.000	1,11 %
Clipper AS	2.565.000	1,00 %
Gjensidige Forsikring ASA	2.308.416	0,90 %
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	2.235.857	0,87 %
Verdipapirfondet Alfred Berg Gambak	1.833.914	0,72 %
JPMorgan Chase Bank, U.S.A.	1.817.948	0,71 %
KAS Bank NV, Nederland	1.804.586	0,71 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst.	1.787.194	0,70 %
Swedbank Generator	1.782.660	0,70 %
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	1.719.440	0,67 %
Sum 20 største	137.102.175	53,61 %

Totalt antall aksjeeiere pr 31.12.2016 er 10 428. Dette er en økning på 275 fra årskiftet 2016. Andelen eid av selskap og personer i utlandet var 19,1 prosent, mens 49,9 prosent var hjemmehørende i Rogaland, Agder-fylkene og

Hordaland. De 20 største eierne eide til sammen 56,9 prosent. Bankens egenbeholdning utgjorde 108 983 aksjer, mens ansatte i konsernet eide 1,8 prosent.

7. Juridiske Forhold

7.1 Tvister MV.

Det er ingen forvaltningssaker, retterganger eller voldgiftssaker som er anlagt eller varslet siste 12 måneder (herunder alle saker som er anlagt eller varslet og som SpareBank 1 SR-Bank har kjennskap til), som kan få eller som i den senere tid har hatt vesentlig innvirkning på Bankens og/eller Bankens Datterselskapers finansielle stilling eller lønnsomhet.

7.2 Immaterielle Rettigheter

Banken har i henhold til en avtale med SpareBank 1 Gruppen AS om merkevarebruk en ikke-eksklusiv rett til å bruke navnet "SpareBank" og "1" alene eller i sammensetninger i sitt firma og ved omtale av sin virksomhet.

8. Dokumenter til Gjennomsyn

8.1 Dokumenter til Gjennomsyn

Følgende dokumenter (eller kopier av disse) er tilgjengelig for innsyn hos SpareBank 1 SR-Bank ASA, Bjergsted Terrasse 1, Postboks 250, 4066 Stavanger, i tolv måneder etter dato for Registreringsdokumentet.

- Bankens stiftelsesdokument og vedtekter
- Bankens årsrapporter for 2015 og 2016, herunder revisors bekreftelser
- Bankens ureviderte delårsrapport for 4. kvartal 2015 og 4. kvartal 2016.
- Årsrapporter for Bankens datterselskaper for 2015 og 2016, herunder revisors bekreftelser.

Bankens vedtekter og finansielle rapporter kan også lastes ned elektronisk fra Bankens internettside, www.sr-bank.no under IR/ Presse.

Alle rapporter, brev og andre dokumenter, historisk finansiell informasjon, vurdering og ekspertuttalelser som er utarbeidet på anmodning fra utsteder, som helt eller delvis inngår i registreringsdokumentet, eller som det vises til i registreringsdokumentet kan kontrolleres i hele registreringsdokumentets gyldighetstid.

8.2 Opplysninger Inntatt ved Henvisning

Følgende informasjon er inntatt i Registreringsdokumentet ved henvisning:

Henvisning	Kapittel i Registreringsdokumentet	Inntatt ved henvisning	Internett
Vedtekter	3.1	Vedtatt av generalforsamling 27. april 2016	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/virksomhetsstyring/generalforsamling/2016/Vedtekter%202016%20norsk%20(002).pdf
Resultat, balanse, kontantstrøm 2015	4.2, 4.3, 4.4, 4.5	Årsrapport 2015	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2015/arsrapport/%C3%85rsrapport.pdf
Resultat, balanse, kontantstrøm 2016	4.2, 4.3, 4.4, 4.5	Årsrapport 2016	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2016/2016%20%C3%85rsrapport%20ENDELIG.pdf
Resultat, balanse, kontantstrøm per 4. kv. 2015 inkl. noter	4.2, 4.3	Kvartalsrapport for 4. kvartal 2015	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2015/Q4/Kvartalsrapport%204Q%202015.pdf
Resultat, balanse, kontantstrøm per 4. kv. 2016 inkl. noter	4.2, 4.3	Kvartalsrapport for 4. kvartal 2016	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2016/201700207_KvartalsrapportQ4.pdf
Revisjonsberetninger	4.9	Revisjonsberetning for 2015 og 2016	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2015/arsrapport/%C3%85rsrapport.pdf https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2016/2016%20%C3%85rsrapport%20ENDELIG.pdf
Regnskapsprinsipper	4.1.1	Årsrapport 2015 og 2016	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2015/arsrapport/%C3%85rsrapport.pdf https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2016/2016%20%C3%85rsrapport%20ENDELIG.pdf
Konsernregnskap 2015 inkl. noter	3.5, 3.6, 3.7, 3.9, 3.11, 3.12, 3.13, 3.19, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5	Årsrapport 2015	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2015/arsrapport/%C3%85rsrapport.pdf
Konsernregnskap 2016 inkl. noter	3.5, 3.6, 3.7, 3.9, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13, 3.19, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5	Årsrapport 2016	https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/om-oss/Investor/Rapporter/2016/2016%20%C3%85rsrapport%20ENDELIG.pdf

9. Definisjoner, Lover og Forskrifter

9.1 Definisjoner

1.kv., 2. kv., 3.kv., 4. kv.	Første kvartal, andre kvartal, ...
Aksjene	Aksjene i Banken
Banken	SpareBank 1 SR-Bank ASA
Bank 1	Bank 1 Oslo Akershus AS
Finansinstitusjon	Samlebetegnelse for banker, forsikringsselskaper, finansieringsforetak og morselskap i finanskonsern.
Finanstilsynet	Finanstilsynet fører det offentlige tilsyn med banker og andre finansinstitusjoner, herunder forsikringsselskaper, og en lang rekke andre foretak som driver virksomhet innen finansnæringen.
Forvaltningskapital	Summen av Bankens egenkapital og gjeld.
Fremtidsrettet uttalelse	prognoser og forventninger til SpareBank 1 SR-Bank ASA fremtidige finansielle posisjon, forretningsstrategi, planer og målsettinger
IFRS	International Financial Reporting Standards.
Generalforsamling	Bankens øverste besluttede organ.
KNOK	Tusen norske kroner
Konsernet	SpareBank 1 SR-Bank ASA med datterselskap
Kontrollkomité	Tidligere lovbestemt kontrollorgan i Banken, som ble avviklet 1.1.2016. Førte tilsyn med Bankens virksomhet i samsvar med Sparebankloven og instruks gitt av Representantskapet. Kontrollkomiteen ble valgt av Bankens Representantskap.
Ledelsen	Bankens ledelse per dato for Registreringsdokumentet; Arne Austreid, Stian Helgøy, Inge Reinertsen, Jan Friestad, Tore Medhus, Wenche Mikalsen, Glenn Sæther, Thor-Christian Haugland og Frode Bø.
MNOK	Millioner norske kroner.
Morbanken	SpareBank 1 SR-Bank ASA uten datterselskaper
NOK	Norske kroner.
Norsk olje og gass	Interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for oljeselskaper og leverandørbedrifter på norsk sokkel (tidligere benevnt Oljeindustriens Landsforening/ OLF)
OMF	Obligasjoner med fortrinnsrett
Registreringsdokument	Dette registreringsdokument, med vedlegg, som er utarbeidet i forbindelse med emisjonen av obligasjoner og sertifikater
Representantskap	Bankens representantskap som nærmere beskrevet i kapittel 7.3. Ble avviklet 10. juni 2016
RISK	Regulering av Inngangsverdi med Skattlagt Kapital.
SamSpar	Samarbeidende Sparebanker AS, et samarbeid mellom 20 sparebanker lokalisert på øst- og nordvestlandet. SamSpar eier 19,5 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS.
SpareBank 1 Gruppen	SpareBank 1 Gruppen AS
SpareBank 1 SR-Bank	SpareBank 1 SR-Bank ASA med datterselskaper (se også Banken).
SR-Markets	SpareBank 1 SR-Markets
Styret	Styret i Banken.
Tilrettelegger	Danske Bank Markets og SpareBank 1 Markets
VPS	Verdipapirsentralen
VPS-konto	Konto i VPS for registrering av eierskap i verdipapirer

9.2 Relevante Lover og Forskrifter

Allmennaksjeloven	Lov av 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper
Banksikringsloven	Lov av 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner
Børsforskriften	Børsforskriften 29. juni 2007 nr. 875.
Egenkapitalbevisforskriften	Forskrift av 29. juni 2009 nr. 0913 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringselskaper
Finansieringsvirksomhetsloven	Lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner
Finanstilsynsloven	Lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringselskaper og verdipapirhandel m.v.
Forretningsbankloven	Lov av 24. mai 1961 nr. 2 om lov om forretningsbanker
Forskrift om låneadgang i Norges Bank	Forskrift 25. april 2001 nr. 473 om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank m.v.
Hvitvaskingslovgivningen	Hvitvaskingsloven av 6. mars 2009 nr. 11 og hvitvaskingsforskriften av 13. mars 2009 nr. 302
Kapitaldekningsforskrifter	Forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finans-institusjoner, forskrift 22. oktober 1990 nr. 875 om minstekrav til kapitaldekning i finansinstitusjoner, forskrift 22. juni 2000 nr. 632 om minstekrav til kapitaldekning for markedsrisiko m.v. for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker mv.
Konkursloven	Lov av 8. Juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive - 2004/39/EF
Prospektdirektivet	The Commission Regulation (EC) No. 809/2004 of 29 April 2004 implementing Directive 2003/71/EC of the European Parliament and of the Council.
Sparebankloven	Lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker
Stiftelsesloven	Lov av 15. Juni 2001 om stiftelser
Verdipapirhandelsloven	Lov av 29. juni 2007 nr 75 om verdipapirhandel
Årsregnskapsforskriften	Forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike

VEDLEGG 1: VEDTEKTER FOR SPAREBANK 1 SR-BANK ASA

Kap. 1 Foretaksnavn. Forretningskontor. Formål.

§ 1-1

Selskapets navn er SpareBank 1 SR-Bank ASA. Selskapet er et allment aksjeselskap. Selskapet ble opprettet ved omdanning av tidligere SpareBank 1 SR-Bank (tidligere Sparebanken Rogaland) den 1. oktober 1976 etter en sammenslutning av 22 sparebanker 1. januar 2012. Selskapet har sitt forretningskontor- og hovedkontor i Stavanger.

§ 1-2

Selskapet har til formål å drive virksomhet som bank, herunder fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av kunder, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på en trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lover og regler som til enhver tid gjelder for selskapets virksomhet. Selskapet kan dessuten yte investeringstjenester innenfor de til enhver tid gitte konsesjoner.

Selskapet kan for øvrig innenfor rammen av den lovgivning som til enhver tid gjelder, utføre alle forretninger og tjenester som naturlig er forbundet med det å drive bank- og investeringstjeneste-virksomhet.

Kap. 2 Aksjekapital. Ansvarlig kapital. Aksjer.

§ 2-1

Selskapets aksjekapital er NOK 6 393 777 050 fordelt på 255 751 082 aksjer à kr 25 fullt innbetalt.

§ 2-2

Aksjene i SpareBank 1 SR-Bank ASA skal være registrert i et verdipapirregister. Alt erverv av aksjer skal straks meldes til verdipapirregisteret.

Kap. 3 Styret.

§ 3-1

Styret består av inntil 8 medlemmer og skal være allsidig sammensatt. To medlemmer med ett varamedlem velges av og blant de ansatte.

Styrets leder og de øvrige ikke ansatte medlemmer velges av generalforsamlingen. Valget av disse forberedes av en valgkomité. De ansattevalgte styremedlemmene velges av de ansatte.

Styremedlemmene velges for inntil 2 år.

I stedet for styremedlem som trer ut før valgperioden er ute, velges ved første anledning nytt medlem for resten av perioden.

§ 3-2

Styret sammenkalles av lederen så ofte bankens virksomhet tilsier det eller når et medlem krever det.

Styret er beslutningsdyktig når mer enn halvdel av samtlige styremedlemmer er til stede eller deltar i behandlingen av en sak. Styret kan dog ikke treffe beslutning med mindre alle medlemmer av styret så vidt mulig er gitt anledning til å delta i sakens behandling.

Som styrets beslutning gjelder det som flertallet blant de møtende styremedlemmer eller de som deltar i behandlingen, har stemt for, eller ved stemmelikhet det som møtelederen har stemt for. De som stemmer for en beslutning, må dog alltid utgjøre minst halvdel av samtlige styremedlemmer.

Fraværende styremedlemmer skal gjøre seg kjent med beslutninger som er truffet i deres fravær.

§ 3-3

Forvaltningen av selskapet hører inn under styret. Styrets skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten. Styret skal fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet. Styret skal også fastsette retningslinjer for virksomheten.

Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver. Styret skal iverksette slike undersøkelser dersom dette kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Styret kan fastsette instruks for den daglige ledelse.

§ 3-4

Regnskapsåret følger kalenderåret.

For hvert regnskapsår avgir styret årsregnskap og årsberetning.

§ 3-5

Styret ansetter og sier opp/avskjediger administrerende direktør og fastsetter dennes godtgjørelse.

§ 3-6

Selskapet tegnes av styrets leder eller administrerende direktør alene, eller av to valgte styremedlemmer i fellesskap som ikke er ansatt i konsernet. Styret kan gi nærmere angitte ansatte rett til å tegne selskapets firma. Styret kan dessuten meddele prokura.

§ 3-7

Administrerende direktør står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet. Administrerende direktør skal sørge for at virksomheten blir drevet i samsvar med gjeldende lovgivning og pålegg styret gir.

Kap. 4 Generalforsamlingen.

§ 4-1

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet. På generalforsamlingen har hver aksje en stemme. Alle beslutninger treffes med alminnelig flertall, med mindre annet følger av lov eller vedtekter.

Ordinær generalforsamling skal holdes hvert år innen utgangen av april måned.

Generalforsamlingen innkalles av styret. Innkallelse skal være sendt senest 21 dager før generalforsamlingen.

Når dokumenter som gjelder saker som skal behandles på generalforsamlingen er gjort tilgjengelig for aksjonærer på selskapets internettsider, gjelder ikke allmennaksjelovens krav om at dokumentene skal sendes til aksjonærene. Dette gjelder også dokumenter som etter allmennaksjeloven skal inntas i eller vedlegges innkallingen til generalforsamlingen, herunder selskapets årsrapport. En aksjonær kan likevel kreve å få tilsendt dokumenter som gjelder saker som skal behandles på generalforsamlingen.

Styrets medlemmer og revisor skal innkalles til generalforsamlingens møter. Styrets medlemmer har rett til å være til stede og uttale seg på møter i generalforsamlingen. Styrets leder og administrerende direktør har plikt til å være til stede med mindre det foreligger gyldig forfall. I så fall skal det utpekes stedfortreder.

Før generalforsamling holdes skal Finanstilsynet i god tid, senest samtidig med lovlig innkallelse til aksjonærene, gi melding om de saker som skal behandles. Av generalforsamlingsprotokollen skal en gjenpart straks sendes Finanstilsynet.

Styret kan bestemme at aksjonærene skal kunne avgi sin stemme skriftlig, herunder ved bruk av elektronisk

kommunikasjon, i en periode før generalforsamlingen. For slik stemmegivning skal det benyttes betryggende metode for å bekrefte avsenderens identitet.

§ 4-2

Generalforsamlingen åpnes og ledes av styrets leder.

§ 4-3

Den ordinære generalforsamling skal:

- Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte
- Velge styrets leder og medlemmer, bortsett fra medlemmene som skal velges av de ansatte
- Velge medlemmer til valgkomiteen
- Velge revisor
- Fastsette godtgjørelse til tillitsvalgte og revisor
- Behandle andre saker som etter lov eller vedtekter hører inn under generalforsamlingen

§ 4-4

Avstemning skjer skriftlig dersom ikke samtlige møtende samtykker i avstemning på annen måte.

Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll over generalforsamlingen. I protokollen skal generalforsamlingens beslutninger inntas med angivelse av utfallet av stemmegivningen. Fortegnelsen over møtende aksjeeiere og representanter skal inntas i eller vedlegges protokollen. Protokollen skal undertegnes av møtelederen og minst en annen person som utpekes av generalforsamlingen blant de tilstedeværende. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne og oppbevares på betryggende måte.

Kap. 5 Valgkomiteen

§ 5-1

Valgkomiteen består av inntil fem medlemmer som velges av generalforsamlingen for en periode på 2 år. Sparebankstiftelsen SR-Bank skal være representert i valgkomiteen. Valgkomiteen skal foreslå kandidater til følgende tillitsverv og funksjoner:

- Styreleder
- Øvrige styremedlemmer, bortsett fra styremedlemmer som velges av de ansatte
- Leder og medlemmer av valgkomiteen

Valgkomiteen skal også foreslå godtgjørelse for disse.

Kap. 6 Kunderåd.

§ 6-1

Styret kan bestemme at det skal opprettes kunderåd i de distrikter hvor banken har sin virksomhet.

Kunderådsmedlemmene skal oppfattes som ressurspersoner i distriktet og ha kompetanse på områder som er av vesentlig betydning for vedkommende lokalbank(er). Kunderådet skal gi lokalbanksjefen råd om markedsforhold og andre spørsmål av betydning for bankens virksomhet.

Bankens styre oppnevner rådene. Sammensetningen av rådene skal gjenspeile lokalbankens ulike kundegrupper. Ansatte skal ha anledning til å oppnevne en representant til å delta på møtene.

Kunderådene skal bestå av fra tre - åtte medlemmer, hvorav ett medlem skal være leder. Rådene velger selv sin leder.

Kap. 7 Vedtektsendringer.

§ 7-1

Beslutning om å endre vedtektene fattes av generalforsamlingen. Beslutningen krever tilslutning fra minst to tredjedeler

av så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen.

Forslag til endringer i vedtektene må være innsendt til styrets leder senest fire uker før generalforsamlingen skal behandle forslaget.

Kap. 8 Ikrafttreden.

§ 8-1

Endringer av vedtektene må godkjennes av Finanstilsynet og trer i kraft fra det tidspunkt slik godkjenning foreligger.